

"D U H I V O D A"
Biblioteka djelâ Obnove u Duhu
Knjiga XXXII.

Urednici:
Božidar Medvid
Josip Marčelić

Gabriele Amorth
EGZORCIST GOVORI

"Duh i voda"

J e l s a

1 9 9 8.

Naslov originala:
Gabriele Amorth
Un esorcista racconta
Undicesima edizione
Edizioni Dehonianne - Roma
Via Casale S. Pio V, 20, (1994)

Na hrvatski preveo:
Fra Josip Marčelić

Copyright: Božidar Medvid - Jelsa
21465 Jelsa - Tel. (021) 761-251
Izdaje: Župni ured - Jelsa na o. Hvaru
Računarski slog: don Jure Strujić
Odgovara: Božidar Medvid - Jelsa

Naslovna strana:
Giotto, "Tjeranje đavolâ iz Arezza" (detalj)
Assisi, Bazilika sv. Franje
Ilustracije na stranama: 26, 68, 102, 146, 168, 186
od G. Doréa (Biblija)

Tisak: Dalmacijapapir Split

RIJEČ IZDAVAČA

1. U ovoj knjizi pater Gabriele Amorth iznosi izazovne događaje ne iz daleke prošlosti, nego iz naših dana, iz vlastitog iskustva - i o njima teološki razmišlja. Nažalost ima mnogo takvih događaja u naše vrijeme.

Radi se o Sotoni koji ide svijetom i traži kako naškoditi čovjeku, kako ga uništiti. Apostol Petar to zorno opisuje slikom lava koji ide naokolo i riče i traži koga bi proždoro (usp. 1 Pt 5,8), slično kao kada bi lav pobjegao iz cirkusa i šetao se gradom! Zamislimo, kakva li bi panika tada zavladala gradom!!! No, "Petrov lav" ne samo da se šeće gradovima, nego se šeće i selima, danju i noću, a da ga se niti ne zapaža! Pa ni panike nema! U tome je strahota!

Prije prevođenja ove knjige, razmišljali smo i kolebali se duže vremena da li je prevesti na hrvatski jezik i pružiti našim vjernicima, bojeći se da možda ne usredotočimo pogled ljudi na tamu i zlo i Sotonu, da ne potaknemo još veća govorkanja i strahovanja o Zlu, da ne pomognemo stvaranju mentaliteta koji bi odviše naglašavao prisutnost i djelovanje Sotone, te ga svugdje vidio, pa i gdje ga nema, - da ne bismo i neizravno pomagali nekoj vrsti pansatanizma!

Na to naše kolebanje dobili smo odgovor u evanđeljima. Isus se naime ne ustručava govoriti o Sotoni niti o njegovu kraljevstvu. Dapače, bit je njegovog poslanja, da naviješta kraljevstvo Božje i da se bori protiv kraljevstva Sotone! Radi se o sukobu dvaju kraljevstava - koji traje kroz čitavu ljudsku povijest i presudna završnica će se odigrati na kraju vremena. O njoj nam potresno govori Otkrivenje (usp. Otk 12-19).

U Isusovu životu Sotona se pojavljuje odmah na početku njegovog javnog djelovanja i napastuje ga u pustinji (usp, Mt 4,1-11) i prati ga kroz čitavo njegovo javno djelovanje (usp. prisposobu o dvama kraljevstvima: Mk 3,22-30) sve do završnice na Posljednjoj večeri i Kalvariji: za vrijeme Posljednje večere ulazi u Judu (Iv 13,27) i na Kalvariji dosiže svoj vrhunac - kada i dan pretvara u noć, kada Sina Čovječjega ubija... Izgledalo je da je Sotona konačno pobijedio. No, nije bilo tako!

Nije Sotona ubio Sina Božjega, nego je Sin Čovječji uzeo na sebe sve ljudske grijeha i predao se u smrt - po ljubavi - da uništi grijeh i sve posljedice grijeha, pa i smrt, - te uskrsne na novi život!

2. Mons. Emanuel Milingo, afrički nadbiskup u Rimu, poznati egzorcist, koji ima veliko iskustvo u borbi sa Sotonom također postavlja pitanje, da li šutjeti o Sotoni ili govoriti. I dolazi do zaključka da treba o tome govoriti današnjim vjernicima, jer je Sotona i te kako prisutan u svijetu i nastoji škoditi Crkvi, svijetu i ljudima. Evo što kaže osvrćući se na teologe: "Teolozi, koji nisu proučavali strategije đavolâ i zlih duhova koje oni upotrebljavaju da bi uništili ljudska bića, nemaju pravo diktirati nam što treba da kažemo o đavlu i o zlodusima. Namjerno su ih stavili postrance pod izlikom da ne treba plašiti ljude. Plod je toga da su premnoge osobe, zbog svojeg nepoznavanja đavla, od njega zarobljene. Nesvjesno su postale njegovi predstavnici. Mnogim teozima mogu iznijeti činjenice - a ne teorije - o đavlu i o njegovim strategijama koje upotrebljava da prevari ljudska bića, pravi cilj u uništavanju svijeta. Ističem ulogu teologa, jer su oni na različite načine profinjeno utjecali i unijeli zablude u sistematsku i znanstvenu teologiju."¹

¹ Emmanuel MILINGO, *Contro Satana*, Prefazione di Renzo Allegri, Luigi Reverdito Editore, 1989, str. 38-39.

3. Možda bi i jedna poredba to mogla donekle osvijetliti. U žalosnim smo vremenima rata, koja još nisu prestala, a protekle godine su i te kako gorke i s teškim iskustvima.

Čuli smo više puta kako su mnogiiskusni vojnici nastradali u minskim poljima i onda kada su znali da idu u minska polja, i kada su imali aparate i sredstva da se očuvaju od smrtonosnog djelovanja mina.

No, mnogi su nastradali - i vojnici i obični ljudi - koji su išli na neka područja (polja, kuće...), jer nisu znali da su minirani i mine su eksplodirale i raznijele te ljude.

U svjetlu ove gorke zbilje naših dana nameće nam se misao da treba služiti ljudima tako da ogradimo minska polja, - ona sigurno minirana i ona predmnijevana (!!!) - da se ljude sačuva od teških rana i smrtne opasnosti!...

Dakle, ako negdje postoji minsko polje, nimalo nije uputno o njemu šutjeti, ignorirati ga - da se ljudi ne bi uznemirili! Treba ga jasno uočiti, označiti, ograditi i - čim prije - razminirati! Dapače, treba ograditi i ona područja za koja sumnjamo da bi mogla biti pod minama!!!

Inače će mnogi nastradati, pa i vrsni ratnici, i specijalisti za deminiranje!

4. A da tih "minskih polja" ima mnogo u naše vrijeme, navodimo primjerice statistiku koju donosi časopis *Famiglia cristiana* (br. 43/1994, str. 30-32) o stanju u Italiji.

U Italiji je godine 1994. bilo službeno registriranih 1094 vrača: u Lombardiji 212, u Pijemontu 157, na Siciliji 117, u Emiliji-Romanji 96, u Toskani 91, u Laciju 90, u Kampanji 54, u Pulji 49, u Liguriji 46, u Kalabriji 40, u Markama 32, u Venetu 30, u Abrucima 26, u Friuli-V.G. 21, u Sardenji 13, u Bazilikati 11, u Umbriji 8, u Molisama 6, u Valle d'Aosta 2, u Trentinu-A.A. 1. Prema broju stanovnika u Italiji prosječno dođe jedan vrač na 52.300 stanovnika.

Na talijanskoj televiziji oko 300 vračeva redovito koriste televizijsku reklamu. Cijena reklame po jednoj minuti je od

80 do 800 milijuna ITL, već prema važnosti televizijske emisije i vremena u kojemu se emitira.

U istom članku nalazimo i tarife po kojima vračevi, vještice, gataoci nude svoje usluge. Cijene se razlikuju prema područjima: u sjevernoj, srednjoj i južnoj Italiji. Usluge su redovito najskuplje na sjeveru, a najjeftinije na jugu i otocima; (no, neke usluge mogu biti skuplje i na jugu!). Tako za čitanje iz karata plaća se od 30.000 do 150.000 ITL; za horoskop od 50.000 do 150.000 ITL; za "protu-čine" od 250.000 do 8.000.000 ITL; za egzorcizme (kod vračeva!) od 200.000 do 500.000 ITL; za pranoterapiju od 50.000 do 100.000 ITL; za talismane od 250.000 do 7.000.000 ITL; za "magiju ljubavi" od 250.000 do 3.000.000 ITL; za dopisivanje od 50.000 do 150.000 ITL.

Prema istoj statistici dvanaest milijuna Talijana barem jednom godišnje se utječe magiji. Vračevima se utječu bogati i siromašni, poduzetnici i profesori, iz grada i sa sela.

Najnovija moda su škole "magije" i alternativne medicine. U Italiji ih ima barem 150.

Okultizam se nažalost sve više širi. To je pseudoreligija. Umjesto da je Bog u središtu ljudskoga života i molitveni razgovor s njim, što je prava religija, ljudi po okultizmu traže mimo Boga ostvarenje svojih ciljeva i svoga života. Teške posljedice te prakse očite su u životu dotičnika, kao i ljudskog društva!²

5. Želimo odmah na početku istaknuti da u ljudskom životu postoje tri područja ili tri razine djelovanja: najprije je ljudsko djelovanje koje je prisutno u svakom ljudskom biću (u vjerniku i nevjerniku); zatim je božansko djelovanje u kojemu Bog zahvaća na svoj novi nadnaravni, milosni način; i treće je sotonsko djelovanje, kada Sotona utječe na čovjeka, milom

² Usp. Luciano SCALETTARI, *Qui ci vuole la fattura*, u: *Famiglia cristiana*, br. 43/1994, str. 30-32).

ili silom, želeći ga zavesti i upropastiti ili mu na različite načine nanosi štetu.

Treba da vodimo računa o svim trima područjima, odnosno razinama, i da ne svodimo događanje samo na jednu razinu.³

6. Budući da se u ovoj knjizi posebno osvrćemo na sotonino djelovanje na čovjeka, dobro je odmah na početku spomenuti, da se na dva načina možemo boriti protiv Sotone i njegovih suradnika:

- a) izravnom borbom, "prsa u prsa",
- b) neizravnom borbom, kada sami sebe osiguravamo protiv sotoninih napada.

Jedna nam poredba može to zgodno osvijetliti. U ratu se ide za tim da se neprijatelj otkrije i uništi: njegove utvrde, artiljerija, avioni, kao i živa sila. Ujedno se djeluje u jednom drugom smjeru: pojačava se svoje utvrde, da ne bi napad neprijatelja uništio naše utvrde i naše vojnike i narod: gradnja utvrda, skloništa; oklopna kola, pancirne košulje...

I u duhovnoj borbi protiv Sotone je potrebno imati na pameti ta dva načina borbe. Najbolje bi bilo otkriti neprijatelja i uništiti ga. Ali, ako to nije moguće, treba se zaštititi protiv njegovih uništavajućih strijela, granata, bomba, skrivenih mina, pete kolone, špijuna... Staviti se pod zaštitu Božju, povezati se s Kristom po molitvi, Euharistiji, sakramentima, povezati se s Marijom, provoditi kršćanski život, zajedništvo u Crkvi... O tome će biti govora i na drugim mjestima.⁴

³ Usp. H. MÜHLEN, *Novi susret s Bogom. Vježbanje u kršćanskom životu i svjedočenju*, "Duh i voda", Jelsa 1994., str. 202-207, 313-320.

⁴ Usp. o tom knjigu: J. MARCELIĆ, *Anneliese Michel - i zli duhovi?*, Jelsa 1988, str. 131-134.

Sotone nad ljudima, kakav je izražajni način naš Gospodin mogao upotrijebiti da bi to dokazao?

Svete knjige nas uvjeravaju da Sotona očituje svoju moć nad svijetom također i po fizičkim opsjednućima. U više je navrata Isus apostolima i njihovim nasljednicima jasno predao vlast izgonjenja đavolâ (usp. Matej 10,8; Marko 3,15; Luka 9,1).

Ako je Bog dopustio da neki iskuse đavolske smetnje, pružio im je i raznolika moćna sredstva pomoći. Crkvi je dao za ovakve slučajeve veoma snažne sakramentalne moći. Protiv ovog zlokobnog djelovanja Sotone, Bog je kao trajni lijek izabrao Presvetu Djevicu, po onom neprijateljstvu koje je, već od početka ljudskog roda, postavio između dva protivnika.⁵

Većina suvremenih pisaca, ne isključujući katoličke teologe, makar ne riječu opstojnost Sotone i anđela odmetnika, sklona je umanjiti stvarnost njihovog utjecaja na ljudski život. A kada se radi o utjecaju na fizički svijet, nepovjerenje se smatra dužnošću i dokazom razboritosti. Suvremena kultura, u svojoj cjelini, smatra iluzijom iz primitivnih razdoblja povezivanje nekih fenomena s uzrocima, koji bi bili izvan redovitog naravnog reda zbivanja.

Očito je da je djelovanje Sotone veoma olakšano takvim zauzetim stavovima, posebno kad ih zastupaju baš oni, koji bi svojem poslanju imali dužnost i vlast da spriječe njegovo zlobno djelovanje. Oslanjajući se, naprotiv, na Sveto Pismo, na teologiju, na svagdašnje iskustvo, trebali bismo i danas misliti na opsjednute od đavla kao na legiju nesretnika, kojima znanost može veoma malo pomoći, makar to izričito ne priznaje. Razborito dijagnosticirati **demonopatiju**

⁵ Pogledaj o ovoj temi knjigu: CANDIDO AMANTINI, *Il mistero di Maria*, Ed. Dehoniane, Napoli. (op. tal. urednika)

- tako bi se moglo nazvati svaki đavolski zli utjecaj - u većini slučajeva nije nemoguće onome koji zna voditi računa o simptomima koji su vlastiti redovitom očitovanju đavolskog utjecaja.

Zlo koje potječe od đavla, makar sasvim novo, na čudnovat je način otporno prema svim redovitim lijekovima; a veoma teške bolesti, smatrane čak i smrtonosne, na čudnovati način se ublažuju i gotovo posve nestaju, ako se upotrijebi sredstva s čisto vjerskog područja. Nadalje, žrtve nekog zlog duha osjećaju se kao da su trajno progonjene zlom sudbinom: njihov život je niz nesreća.

Mnogo znanstvenika danas proučava fenomene koje susrećemo kod demonopatskih osoba, čiju vannonormalnu opstojnost jasno priznaju i znanstveno ih nazivaju **paranormalnima**. Ni najmanje ne riječemo napredak znanosti, ali znači bježati od stvarnosti, koju trajno doživljavamo, zavaravati se da znanost može sve protumačiti i svako zlo htjeti svesti samo na naravne uzroke.

Sasvim je malo znanstvenika koji ozbiljno prihvaćaju mogućnost da bi se neke strane sile, razumne i netjelesne, umiješale kao uzrok u neke takve fenomene. Malen je također broj liječnika koji bi, susrevši se sa slučajevima bolesti, čiji su simptomi zbunjujući i klinički se ne mogu protumačiti, smireno razmislili o mogućnosti da se možda radi o pacijentima ove druge vrsti. Mnogi od njih se, u sličnim slučajevima, pozivaju na Freuda kao svoje zaleđe. Zbog toga često te nesretnike vode u još gore stanje. A njihovo je djelovanje, u suradnji s djelovanjem svećenika egzorciste, u tim slučajevima, moglo biti veoma djelotvorno.

Knjiga velečasnog Amortha kratko i jasno stavlja čitatelja u izravan dodir s djelovanjem egzorciste. Iako knjiga slijedi logički redoslijed izlaganja, ne zaustavlja se na teoretskim pretpostavkama (o opstojnosti đavla, o mogućnosti fizičkog opsjednuća itd.), niti na doktrinalnim zaključcima. Radije

iznosi činjenice neka one govore, stavljajući čitatelja pred ono što egzorcist vidi i kako postupa. Znam dobro kako duboko Autor suosjeća i bliz je onim članovima Crkve, kojima je povjerena posebna vlast Kristova, da u njegovo ime izgone đavle. Nadam se stoga da će ova knjiga donijeti mnogo dobra i potaknuti na daljnja proučavanja u istom smjeru.

P. Candido (Kandid) Amantini

UVOD

Kada mi je kard. Ugo Poletti, Papin vikar za Rimsku biskupiju, nenadano povjerio službu egzorciste, nisam mislio kakav će se nedogledan svijet otvoriti mojoj spoznaji i kakve će sve osobe tražiti moju pomoć. U početku mi je povjereno da pomažem ocu Kandidu Amantiniju, pasionisti, veoma poznatom po njegovu iskustvu egzorciste, što je privlačilo u njegov samostan u Rimu (Scala Santa) nevoljnike iz čitave Italije, a često i iz inozemstva. To je za mene bila zaista velika milost. Ne postaje se egzorcistom sam od sebe, osim uz velike teškoće i uz cijenu neminovnih pogrešaka na teret vjernika. Smatram da je o. Kandid jedini egzorcist na svijetu koji tu službu vrši kroz 36 godina, i to punim vremenom. Nisam mogao imati boljeg učitelja i zahvaljujem mu na prevelikoj strpljivosti kojom me je uveo u ovo služenje, meni posve novo.

Došao sam i do drugog otkrića. Da naime u Italiji ima sasvim mali broj egzorcistâ, a pripravljenih za tu službu još manji broj. U drugim narodima još je gore stanje, te su k meni dolazile osobe, da ih blagoslovim, iz Francuske, Austrije, Njemačke, Švicarske, Španjolske, Engleske, gdje nisu uspjeli - prema kazivanju dotičnika - naći jednog egzorcistu. Da li je to nebriga biskupa i svećenika? Ili nevjerovanje u potrebu i djelotvornost ovoga služenja? U svakom slučaju osjetio sam se poslanim da vršim apostolat među osobama koje veoma

teško trpe i nisu ni od koga shvaćene: ni od rodbine, ni od liječnika, ni od svećenika.

Danas je pastoral na ovom području, u katoličkom svijetu, posve zanemaren. U prošlosti nije bilo tako, a trebam priznati da tako nije u nekim protestantskim Crkvama, u kojima se obavljaju egzorcizmi često i plodonosno. Svaka bi katedrala trebala imati egzorcistu, kao što ima kanonika pokorničara. I tim brojniji bi trebali biti egzorcisti, što je veća potreba: u velikim župama, u svetištima.

Naprotiv, ne samo da je brojčani nedostatak egzorcista, nego se na njih gleda s nepovjerenjem, odbacuje ih se, jedva nađu mjesto gdje bi vršili svoje služenje. Zna se naime da opsjednuti viču i zavijaju. To je dovoljno da redovnički poglavar ili župnik ne želi egzorciste u svojim prostorima. Neometan život, izbjegavanje prigovaranja - cijeni se više od čina ljubavi kojim se ozdravlja opsjednute. I potpisani je prošao svoju kalvariju, makar mnogo manju od ostalih egzorcista, koji su zaslužniji i traženiji. Potičem posebno biskupe da o ovom razmisle, jer u naše vrijeme kao da su premalo osjetljivi na ovaj problem, budući da nikada nisu vršili ovo služenje. A radi se o služenju koje je njima povjereno na isključivi način: samo ga oni mogu obavljati ili imenovati egzorciste.

Kako je nastala ova knjiga? Nastala je iz želje da stavim na raspolaganje svima koji se zanimaju za ovu temu, kao plod dugog iskustva, više oca Kandida nego svojega. Namjeravam u prvom redu pružiti pomoć egzorcistima i svim svećenicima. Naime, kao što svaki liječnik opće prakse treba biti u stanju da svojim pacijentima označi specijalistu kojemu se trebaju obratiti (otorinolaringologu, ortopedu, neurologu...), tako bi i

svaki svećenik trebao imati barem minimum znanja da uoči treba li se ili ne neka osoba obratiti egzorcisti.

Pridodajem i drugi razlog, zbog kojega su me različiti svećenici poticali da napišem ovu knjigu. Rimski obrednik u svojim normama upućenima egzorcistima preporuča da proučavaju "mnoge korisne dokumente odobrenih autora".

Ali kada tražimo ozbiljne knjige o ovoj temi, nalazimo ih sasvim malo. Navodim tri knjige na talijanskom. Postoji knjiga od Mons. Balduccija, *Đavao (Il diavolo)*, Ed. Piemme, 1988). Posebno je korisna u svom teoretskom dijelu, a ne toliko u praktičnom, u kojemu ima praznina i nekih pogrešaka. Autor je demonolog, a ne egzorcist. Postoji knjiga egzorciste p. Mattea La Grua, *Molitva oslobadjanja (La preghiera di liberazione)*, Ed. Herbita, Palermo 1985). Knjiga je napisana za grupe Obnove u Duhu, u cilju vođenja njihovih molitava za oslobođenje. Zaslužuje pažnju i knjiga Renza Allegrija, *Kroničar u paklu (Cronista all'inferno)*, Ed. Mondadori 1990). To nije sistematski studij nego skup intervjuva vođenih s veoma velikom ozbiljnošću o graničnim slučajevima, veoma potresnim, istinitim, ali ne odražava redovite slučajeve s kojima se susreće egzorcist. ⁶

Na koncu sam nastojao na ovim stranicama ispuniti postojeću prazninu i temu predstaviti pod svim vidovima, iznoseći je kratko da bi knjiga bila dostupna što većem broju čitatelja. Namjeravam temu produbiti u slijedećim

⁶ Na hrvatskom jeziku smo još siromašniji. Spomenuo bih knjigu: J. MARCELIĆ, *Anneliese Michel - i zli duhovi?*, Jelsa 1988; T. IVANČIĆ, *Susret sa živim Bogom*, KS, 2. izd., 1985, str. 144-159, 176-192; M. GLAVURTIĆ, *Sata.ia. Uvod u demonologiju*, Beograd 1978. (op. prev.)

knjigama i nadam se da će i drugi o tome pisati, stručno i s religioznom osjetljivošću, tako da se tema obradi s onim bogatstvom koje je na katoličkom području postojalo u prošlim vijekovima, a sada se nalazi samo na protestantskom.

Odmah također pripominjem da se ne zaustavljam u dokazivanju određenih istina koje smatram prihvaćenima i o kojima se dovoljno govori u drugim knjigama, kao što su: opstojnost đavla, mogućnost ~~đavolskog~~ opsjednuća, vlast izgonjenja đavla koju je Krist dao onima koji će vjerovati u evanđeosku poruku. To su objavljene istine, koje se jasno nalaze u Bibliji, a produbljene su u teologiji, i trajno su naučavane od Učiteljstva Crkve. Osim što sam iznio manje poznate stvari, rado sam se zaustavio na praktičnim primjenama koje mogu koristiti egzorcistima i onima koji žele biti informirani o ovom području. Ne zamjerite mi ako koji puta opetujem temeljne pojmove.

A Djevica Bezgrešna, neprijateljica Satane od prvog navještaja spasenja (Postanak 3,15) sve do njegovog dovršenja (Otkrivenje, pogl. 12) i sjedinjena sa Sinom u borbi da ga uništi i zgazi mu glavu, blagoslovljena ovaj rad, plod iscrpljujućeg djelovanja koje vršim pun povjerenja u njezinu majčinsku zaštitu.

Uz ovo jedanaesto prošireno izdanje nadodajem još neke primjedbe. Nisam predviđao da će se knjiga tako na daleko i tako brzo proširiti i da će u kratko vrijeme izići jedanaest izdanja. To potvrđuje, po mom sudu, ne samo da se ljudi zanimaju za ovu temu, nego i činjenicu da sada ne postoji, kod katolika, nijedna knjiga koja bi obrađivala egzorcizme na potpuni, makar kratak, način. To vrijedi ne samo za Italiju, nego i za čitav katolički svijet. Ta činjenica je značajna i bolna, a ujedno uka-

zuje na neshvatljivo nezanimanje ili čak i pravu nevjeru, na ovom području.

Zahvaljujem na veoma brojnim pohvalama koje sam primio, na izrazima odobravanja, posebno sa strane drugih egzorcistâ, od kojih mi je najmilija bila ona od mojeg "učitelja", oca Kandida Amantinija, koji ističe da je knjiga vjerna njegovim učenjima. Nisam primio takvih kritika da bih u knjigu trebao unijeti neke izmjene. Stoga sam u ovo novo izdanje unio samo proširenja koja sam smatrao značajnijima za iscrpniju obradu pojedinih tema. Nadam se da će osobe i kategorije osoba na koje sam se ponovno osvrnuo shvatiti moju ispravnu nakanu u primjedbama koje sam im uputio i da se neće uvrijediti. Nastojao sam pružiti uslugu u što širem dometu, posredstvom tiska, kao što u svojem djelovanju svaki dan nastojim služiti onima koji mi se obraćaju u mojoj službi egzorciste.

Na svemu zahvaljujem Gospodinu. Dopustite mi još jedan dodatak koji sam unio prigodom desetog izdanja (1993). Trebam priznati da se u ove posljednje dvije godine nešto izmijenilo: objavljeni su neki važni biskupski dokumenti, povećan je broj egzorcistâ, više biskupa obavlja egzorcizme, nove knjige su nadodane mojim. Nešto se pokreće. Ne uračunavam to sebi u zaslugu, nego iznosim činjenice.

Završavam s potresnim sjećanjem na oca Kandida Amantinija, kojega je Gospodin, dne 22. rujna 1992, pozvao k sebi na nagradu. Bio je to dan njegovog zaštitnika; subraći koja su mu došla čestitati imendan, reče jednostavno: "Molio sam sv. Kandida da me obdari darom."

Rođen 1914, u 16. godini života ušao je u red pasionista. Profesor Svetoga pisma i moralne teologije,

nadasve se darivao u službi egzorciste, kroz 36 godina. Svako jutro je primao i do 60-80 osoba, smiješkom na licu skrivajući umor. Njegovi su savjeti često bili nadahnuti. Za njega reče padre Pijo: "Padre Kandid je svećenik po srcu Božjem."

Ova knjiga, ako izuzmemo nedostatke koji pripadaju meni, ostaje kao svjedočanstvo njegovog iskustva egzorciste, na korist onima koji se zanimaju za ovu temu. To je jedan od razloga zbog kojega sam je napisao i bio sam presretan zbog njegovog suda o knjizi, o vjernosti njegovom dugogodišnjem iskustvu.

Don Gabriele Amorth

POGLAVLJE PRVO

KRISTOVA SREDIŠNJA ULOGA

I davao je Božje stvorenje. Ne može se govoriti o njemu i o egzorcizmima a da ne spomenemo, makar samo u skici, neke temeljne pojmove o Božjem planu sa stvorenjima. Zacijelo nećemo reći ništa nova, ali ćemo možda nekom čitatelju otvoriti nove perspektive.

Odvise često običavamo misliti o stvorenjima na pogrešan način, tako da to smatramo nepromjenljivim. Tako se misli da je jednog dana Bog stvorio anđele; da ih je stavio na neku kušnju, za koju se ne zna točno kakve je naravi bila, i da je njezin plod bio razdioba na anđele i đavle: nagrađeni anđeli svršavaju u nebo, a kažnjeni u pakao. Zatim, jednog drugog dana, misli se da je Bog stvorio svemir, kraljevstvo minerala, biljki i životinja, te na kraju čovjeka. Adam i Eva su u zemaljskom raju sagriješili, slušajući đavla i ne pokoravajući se Bogu. I tada, da bi Bog spasio čovjeka, odlučio je poslati svoga Sina.

To nije nauk Biblije, niti je nauk crkvenih otaca. Takvim poimanjem anđeoski svijet i materijalni svijet ostaju tuđi Kristovu otajstvu. Pročitajmo naprotiv Proslov Ivanova evanđelja i dva kristološka himna koja uvode u poslanice Efežanima i Kološanima. Krist je Prvorodenac svega stvorenja, sve je stvoreno radi njega i zbog njega. Nemaju utemeljenja teološke rasprave u kojima se pita

da li bi Krist bio došao na svijet, da nije bilo Adamova grijeha. On je središte stvorenja, on u sebi usredotočuje sve stvorene stvari: nebeske (anđele) i zemaljske (ljude). Ali treba ustvrditi da je, poslije grijeha Praroditelja, Kristov dolazak primio posebnu ulogu: On je došao kao Spasitelj. Središte njegova djelovanja je sadržano u Pashalnom otajstvu: On po krvi svoga križa pomiruje s Bogom sve stvari, nebeske (anđele) i zemaljske (ljude).

O ovom kristocentričnom promatranju zavisi uloga svakog stvorenog bića. Ne smijemo propustiti ni razmišljanje obzirom na Djevicu Mariju. Ako je Prvorodenac Utjelovljena Riječ, Bog Otac u svojoj misli nije mogao ne misliti, prije svakog drugog stvorenja, na Onu po kojoj će se to utjelovljenje ostvariti. Odatle njezin jedinstveni odnos s Presvetim Trojstvom, te se već u drugom stoljeću upozorava na tu usku povezanost. Tko želi produbiti ovaj vid može se poslužiti dvama svescima od Emanuela Testa, (*Maria, terra vergine - Marija, djevičanska zemlja*, Jeruzalem 1986).

Druga naša misao se odnosi na Kristov utjecaj na anđele i đavle. Na anđele: neki teolozi misle da su anđeli pripušteni blaženom gledanju Boga samo po snazi otajstva križa. Mnogi crkveni oci iznose o tom zanimljive tvrdnje. Tako npr. čitamo kod sv. Atanazija da i anđeli duguju svoje spasenje Kristovoj krvi. Obzirom na đavle nalazimo mnogo tvrdnji u evanđeljima: Krist je svojim križem uništio kraljevstvo Sotone i uspostavio kraljevstvo Božje. Na primjer, opsjednuti iz Geraze viče: "Što ti imaš s nama, Sine Božji? Došao si ovamo prije vremena mučiti nas?" To jasno upućuje na moć Sotone kojega Krist postepeno uništava. Stoga traje još i sada i trajat će dok se ne dovrši spasenje, *jer je zbačen tužitelj braće naše* (Otk 12,10). Za produbljenje ovih pojmova i uloge

Marije, neprijateljice Sotone već od prvog navještaja spasenja, upućujemo na knjigu o. Kandida Amantinija, *Otajstvo Marije (Il mistero di Maria*, Ed. Dehoniane, Napoli 1971).

U svjetlu Kristove središnje uloge vidimo Božji plan po kojemu su stvorene sve stvari "po njemu i za njega". Uočavamo također djelo Sotone, koji je neprijatelj, napasnik, tužitelj, po čijem napastovanju je u svijet ušlo zlo, bol, grijeh, smrt. I poizlazi obnova Božjega plana, što ga je Krist ostvario svojom krvlju.

Očita je također i moć đavla: Isus ga naziva "knezom ovoga svijeta" (Iv 14,30); sv. Pavao govori o njemu kao o "bogu ovoga svijeta" (2 Kor 4,4); Ivan tvrdi da "sav svijet stoji pod vlašću đavla" (1 Iv 5,19), podrazumijevajući pod *svijetom* sve što se protivi Bogu. Sotona je bio najsajjniji među anđelima, a postao je najgori među đavlima i njihov vođa. Jer su i đavli međusobno povezani veoma strogom hijerarhijom i čuvaju stupanj koji su imali dok su bili anđeli: Vrhovništva, Vlasti i Gospodstva... To je hijerarhija ropstva, a ne ljubavi, kakva postoji među anđelima, čiji je vođa Mihael.

Očito je iz toga djelo Krista koji je uništio Sotonino kraljevstvo i uspostavio kraljevstvo Božje. Stoga su od posebne važnosti događaji u kojima Isus oslobađa opsjednute: kada Petar pred Kornelijem sažimlje Kristovo djelovanje, ne navodi drugih čudesa do samo činjenicu da je ozdravio "sve kojima bijaše ovladao đavao" (Dj 10,38). Shvaćamo stoga zašto je prva ovlast koju Isus daje apostolima: da izgone đavle (Matej 10,1). To isto vrijedi i za vjernike: "A ovi će znakovi pratiti one koji uzvjeruju: u ime će moje izganjati zloduhe..." (Marko 16,17). Tako Isus ozdravlja i uspostavlja Božji plan,

porušen pobunom jednog dijela anđela i grijehom Praroditelja.

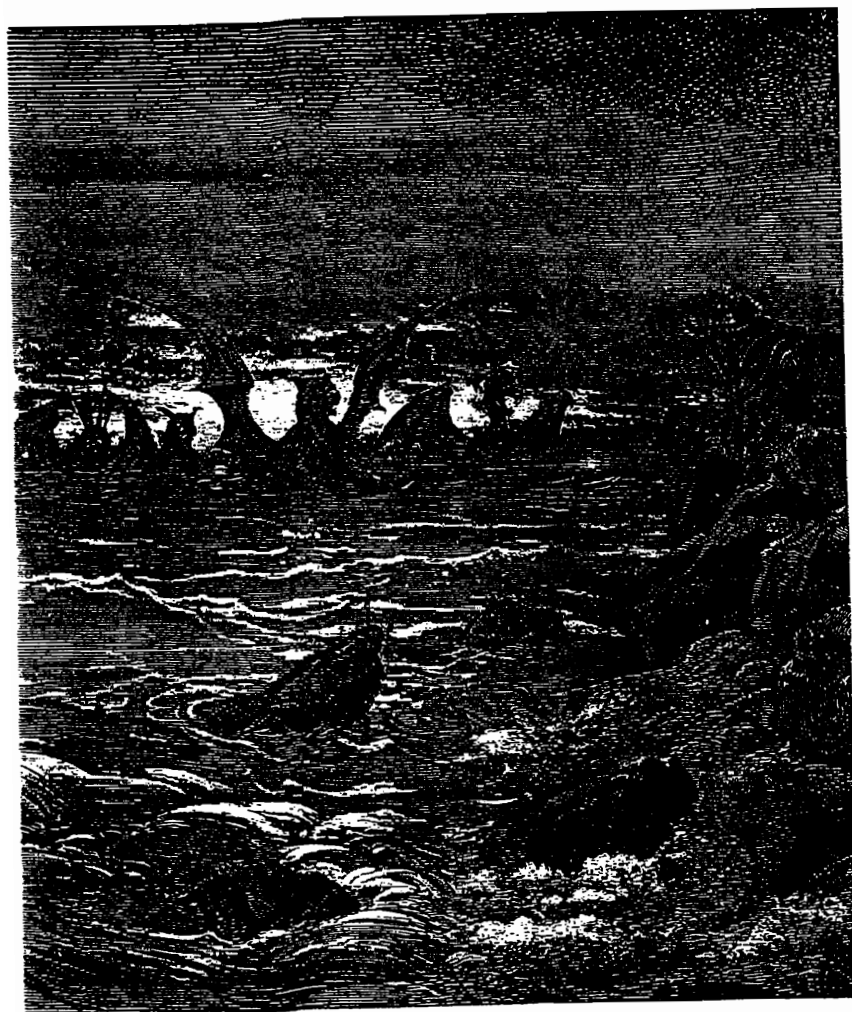
Potrebno je naime sasvim jasno uočiti da zlo, bol, smrt, pakao (ili vječna osuda u patnji koja neće imati kraja) *nisu djelo Božje*. Mali osvrt na zadnju točku. Jednog je dana o. Kandid izgonio đavla. Prema završetku egzorcizma obrati se tom nečistom duhu podrugljivo: "Idi odavde. Uostalom, Gospodin ti je pripremio lijepu kuću, dobro zagrijanu!" Na to đavao odgovori: "Ti ništa ne znaš. Nije On (Bog) napravio pakao. Mi smo ga napravili. On na njega nije ni mislio". U sličnoj situaciji, kada sam pitao jednog đavla da li je sudjelovao u stvaranju pakla, čuo sam odgovor: "Svi smo mi sudjelovali".

Kristova središnja uloga u planu stvaranja i u njegovoj obnovi, koja se zbilja po otkupljenju, od temeljne je važnosti za shvaćanje Božjih planova i cilja čovjeka. Ali stoji također, da je anđelima i ljudima darovana razumska i slobodna narav. Kada čujem govoriti (ne razlikujući Božje sveznanje, koje sve zna i prije nego se dogodi, i Božje predodređenje) da Bog i onako zna tko će se spasiti a tko će biti osuđen, te da je svaki trud i nastojanje beskorisno, obično odgovorim upućujući na četiri istine koje su tako jasno sadržane u Bibliji, te su definirane kao dogme: Bog hoće da se svi ljudi spase; nitko nije predodređen za pakao; Isus je umro za sve; svima su dane milosti koje su potrebne za spasenje.

Kristova središnja uloga nam otkriva da se *jedino* u njegovom imenu možemo spasiti. I *jedino* u njegovo ime možemo pobijediti i osloboditi se od Sotone, neprijatelja našega spasenja.

Pred konac egzorcizma, u težim slučajevima, to jest posvemašnjeg opsjednuća đavlom, običavam moliti kri-

stološki himan iz Poslanice Filipljanima (2,6-11). Kada dođem na riječi: "da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebesnikâ, zemnikâ i podzemnikâ", kleknem ja i svi prisutni, i uvijek je također i opsjednuti prisiljen da se pokloni. Zaista snažan i sugestivan čas. Imam dojam da i anđeoske čete stoje oko nas, u poklonstvu pred imenom Isusovim.

POGLAVLJE DRUGO

MOĆ SOTONE

Praktično usmjerenje ove knjige ne dopušta mi da produbim neke teološke teme veoma velike važnosti. Nastavljam stoga samo napominjući teme, kao što sam učinio i u prvom poglavlju. Doista, egzorcist kao otac Kandid, navikao da se 36 godina suočava s đavlima, uz dubok i čvrst svetopisamski i teološki temelj, u stanju je da raspravlja o temama o kojima se teologija u prošlim vremenima radije izražavala "ne znamo", kao što je npr. grijeh anđela odmetnika. Pa ipak sve što je Bog stvorio slijedi jedinstveni plan, po kojemu svaki dio utječe na cjelinu i svaka sjena baca trag tame na sve ostalo. Teologija će uvijek biti krnja, neshvatljiva, dok ne uspije osvjetliti ono što se odnosi na anđeoski svijet. Kristologija koja se ne osvrće na Sotonu je rahitična i neće nikada moći shvatiti domet otkupljenja.

Započnimo ponovno u ovom razgovoru od Krista, središta svemira. Sve je stvoreno po njemu i radi njega: na nebu (anđeli) i na zemlji (vidljivi svijet na čelu s čovjekom). Lijepo bi bilo govoriti samo o Kristu, ali bi se to protivilo njegovom nauku i njegovom djelu. Zbog toga ne bismo ga nikada uspjeli shvatiti. Pismo nam govori o kraljevstvu Božjem, ali također i o kraljevstvu Sotone; govori nam o moći Boga, jedinog Stvoritelja i Go-

spodara svemira; ali nam govori i o moći tame; govori nam o sinovima Božjim i o sinovima Sotone. Nemoguće je shvatiti otkupiteljsko Kristovo djelo a da se ne vodi računa o razarajućem djelu Sotone.

Sotona je bio najsavršenije stvorenje proizišlo iz Božjih ruku, obdareno priznatim autoritetom i odličnošću nad ostalim anđelima. Stoga je razmišljao o svemu što je Bog stvorio i nastojao je to shvatiti ali u stvari nije shvatio. Čitav jedinstveni plan stvaranja bio je usmjeren prema Kristu: i do pojave Isusa u svijetu nije se mogao objaviti u svoj jasnoći. Odatle pobuna Sotone, jer je želio biti apsolutno prvi, središte stvorenja, pa čak i protiveći se planu koji je Bog ostvarivao. Odatle njegovo nastojanje da vlada svijetom ("sav svijet stoji pod vlašću Zloga", 1 Iv 5,19) i zagospodari čovjekom, već od Praroditelja, čineći ga poslušnim sebi protiv Božjih odredbi. Uspio je s praroditeljima, Adamom i Evom, i računao je da će uspjeti i sa svim ostalim ljudima, pomognut "trećinom anđela" koji su ga, prema Otkrivenju, slijedili u pobuni protiv Boga.

Bog se nikada ne odriče svojih stvorenja. Stoga i Sotona i anđeli odmetnici, makar odijeljeni od Boga, nastavljaju posjedovati svoju moć i svoj položaj (Vrhovništva, Vlasti, Moći, Gospodstva...), makar se njima na zlo služe. Sv. Augustin ne pretjerava kada tvrdi da, kada bi Sotona dobio od Boga dopuštenje, da "nitko od nas ne bi ostao na životu". Kada nas već ne može ubiti, nastoji nas učiniti svojim sljedbenicima, da se protivimo Bogu kao što se je on usprotivio.

Evo tada Spasiteljeva djela. Isus je došao "da razori djela đavolska" (1 Iv 3,8), da čovjeka oslobodi od sotonskog ropstva i uspostavi Božje kraljevstvo pošto je uništio kraljevstvo Sotone. Ali između prvog Kristovog dolaska i

paruzije (drugog slavnog Kristovog dolaska kao Suca) davao nastoji predobiti za sebe što veći broj ljudi. Tu borbu vodi kao očajnik, znajući da je već pobijeden i "da ima malo vremena" (Otk 12,12). Stoga nam Pavao posve otvoreno govori da "nam se nije boriti protiv krvi i mesa, nego protiv Vrhovništava, protiv Vlasti, protiv upravljača ovoga mračnoga svijeta, protiv zlih duhova (đavola) po nebesima" (Ef 6,12).

Točnije ističem da nam Pismo uvijek govori o anđelima i đavlima (ovdje posebno mislim na Sotonu), kao o duhovnim bićima, i to osobnim, obdarenima razumom, voljom, slobodom, poduzetnošću. Stoga su u potpunosti zabludi oni moderni teolozi koji poistovjećuju Sotonu s apstraktnom idejom zla: to je prava hereza, odnosno u očitoj je suprotnosti s Biblijom, patristikom, s Crkvenim učiteljstvom. Radi se naime o istinama koje u prošlosti nisu bile napadane, te nisu ni dogmatski definirane, osim one na IV. lateranskom saboru: "Đavao (ili Sotona) i drugi demoni po svojoj su naravi od Boga bili stvoreni dobri, ali su svojom krivnjom postali zli". Tko niječe Sotonu, niječe također grijeh i ne može shvatiti Kristovo djelo otkupljenja.

Neka je također jasno rečeno: Krist je pobijedio Sotonu po svojoj žrtvi, ali još prije toga po svojoj nauci: "Ali ako ja prstom Božjim izgonim đavle, zbilja je došlo k vama kraljevstvo Božje" (Lk 11,20). Isus je onaj jači koji je *svezao* Sotonu (Mk 3,27), koji ga je oplijenio i uništio njegovo kraljevstvo *koje je pred krajem* (Mk 3,26). Onima koji su obavijestili Isusa o Herodovoj nakani da ga ubije, Isus odgovara: "Idite i kažite toj lisici: 'Evo, izgonim đavle i liječim danas i sutra, a treći dan dovršujem'" (Lk 13,32). Isus daje apostolima vlast izgonjenja đavola; zatim tu vlast proširuje na sedamdesetdvo-

jicu učenika i konačno je daje svima onima koji u njega povjeruju.

Djela apostolska nam svjedoče kako su apostoli, poslije silaska Duha Svetoga, nastavili izgoniti đavle; a tako su nastavili i kršćani. Već najstariji crkveni oci, kao Justin i Irenej, jasno nam iznose kršćansku misao o đavlu i o moći da ga se istjera. Njih slijede i ostali oci, od kojih posebno navodim Tertulijana i Origena. Dosta je navesti ova četiri autora da se postide toliki moderni teolozi koji praktično ne vjeruju da postoji đavao ili uopće o njemu ne govore.

Drugi vatikanski je snažno istaknuo stalni nauk Crkve. "Svu ljudsku povijest prožimlje teška borba protiv moći mraka. Ta je borba započela već od postanka svijeta" (GS 37). "Čovjek, utemeljen od Boga u pravednosti, no pod utjecajem Zloga, već je od početka povijesti zloupotrebljavao svoju slobodu dižući se protiv Boga i želeći da svoj cilj postigne izvan Boga. Iako su upoznali Boga, nisu mu iskazali zahvalnosti kao Bogu... nego je potamnijelo njihovo nerazumno srce i klanjali su se i iskazivali štovanje stvorenju mjesto Stvoritelju" (GS 13). "Bog je odlučio ući u ljudsku povijest... šaljući svoga Sina u našem tijelu, da po njemu istrigne ljude od vlasti tame i sotone" (AG 3). Kako mogu razumjeti Kristovo djelo oni koji nijeću opstojnost i veoma aktivno zalaganje đavla? Kako mogu shvatiti vrijednost Kristove otkupiteljske smrti? Na temelju svetopisamskih tekstova Drugi vatikanski tvrdi: "Sin Božji nas je svojom smrću i uskrsnućem oslobodio od vlasti sotonine" (SC 6); "Raspeti i uskrsli Krist slomio je moć Zloga" (GS 2).

Pobijeden od Krista, Sotona se bori protiv njegovih sljedbenika. Borba protiv "moći mraka trajat će po riječi Gospodnjoj sve do posljednjeg dana" (GS 37). U ovom

vremenu svaki se čovjek nalazi u stanju borbe budući da je zemaljski život kušnja vjernosti Bogu. Stoga vjernici "moraju biti čvrsti protiv zasjeda vražjih i oduprijeti se u zao dan... Jer, svršivši tok našeg zemaljskog života (ne postoji druga kušnja!)... prije nego počnemo kraljevati s proslavljenim Kristom, svi ćemo se pojaviti pred Kristov sud, da svaki primi prema tome kako je činio u svojem tijelu dobro ili zlo, i na svršetku svijeta ustat će oni koji su činili dobro na uskrsnuće života, a koji su činili zlo, na uskrsnuće suda" (usp. LG 48).

Makar ova borba protiv Sotone zahvaća sve ljude i sva vremena, nema sumnje da se u određenim razdobljima povijesti moć Sotone jače osjećala, barem na razini zajednice i grijeha mnoštva. Na primjer, moja proučavanja Rimskog carstva u opadanju otkrila su mi jasno moralni nered tog razdoblja. O tome vjerno i Bogom nadahnuto svjedoči Pavlova poslanica Rimljanima. Sada se nažalost nalazimo na istoj razini, zahvaljujući također i zloj upotrebi sredstava društvenog priopćivanja (koja su po sebi dobra), uz materijalizam i konzumizam koji su otrovali zapadni svijet.

Smatram da je Lav XIII. primio proroštvo o ovom posebnom đavolskom napadu u jednom viđenju, koje ćemo donijeti u dodatku ovog poglavlja.

Na koji se način Sotona suprotstavlja Bogu i Spasitelju? Tražeći za sebe štovanje koje dugujemo Gospodinu i imitirajući kršćanske ustanove. Stoga je on antikrist i anticrkva. Protiv utjelovljenja Riječi, koja je otkupila čovjeka postajući čovjekom, Sotona se poziva na idolatriju seksa, koji snizuje čovječje tijelo na sredstvo grijeha. Nadalje, imitirajući božanski kult, ima svoje crkve, svoj kult, sebi posvećene osobe (često savezom krvi), svoje klanjaoce, sljedbenike svojih obećanja. Kao

što je Krist dao posebne ovlasti apostolima i njihovim nasljednicima, namjenjene dobru duša i tjelesa, tako Sotona daje svojim sljedbenicima posebne moći, koje su usmjerene prema uništenju duša i bolesti tjelesa. U ovo ćemo dublje zaći govoreći o čaranjima (činima).

Još jedna pripomena uz materiju koja bi zasluživala dublju obradu: kao što je pogrešno nijekati opstojnost Sotone, jednako je pogrešno, prema općenitijem mišljenju, tvrditi da postoje druge sile ili duhovna bića, koje ne pozna Biblija a izmislili su ih spiritisti, gajitelji okultnih znanosti, sljedbenici reinkarnacije ili podržavatelji takozvanih "lutajućih duša". Ne postoje dobri duhovi osim anđela, niti postoje zli duhovi osim đavolâ. Duše pokojnika odmah po smrti idu ili u raj ili u pakao ili u čistilište, kako je definirano na dvama saborima (Lion i Firenze). Pokojnici koji se javljaju na spiritističkim sjednicama ili duše pokojnikâ prisutne u živim bićima, nisu drugo do đavli. Veoma rijetke iznimke, dopuštene od Boga, iznimke su koje potvrđuju pravilo. Ipak priznajemo da na ovom području nije rečena zadnja riječ i da je to teren s otvorenim problemima. I sam pater La Grua govori o raznim iskustvima koje je sam doživio s dušama pokojnika koji su bili pod vlašću đavla i iznio je neke hipoteze tumačenja. Ponavljam: ovo je teren koji treba dublje proučavati. Imam nakanu to učiniti na drugom mjestu.

Neki se čude mogućnosti da đavao može napastovati čovjeka ili čak opsjesti tijelo (nikada dušu, osim da mu je sam čovjek slobodno predaje), po opsjednuću ili zlostavljanju. Dobro je spomenuti što kaže Otkrivenje (12,7 i sll): "I nasta rat na nebu: Mihael i njegovi anđeli zarate se sa Zmajem. Zmaj uđe u rat i anđeli njegovi, ali ne nadvlada. I ne bijaše im više mjesta na nebu.

Zbačen je Zmaj veliki, Stara zmija - imenom *Davao* ili *Sotona*... Bačen je na zemlju, a s njime su bačeni i anđeli njegovi..." Kad Zmaj vidje da je zbačen na zemlju, stade progoniti "Ženu odjevenu suncem" koja rodi muškića (posve je jasno da se radi i o Presv. Djevici); ali napori Zmaja su bili uzaludni. Zatim "se zarati s ostakom njezina potomstva, onima što čuvaju Božje zapovijedi i drže svjedočanstvo Isusovo".

Između brojnih govora Ivana Pavla II. o Sotoni donosim odlomak koji izreče 24. svibnja 1987, kada je posjetio svetište sv. Mihaela Arkandela: "Ova borba protiv đavla, koja obilježuje sv. Arkandela Mihaela, aktualna je također danas, jer je đavao i sada živ i djelotvoran u svijetu. Naime zlo koje je u njemu, nered koji se susreće u društvu, nedosljednost čovjeka, nutarnja rascjepljenost čija je žrtva, nisu samo posljedice istočnog grijeha, nego su također učinak razorne i tamne moći Sotone".

Zadnja rečenica se jasno povezuje s Božjom osudom Zmije, kako nam je donosi knjiga Postanka (3,15): "Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i Žene, između roda tvojeg i roda njezina: on će ti glavu satirati". Da li je đavao već u paklu? Kada se zbila borba između anđela i đavola? Na ta se pitanja ne može odgovoriti a da se ne vodi računa barem o dvama čimbenicima: nalaziti se u paklu ili ne, više je pitanje stanja nego li mjesta. Anđeli i đavli su čisti duhovi. Za njih riječ "mjesto" ima drugačije značenje nego li za nas. Isto vrijedi i za dimenziju vremena: za duhove je vrijeme drugačije nego li za nas.

Otkrivenje nam kaže da su đavli bačeni na zemlju; njihova konačna osuda nije se još zbila, makar je nepovratan njihov izbor kojim se razlikuju anđeli od

đavola. Posjeduju i dalje neku moć, po Božjem dopuštenju, makar "za kratko vrijeme". Stoga govore Isusu: "Došao si ovamo prije vremena mučiti nas?" (Mt 8,29). Jedini sudac je Krist, koji će sebi pridružiti svoje Mistično Tijelo. Tako treba shvatiti Pavlov izraz: "Ne znate li da ćemo suditi anđele?" (1 Kor 6,3). Zbog te moći koju i dalje posjeduju, đavli prisutni u opsjednutom iz Geraze obraćajući se Kristu "zaklinjahu ga da im ne naredi vratiti se u Bezdán..., nego da im dopusti ući u svinje" (Lk 8,31-32). Kada jedan đavao izlazi iz neke osobe i biva bačen u pakao, za njega je to kao konačna smrt. Stoga se tome protivi što više može. Ali će morati platiti za patnje koje uzrokuje osobama povećanjem vječne patnje. Sveti Petar je veoma jasan kada tvrdi da konačni sud nad đavlíma još nije izrečen, kada piše: "Bog anđele koji sagriješíše nije poštedio nego ih je sunovratio u Tartar i predao mračnom bezdanu da budu čuvani za sud" (2 Pt 2,4). Također će i anđeli imati povećanje slave zbog dobra koje čine; stoga je veoma korisno zazivati ih u pomoć.

Kakve su smetnje koje može uzrokovati đavao ljudima dok su živi? Nije lako naći knjige koje raspravljaju o toj temi, pa i stoga jer nedostaju zajednički izrazi u kojima bi se svi slagali. Potrudit ću se stoga da odredim smisao riječima koje upotrebljavam ovdje i u ostalim dijelovima knjige.

Postoji *redovito djelovanje* đavla koje se odnosi na sve ljude: to je napastovanje na zlo. I Isus je prihvatio tu našu ljudsku sudbinu i dopustio je da ga Sotona napastuje. Ovdje se nećemo zaustavljati na ovom kobnom đavolskom djelovanju, ne što ne bi bilo važno, nego jer imamo za cilj osvijetliti *izvanredno djelovanje* Sotone koje mu Bog dopušta samo u određenim slučajevima.

Ovo drugo djelovanje može biti razvrstano u pet različitih oblika.

1. *Fizičke patnje uzrokovane od Sotone izvana*. Radi se o fenomenima o kojima čitamo u životopisima mnogih svetaca. Znamo naime kako su sveti Pavao od Križa, Župnik Arški, pater Pijo i mnogi drugi bili izmlaćeni, bičevani, udarani batinama od đavla. Na ovom obliku se ne zaustavljam jer u ovim slučajevima đavao nije nikada imao nutarnjeg utjecaja na udarene osobe i nikada one nisu trebale molitvu egzorcizma. Jedino što su se na tu nakanu pomolile osobe koje su znale za stvar. Radije se zaustavljam na slijedećim četiríma oblicima koji izravno zanimaju egzorciste.

2. *Đavolsko opsjednuće (possessio diabolica)*. To je najteža patnja i događa se kada đavao uzme u posjed tijelo jednog čovjeka (a ne dušu) čineći da djeluje ili govori kako on hoće a da mu se žrtva ne može oprijeti, te stoga osoba i nije moralno odgovorna. Ovaj oblik najviše je izložen spektakularnim fenomenima, kao što su oni prikazani u filmu "Egzorcist", ili kao što su uočljivi znakovi koje navodi Obrednik: govoriti novim jezicima, pokazati izvanrednu snagu, otkrivati skrivene stvari. Ovakav jasan evanđeoski primjer imamo u opsjednutom iz Geraze. Ali jasno treba reći da postoji mnoštvo različitih đavolskih opsjednuća s velikim razlikama obzirom na težinu i na simptome. Bila bi velika pogreška zaustaviti se samo na jednom modelu. Među tolikima, molio sam egzorcizam nad dvama osobama koje je đavao potpuno imao u vlasti: za vrijeme egzorcizma ostajale su posve nijeme i nepokretne. Mogao bih navesti razne primjere s veoma različitim fenomenima.

3. *Đavolsko zlostavljanje (vexatio diabolica)* ili smetnje i bolesti, od veoma teških do manje teških, koje pak dosižu do opsjednuća: da se izgubi svijest, da se čine djela ili izgovaraju riječi za koje netko nije odgovoran. Neki biblijski primjeri. Job nije bio opsjednut od đavla, ali je bio teško udaren u sinovima, u dobrima, u zdravlju. Zgrbljena žena i gluhoonijemi, koje je Isus ozdravio, nisu bili pod potpunim opsjednućem đavla, ali je prisutnost đavla uzrokovala spomenute fizičke patnje. Zacijelo da sv. Pavao nije bio pod utjecajem đavla, ali ga je đavao trajno mučio: "I da se zbog uzvišenosti objavâ ne bih uzoholio, dan mi je trn u tijelu, anđeo Sotonin, da me udara da se ne uzoholim" (2 Korinćanima 12,7). Očito se tu radilo o fizičkom zlu ("trn u tijelu"), a uzročnik je bio đavao.

Opsjednuća su i danas dosta rijetka, ali mi egzorcisti susrećemo veliko mnoštvo osoba koje đavao muči u zdravlju, u materijalnim dobrima, u radu, u čuvstvima... Teško je pak dijagnosticirati zlokobni uzrok ovih zala (ili utvrditi da li se radi o đavolskom uzroku ili ne) i ozdraviti ih. Ovo nije nimalo jednostavnije od dijagnosticiranja i oslobađanja od pravih opsjednuća. Može se raditi o različitoj težini zla, ali ne o teškoći u shvaćanju i o vremenu potrebnom za ozdravljenje.

4. *Đavolska opsesija (opsessio diabolica)*. Radi se o nenadanim napadima, katkada dugotrajnim, opsesivnim mislima, koje su nekada razumski apsurdne, ali od kojih se žrtva ne može osloboditi. Zbog toga udarena osoba živi u trajnom stanju iscrpljenosti, očaja, napasti samoubojstva. Opsesije gotovo uvijek utječu i na sne. Može netko reći da su ovo bolesna stanja koja spadaju

u područje psihijatra. I za mnoge druge fenomene mogu se dati psihijatrijska, parapsihološka i slična tumačenja. Ali ima slučajeva koji su posve izvan simptomatologije ovih nauka i koji otkrivaju simptome koji sigurno upućuju na đavolsko djelovanje ili prisutnost. Te razlike se nauče studijem i praksom.

5. Postoje napokon *đavolsko uznemirivanje (infestatio diabolica)* koje se očituje na kućama, predmetima i životinjama. Ovdje se na tome duže ne zaustavljam, nego će biti o tome govora u tijeku izlaganja u knjizi. Dovoljno je da ovdje utvrdim smisao koji dajem izrazu *uznemirivanje (infestatio)*. Radije ga ne upotrebljavam u odnosu na osobe, za koje upotrebljavam izraze: opsjednuće, zlostavljanje, opsesija.

Kako se obraniti od svih ovih mogućih zala? Kažimo odmah da su u strogom smislu, prema Rimskom obredniku, egzorcizmi potrebni samo za prava đavolska opsjednuća, što smatramo odviše suženim. Mi se egzorcisti u stvari bavimo svim slučajevima u kojima se naslućuje djelovanje zlih duhova. Ali u slučajevima, koji nisu đavolsko opsjednuće, trebala bi dostajati redovita sredstva milosti: molitva, sakramenti, milostinja, življeni kršćanski život, opraštanje uvreda, trajno utjecanje Gospodinu, Gospi, svecima, anđelima. I baš na ovoj posljednjoj točki želimo se ovdje zaustaviti.

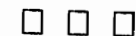
Rado završavamo ovo poglavlje o đavlu, protivniku Kristovu, govoreći o anđelima: to su naši veliki saveznici; njima mnogo toga dugujemo i šteta je što tako malo o njima govorimo. Svatko od nas ima svoga anđela čuvara, veoma vjernog prijatelja kroz 24 sata na dan, od našega začeca do smrti. Neprestance čuva našu dušu i naše ti-

jelo; a mi, većinom, na to niti ne mislimo. Znamo također da i narodi imaju svoga posebnog anđela i vjerojatno to vrijedi i za svaku manju zajednicu, možda i za samu obitelj, makar za to nemamo sigurnih dokaza. Ali znamo da su anđeli veoma brojni i da čeznu da nam učine dobro mnogo više nego li nam đavli žele naškoditi.

Sveto pismo nam često govori o anđelima kojima je Gospodin povjerio razna poslanja. Znamo za ime kneza anđeoskog, svetog Mihaela: i među anđelima postoji hijerarhija, utemeljena na ljubavi i kojom upravlja božanski utjecaj "u čijoj volji je naš mir", kako kaže Dante. Znamo također za imena i druge dvojice arkandela: Gabriela i Rafaela. Jedan apokrif nadodaje i četvrto ime: Uriela. Prema izričajima Pisma zaključujemo da su anđeli podijeljeni u devet korova: Prijestolja, Gospodstva, Vrhovništva, Vlasti, Moći, Anđeli, Arkandeli, Kerubi, Serafi. Vjernik koji je svjestan da živi u prisutnosti Presv. Trojstva, dapače, da se ono nalazi u njemu samome, zna da mu je trajno na pomoći jedna majka koja je sama Majka Božja, zna da uvijek može računati na pomoć anđela i svetaca; i kako se onda može osjećati osamljenim ili napuštenim ili pritisnutim od Zloga? U vjerničkom životu ima mjesta za bol, jer nas križni put spasava, ali nema mjesta za bezutješnu žalost. I on je uvijek spreman dati svjedočanstvo svakome koji ga zapita za razlog nade koja ga podržava (usp. 1 Pt 3,15).

Jasno je pak da i vjernik mora ostati vjeran Bogu, da se mora boriti grijeha. Na ovom sredstvu se temelji naša snaga, tako da se sv. Ivan ne ustručava ustvrditi: "Znamo: tko god je rođen od Boga, ne griješi; nego Rođeni od Boga čuva ga i Zli ga se ne dotiče" (1 Iv

5,18). Ako nas naša slabost katkada dovodi do pada, treba da odmah ustanemo pomoću onog velikog sredstva koje nam je Božje milosrde darovalo: to su kajanje i ispovijed.

DODACI

Viđenje đavla koje je imao papa Lav XIII.

Mnogi od nas starijih se prisjećaju kako bi, prije liturgijske reforme, koju je proveo Drugi vatikanski sabor, svećenik i vjernici na kraju svake mise kleknuli i molili jednu molitvu Majci Božjoj a jednu sv. Mihovilu Arhandelu. Ovdje donosimo tekst ove posljednje, jer je veoma lijepa molitva, koju svatko može plodonosno moliti:

*"Sveti Mihaele Arhandele, brani nas u boju;
budi nam obrana proti zloći i zasjedama đavla.
Neka mu Bog zapovijedi, proseći molimo,
a i ti, Poglavico vojske nabeske,
Sotonu i druge pakosne duhove,
koji se na propast duša po svijetu miješaju,
božanskom krepošću u pakao protjeraj!"*

Kako je nastala ova molitva? Prenosim što je objavljeno u časopisu "Ephemerides Liturgicae" (1955, str. 58-59).

O. Domenico Pechenino tu piše: "Ne sjećam se točno godine. Jednog jutra veliki papa Lav XIII. je slavio sv.

misu i poslije nje je ostao na drugoj misi, kao zahvali, kako je običavao činiti. Najednom se vidjelo kako je snažno uspravio glavu, zatim je intenzivno upro pogled u nešto nad glavom misnika. Gledao je nepomično, a da nije trepnuo okom, ali osjećajem zastrašenosti i čuđenja, mijenjajući boju i crte lica. Nešto neobično, nešto veliko se događalo u njemu.

Konačno, kao da je došao k sebi, lagano ali energično je udario rukom i ustao. Vidjelo se kako se uputio prema svojem privatnom studiju. Ukućani su ga slijedili zabrinuti i tjeskobni. I rekli su mu pod glas: *Sveti Oče, da li se osjećate slabo? Da li Vam je nešto potrebno?* Odgovorio je: *Ništa, ništa.* Nakon pola sata dao je dozvati Tajnika Kongregacije za obrede i, pružajući mu jedan list papira, naredio mu je neka ga tiska i dostavi svim ordinarijima (biskupima) svijeta. Što je bilo na tom papiru? Molitva koju molimo na kraju mise, zajedno s narodom, s molbenicom Gospi i žarkim zazivom Knezu nebeskih četa, moleći Boga da Sotonu baci u pakao".

U tom pismu je stajalo također da se te molitve mole klečeći. Gore izneseno objelodanjeno je također u novinama *La settimana del clero (Svećenički tjedan)*, 30. ožujka 1947, ali bez navođenja izvora iz kojih se došlo do nje (što inače donose "*Ephemerides Liturgicae*"). Zapažamo neobičan način na koji je naređeno da se moli ova molitva, koja je poslana ordinarijima godine 1886. U potvrdu onoga što piše o. Peččenino imamo mjerodavno svjedočanstvo kardinala Nasalli Rocca, u njegovoj *Pastirskoj poslanici za korizmu*, izdanu u Bolonji godine 1946, u kojoj piše:

"Sam Lav XIII. napisao je ovu molitvu. Rečenica (đavli) *koji obilaze svijetom na propast duša* ima povijesno tumačenje, koje nam je više puta prenio njegov posebni

tajnik mons. Rinaldo Angeli. Papa Lav je imao viđenje paklenskih duhova koji su se skupljali oko Vječnog grada (Rima); i iz tog iskustva je proizašla molitva za koju je htio da je moli čitava Crkva. On je tu molitvu molio drhtavim i snažnim glasom: slušali smo je mnogo puta u vatikanskoj bazilici. Ne samo to, nego je vlastitom rukom napisao posebni egzorcizam koji se nalazi u Rimskom obredniku (izdanje 1954, naslov XII, pogl. III). Ovaj egzorcizam preporučivao je biskupima i svećenicima da ga često mole u svojim biskupijama i župama. On ga je molio veoma često preko dana".

Zanimljivo je također spomenuti i jednu drugu činjenicu koja još više daje vrijednost tim molitvama koje su se molile poslije svake mise. Pijo XI. potaknuo je da se pri moljenju tih molitava ima i posebna nakana za Rusiju (nagovor od 30. lipnja 1930). U tom nagovoru, pošto je spomenuo molitve za Rusiju na koje je potaknuo sve vjernike prigodom blagdana Patrijarhe sv. Josipa (19. ožujka 1930), i pošto je spomenuo vjersko progonoštvo u Rusiji, ovako zaključuje:

"A da bi svi mogli bez napora i teškoće nastaviti ovu svetu molitvenu vojnu (crociata), određujemo da se one molitve koje je naš predšasnik blage uspomene Lav XIII. naredio da ih svećenici i vjernici mole poslije mise, govore na ovu posebnu nakanu, to jest za Rusiju. Neka biskupi i kler svjetovni i redovnički vode računa da o tome obavijeste svoj narod i sve koji su prisutni Svetoj žrtvi, i neka ne zaborave dozvati često u njihovu pamet gore izneseno" ("*Civiltà Cattolica*", 1930, vol. III).

Kako se vidi Pape su sasvim jasno imali pred očima ovu strašnu Sotoninu prisutnost, a nakana koju je nadođao Pijo XI. dirala je u središte krivih nauka posijanih u našem stoljeću, a koje još i danas truju život ne samo

naroda, nego i samih teologa. A to što se nije održavalo odredbe Pija XI, krivnja je onih kojima su bile povjerene. Doista se dobro uklapahu u karizmatičke događaje koje je Gospodin dao čovječanstvu po ukazanjima u Fatimi, mada su neovisni od njih: Fatima tada još nije bila poznata u svijetu.

Darovi Sotone

I Sotona dariva svojim vjericima posebne moći. Katkada, poput pravog lašca kakav i jest, čini da posjednici takvih moći odmah niti ne shvaćaju ili ne žele shvatiti porijeklo takvih moći, veoma sretni zbog tih nezaslužениh darova. Tako se može dogoditi da neka osoba ima dar predviđanja; drugi pak, stavljajući preda se list čistog papira s olovkom u ruci, spontano pišu stranice i stranice poruka; neki drugi imaju dojam da se mogu udvostručiti i da dio njihovog bića može ući u kuće ili čak i u udaljene prostore; veoma je običajno da neki osjećaju "jedan glas" koji katkada može sugerirati molitve a drugom zgodom posve drugačije stvari.

Mogao bih nastaviti s nabranjem. Koji je izvor tih posebnih darova? Jesu li to karizme Duha Svetoga? Jesu li darovi koji potječu od đavla? Radi li se jednostavno o metapsihičkim fenomenima? Potreban je studij ili razlikovanje sa strane stručnih osoba da bi se utvrdilo istinu. Kada je sv. Pavao bio u Tijatiri, dogodilo se da ga je trajno slijedila jedna ropkinja koja je imala dar pogađanja i tom je svojom odlikom pribavljala mnogo novaca svojim gospodarima. Ali taj dar je bio đavolskog porijekla koji je nestao odmah pošto je sv. Pavao iz nje istjerao nečistog duha (Dj 16,16-18).

Kao primjer navodimo neke odlomke iz svjedočanstva potpisanog s "Erazmo iz Barija", a koje je objelodanjeno u časopisu "*Rinnovamento nello Spirito*" ("*Obnova u Duhu*"), rujna 1987. Primjedbe u zagradama su naše.

"Pred nekoliko godina imao sam iskustvo igre *čošom*, ne znajući da se radi o jednoj vrsti spiritizma. Poruke su imale govor *mira i bratstva* (uočimo kako se đavao zna skriti pod vidom dobra). Poslije nekog vremena dobio sam neobične moći upravo u Lurdu, dok sam tamo vršio svoje poslanje (i ova pojedinost je vrijedna pažnje: ne postoje mjesta, ma koliko bila sveta, na koja se ne bi mogao ušuljati đavao).

Imao sam iste sposobnosti koje se u parapsihologiji nazivaju ekstrasjetilnima, kao što su: vidovitost, čitanje misli, kliničko dijagnosticiranje, čitanje srca i života bilo živih bilo pokojnih osoba, i druge sposobnosti. Nakon nekoliko mjeseci nadošla je još jedna sposobnost: da polaganjem ruku mogu otkloniti fizičku bol, olakšavajući ili isključujući stanje patnje; da li je to možda bila takozvana pranoterapija?

Obdaren svim ovim moćima nisam imao teškoća razgovarati s ljudima. Ali nakon susreta sa mnogim ljudima su ostajali zbunjeni zbog onoga što sam govorio i ostajali su s osjećajem duboke smetenosti jer sam ih osuđivao zbog počinjenih grijeha, jer sam ih promatrao u njihovim dušama. Ali čitajući Riječ Božju, uočavao sam da se moj život nimalo nije promijenio. I dalje bih se lako razljutio, bio spor u praštanju, lak na ogorčenost, osjetljiv na uvredu. Bojao sam se uzeti svoj vlastiti križ, strašio sam se nepoznanica budućnosti i smrti.

Poslije dugog hoda i bolnih kidanja, Isus me je uputio u Obnovu u Duhu. Tu sam sreću nekog braću koja su molila nada mnogim i došlo je na vidjelo da svi ti moji

darovi nisu božanskog porijekla, nego da su plod Zloga. Mogu svjedočiti da sam doživio moć Imena Isusova. Priznao sam i ispovijedio svoje prošle grijehе, pokajao sam se i odrekao svake okultne prakse. Te su moje moći prestale i Bog mi je sve oprostio, na čemu mu zahvaljujem".

Ne zaboravimo da nam i Biblija pruža primjere sličnih izvanrednih činjenica koje je učinio Bog, ali i davao. Neka čudesa koja Mojsije u ime Božje čini pred Faraonom, čine ih također i čarobnjaci s faraonova dvora. Evo zašto čin sam po sebi, uzet odijeljeno, nije dovoljan da nam otkrije uzrok, kada se radi o fenomenima ove vrste.

Nadodajem također da osobe pogođene utjecajem Zloga često posjeduju posebne "sposobnosti": odmah uočavaju da li neka osoba ima u sebi nekih negativnosti, predviđaju buduće događaje, katkada osjećaju istaknutu sklonost da polažu ruke na osobe psihički nestalne. Drugom zgodom imaju osjećaj da mogu utjecati na događaje iz života bližnjega, želeći im zlo koje proizlazi iz neke zlobe u njima, i nekako im se to nameće. Vidio sam da se treba suprotstaviti svim tim težnjama da bi se došlo do ozdravljenja.

POGLAVLJE TREĆE

EGZORCIZMI

"A ovi će znakovi pratiti one koji uzvjeruju: u ime će moje izganjati zlođuhe" (Mk 16,17): ova ovlast koju je Isus dao svim vjernicima potpuno ostaje na snazi. To je općenita ovlast, utemeljena na vjeri i na molitvi. Mogu je vršiti pojedinci i zajednica. Uvijek je moguća i ne traži nikakvo posebno ovlaštenje. Ipak protumačimo izraze: u ovom slučaju se radi o *molitvama za oslobođenje*, a ne o egzorcizmima.

Da bi Crkva dala veću djelotvornost toj ovlasti, darovanoj od Krista, i da bi sačuvala vjernike od prevaranata i čarobnjaka, ustanovila je poseban sakramental, egzorcizam, koji smiju dijeliti isključivo biskupi ili svećenici (stoga *nikada laici*) koji su za to dobili od biskupa specifičnu i izričitu dozvolu. Tako određuje Kanonsko pravo (kan. 1172), u kojemu također stoji da sakramentali djeluju po zagovornoj moći Crkve, za razliku od privatnih molitava (kan. 1166) i da ih treba dijeliti brižno opslužujući obrede i formule odobrene od Crkve (kan. 1167).

Odatle slijedi da samo ovlaštenom svećeniku, uz biskupa koji egzorcizira (o da bi ih bilo!), pripada naziv egzorciste. Taj je naziv danas u inflaciji. Mnogi, svećenici i laici, nazivaju se egzorcistima, a da to nisu. I mnogi kažu da vrše egzorcizme, a u stvari obavljaju samo mo-

litve za oslobođenje, ako li možda ne vrše magiju... *Egzorcizam je samo sakramental (blagoslovina) ustanovljen od Crkve.* Smatram ispravnim nazivati *jednostavnim egzorcizmom* onoga koji je unesen u obred krštenja, a *svečanim egzorcizmom* sakramental koji je pridržan za egzorcizme. Tako se izražava novi Katekizam. Ali smatram pogrešnim nazivati privatnim ili općenitim egzorcizmom molitvu koja u stvari nije egzorcizam, nego je samo *molitva za oslobođenje*, te je tako treba i nazivati.

Egzorcist se mora pridržavati molitava Rimskog obrednika. Postoji pak razlika u odnosu na ostale blagoslovine. Egorcizam može trajati nekoliko minuta, a može se otegnuti na nekoliko sati. Stoga nije potrebno izmoliti sve molitve iz Obrednika, a može se u danom času nadodati i druge, kako predviđa i sam Obrednik.

Svrha egzorcizma je dvostruka. Ima za cilj osloboditi opsjednute. I taj vid ističu sve knjige koje govore o njemu. Ali, prije toga, ima i dijagnostički cilj. I taj cilj je veoma često mimoiden. Istina je da egzorcist prije nego li pristupi egzorcizmu, pita samu osobu ili njezinu rodbinu da se uvjeri postoje li uvjeti ili ne da se pristupi vršenju egzorcizma. Ali je također istinito da se *samo preko egzorcizma* može sa sigurnošću doznati radi li se ili ne o đavolskom utjecaju. Svi naime fenomeni koji se pojavljuju, ma kako bili neobični i naizgled neprotumačivi, mogu u stvari imati neko naravno objašnjenje. Pa i gomilanje psihijatrijskih i parapsiholoških fenomena nije dovoljan kriterij za dijagnozu. Samo pomoću egzorcizma dolazi se do sigurnosti da li se nalazimo pred đavolskim utjecajem ili ne.

Na ovom mjestu potrebno je uroniti malo u temu koja, nažalost, nije ni spomenuta u Rimskom obredniku i koja je nepoznata svima onima koji su pisali o toj temi.

Ustvrdili smo da egzorcizam ima za cilj, prije svega, utvrditi dijagnozu, odnosno uvjeriti se postoji li đavolski uzrok u smetnjama ili prisutnost Zloga u dotičnoj osobi. U vremenskom redosljedju ovaj je cilj prvi do kojega se dolazi i prema kojemu se ide. U redu važnosti specifični cilj egzorcizma je oslobođenje od đavolske prisutnosti ili đavolskih utjecaja. Ali je veoma važno imati pred očima ovaj logički redosljed (najprije dijagnoza, zatim ozdravljenje), da bi se ispravno vrednovalo *znakove* na koje se egzorcista treba osvrutati. Istaknimo odmah da su od presudne važnosti: znakovi *prije* egzorcizma, znakovi *za vrijeme* egzorcizma, znakovi *poslije* egzorcizma i slijed znakova *u tijeku* molitve egzorcizma.

Izgleda nam da Obrednik vodi računa o ovom slijedu, makar neizravno, kada postavlja propis (br. 3) kojim upozorava egzorcistu da ne bude lakovjeran u prihvaćanju đavolske prisutnosti, a zatim daje različite upute po kojima upozorava egzorcistu na različite moguće prijekove kojima se davao utječe da bi sakrio svoju prisutnost. Mi egzorcisti smatramo važnim i ispravnim da budemo oprezni da nas ne zavedu psihički bolesnici, oni koji trpe od fiksnih ideja, kod kojih u stvari nema nikakve đavolske prisutnosti te i nije potreban egzorcizam. Ali spomenimo i suprotnu opasnost, koja je danas mnogo češća i koje se treba više bojati: to je opasnost da se ne zna uočiti djelovanje zlih sila te se onda propušta egzorcizam kada je inače potreban. Slažem se sa svim egzorcistima, s kojima sam o tome razgovarao, da egzorcizam koji nije bio potreban nikada nije nikome naškodio (na početku i u nejasnim slučajevima svi se služimo veoma kratkim egzorcizmom, izgovorenim pod glas, koji se može smatrati jednostavnim blagoslovom). Zbog toga se nikada nismo trebali kajati. Ali smo se

naprotiv trebali kajati kada nismo znali prepoznati đavolsku prisutnost i kada smo propustili egzorcizam u slučajevima kada se je prisutnost đavla očitovala tek kasnije, po očitim znakovima, i kada je ta prisutnost već bila duboko ukorijenjena.

Ističem stoga ponovno važnost i vrijednost znakova: dovoljan je mali broj znakova, makar bili i nesigurni, da se pristupi (probnom) egzorcizmu. Ako se za vrijeme egzorcizma pojave i drugi znakovi, svakako da će se zaustaviti na njemu koliko se bude smatralo potrebnim, makar je prvi egzorcizam trajao relativno kratko. Moguće je da se za vrijeme egzorcizma ne očituje nijedan znak, ali da pacijent izjavi da je osjetio značajne plodove (koji su redovito olakšavajući). Tada treba opetovati egzorcizam, te ako plodovi traju, događa se uvijek, prije ili kasnije, da se pojave također i znakovi za vrijeme egzorcizma. Veoma je korisno promatrati slijed znakova, prema redoslijedu moljenja pojedinih egzorcizama. Katkada su ti znakovi u postepenom opadanju: što je znak da je ozdravljenje započelo. Drugom zgodom znakovi se pojavljuju u postepenom rastu u raznolikosti posve nepredvidivoj: što znači da izlazi na površinu zlo koje je ranije bilo skriveno i kada sve iziđe na površinu, jedino tada počinje se povlačiti.

Iz iznesenoga razumjet će se kako je nerazborito odgađati s egzorcizmom dok se ne pojave sigurni znakovi opsjednuća. Jednako tako proizlazi da je plod posvemašnjeg neiskustva očekivati prije egzorcizma onu vrst znakova koja se najčešće pojavi jedino za vrijeme egzorcizma ili poslije njega, ili nakon opetovanog niza molitava egzorcizma. Imao sam slučajeva gdje je trebalo više godina molitava egzorcizma da se zlo očituje u punini svoje strahote. Nema koristi htjeti svesti slučajeve na

ovom području na standardne uzorke. Tko ima više iskustva sigurno pozna i raznolikije oblike đavolskih očitovanja. Na primjer: dogodio mi se, kao i svim egzorcistima s kojima sam o tome govorio, značajan događaj. Tri znaka koja navodi Rimski obrednik kao simptome opsjednuća, to jest: *govoriti nepoznatim jezicima, posjedovati nadljudsku snagu i spoznavati skrivene stvari*, očitovala su se uvijek za vrijeme molitve egzorcizma a nikada prije. Bilo bi posve nerazumno očekivati da se ti znakovi pojave unaprijed, da bi se moglo pristupiti molitvi egzorcizma.

Nadodajmo također da se uvijek ne dođe do jasne i sigurne dijagnoze. Ima slučajeva pred kojima se ostaje perpleksnima. I stoga što se nalazi pred osobama koje istovremeno trpe od psihičkih zala i đavolskih utjecaja. A to su teži slučajevi. U tim slučajevima veoma je korisno da egzorcisti pomogne psihijatar. Otac Kandid je više puta pozvao prof. Marianija, primariusu Rimske klinike za duševne bolesti, da prisustvuje molitvama egzorcizma. Drugom zgodom je prof. Mariani zvao oca Kandida u kliniku kojom je upravljao da proučava i po potrebi surađuje u slučaju pojedinih pacijenata.

Potiču me na smijeh određeni moderni teolozi-mudraci koji ističu kao neku veliku novost činjenicu da se neke duševne bolesti mogu zamijeniti s đavolskim opsjednućem. Isto tako neki psihijatri ili parapsiholozi drže da su otkrili Ameriku sa sličnim tvrdnjama. Da su malo bolje upućeni u stvar, znali bi da su prvi eksperti koji su upozorili na oprez obzirom na takvu pogrešku bile crkvene vlasti. Već od godine 1583, u dekretima sinode u Reimsu, Crkva poziva na oprez pred tom mogućom dvoznačnošću, tvrdeći da neki oblici sumnjivog đavolskog opsjednuća mogu jednostavno biti duševne

bolesti. A tada psihijatrija još nije bila ni rođena, a teolozi su vjerovali Evandelju.

Uz dijagnozu, egzorcizam ima za cilj ozdravljenje, oslobodenje pacijenta. I ovdje započinje područje koje je često teško i dugotrajno. Potrebna je suradnja pojedinca, a ovaj je mnogo puta onemogućen: treba mnogo moliti, a ne može; treba često pristupati sakramentima, a mnogo puta ne uspijeva; pa i kada treba ići k egzorcisti da nad njim moli molitve egzorcizma, katkada mora nadići smetnje koje izgledaju nenadmašive. Zbog čega ima veliku potrebu da mu drugi pomažu, a on naprotiv u mnogo slučajeva nije ni od koga shvaćen.

Koliko vremena treba da se oslobodi nekoga koji je mučen od đavla? Ovo je upravo ono pitanje na koje nitko ne može odgovoriti. Gospodin je onaj koji oslobađa, koji djeluje svojom božanskom slobodom, makar zacijelo vodi računa o molitvama, posebno ako su mu upravljene posredovanjem Crkve, kakav je slučaj u molitvama egzorcizma. Općenito, možemo reći, to vrijeme ovisi o početnoj snazi đavolskog opsjednuća te o vremenu koje je proteklo od početka opsjednuća i molitava egzorcizma. Dogodio mi se slučaj s djevojčicom od 14 godina, opsjednutoj od nekoliko dana, koja je izgledala pobijesnjava: udarala je nogama, grizla, grebla rukama. Bilo je dostatno vrijeme od četvrt sata molitve egzorcizma da bude posve oslobođena: na početku je pala na zemlju kao mrtva, tako je podsjećala na evanđeoski događaj kada je Isus oslobodio onog mladića kojega apostoli nisu uspijevali osloboditi. Poslije nekoliko minuta je došla k sebi, trčala je po dvorištu, igrajući se sa svojim malim bratom.

Ali takvi slučajevi su veoma rijetki ili se događaju ako je đavolski zahvat veoma blag. U najviše slučajeva eg-

zorcist se susreće s teškim situacijama. Jer više nitko ne misli na egzorcistu. Iznosim tipičan slučaj. Neko dijete pokazuje neobične znakove. Roditelji ne daju tome važnosti, misleći da će s rastom djeteta sve doći na svoje mjesto. Pa i stoga, jer su simptomi na početku dosta blagi. Zatim, kada fenomeni postanu ozbiljniji, roditelji se počnu obraćati liječnicima: najprije jednome, pa drugome, ali uvijek bez poboljšanja. K meni je došla djevojka od 17 godina koja je već bila pregledana u važnijim klinikama Evrope. Na koncu, po savjetu nekog prijatelja ili "mudraca", porodi se sumnja da se ne radi o nekom zlu koje bi bilo plod naravnih uzroka i savjetuje se da se traži pomoć kod nekog vračara. I od tog časa početno zlo je podvostručeno. Jedino po nekakvom slučaju, na temelju ne znaš ni sam kakvog savjeta (koji gotovo nikada ne potječe od svećenika...), obraća se egzorcisti. U međuvremenu je međutim proteklo mnogo godina i zlo se uvijek sve više "ukorjenjivalo". S pravom se u prvoj molitvi egzorcizma govori o "iskorjenjenju i tjeranju" đavla. Sada je potrebno mnogo molitava egzorcizma, često godinama, i ne dođe se uvijek do oslobodenja.

Opet ponavljam: vremena pripadaju Bogu. Mnogo koriste vjera egzorciste i vjera onoga za kojega se moli; koriste i molitve zainteresiranog, molitve obitelji i ostalih (sestara u klauzuri, župskih zajednica, molitvenih grupa, posebno onih grupa koje obavljaju molitve za oslobodenje); veoma mnogo pomaže upotreba odgovarajućih blagoslovina, pravilno upotrebljenih prema nakani naznačenoj u molitvi blagoslova: egzorcizirana ili blagoslovljena voda, egzorcizirano ulje, egzorcizirana sol. Da bi se egzorciziralo vodu, ulje, sol, nije potreban egzorcist, nego je dovoljan bilo koji svećenik. Treba pak

tražiti nekoga koji vjeruje u to i koji zna da u Rimskom obredniku postoje ti posebni blagoslovi. Svećenici koji znaju ove stvari su kao bijele muhe; većina svećenika za njih ne zna i smiju se u lice onima koji za to zamole. Vratit ćemo se i govoriti posebno o ovim blagoslovi-nama.

Od temeljne je važnosti često primanje sakramenata i kršćanski život u skladu s Evanđeljem. Može se rukom opipati moć krunice i, općenito, utjecanje Djevici Mariji; veoma je snažno posredovanje anđela i svetaca; veoma su korisna hodočašća u svetišta, koja su često od Boga izabrana mjesta za oslobođenje pripravljeno molitvama egzorcizma. Bog nam je u preobilju darovao sredstva milosti: o nama zavisi hoćemo li se njima služiti. Kada evanđelja govore o napastovanju Krista sa strane Sotone, kažu nam kako se Isus suprotstavlja đavlu uvijek s riječju Svetoga pisma. Riječ Božja je od velike djelotvornosti; kao što je veoma snažna i molitva hvale, bilo spontana bilo na poseban način ona biblijska: psalmi i hvalospjevi Bogu.

Uza sve to djelotvornost egzorcizma zahtijeva od egzorciste veliku poniznost, jer mu daje rukom opipati svoju nemoć i ništetnost: Bog je naime onaj koji djeluje. Ujedno stavlja i egzorcistu i egzorciziranoga pred teške kušnje klonulosti; osjetljivi plodovi često su veoma spori i naporni. Za uzvrat se rukom opipavaju veliki duhovni plodovi koji djelomično pomažu shvatiti zašto Gospodin dopušta ove veoma bolne kušnje. Hoda se u tami vjere, ali svjesni da se hoda prema pravom svjetlu.

Ističem nadalje da imaju veliku zaštitnu ulogu svete slike, bilo nad osobom, bilo nad prostorom: na vratima kuće, u spavaćoj sobi, u blagovaonici ili u dnevnom boravku gdje se redovito sastaje sva obitelj. Sveta slika

potiče nas na nasljedovanje lika kojega predstavlja i čija se zaštita zaziva, a nije nikakav amulet (stvar koja sama po sebi donosi sreću). Često mi se događa da ulazeći u kuću zapazim na ulaznim vratima kako dominira crveni rošćić, a hodajući po kući i blagoslivljajući svaku sobu zapazim samo malo svetih slika. To je velika zabluda. Sjetimo se primjera sv. Bernardina Sijenskog koji je kao završetak i spomen na pučke misije uspijevao nagovoriti ljude da na vrata kuće stave medaljon s oznakama Imena Isusova (JHS, što znači: Jesus Hominum Salvator = Isus Spasitelj svijeta).

Više sam puta opipao djelotvornost medalja koje se s vjerom na sebi nose. Spomenemo li samo čudotvornu medalju, raširenu svijetom u više milijuna primjeraka, poslije ukazanja Djevice Marije sv. Katarini Labouré (godine 1830. u Parizu), i kad bismo htjeli govoriti o čudesima koja su se dogodila po toj medaljici, ne bismo nikada završili. Više knjiga o tome posebno govori.

Jedno od poznatijih đavolskih opsjednuća, koje donose razne knjige zbog točnih povijesnih podataka koji nam prenose činjenice, jest slučaj dvojice braće Burner, iz Illfurta (u Elzasu), koji su bili oslobođeni nizom egzorcizama godine 1869. I jednog dana, među brojnim veoma teškim đavolskim pakostima, trebala se izvrnuti kočija koja je prevozila egzorcistu, kojega su pratili jedan monsinjor i jedna časna sestra. Ali đavao nije mogao ostvariti svoju odluku jer je u času polaska kočijašu darovana medaljica sv. Benedikta, da ga štiti, i kočijaš ju je pobožno stavio u svoj džep.

Spominjem na kraju četiri odlomka koja *Katekizam Katoličke Crkve* posvećuje egzorcizmima. Kada ih čitamo jedan za drugim pružaju nam veoma dobro povezan tijek događanja.

Br. 517 kada govori o Kristu Otkupitelju, upućuje na njegovu ozdravljenja i njegove egzorcizme. Polazna točka je ono što je Isus činio.

Br. 550 tvrdi da dolazak Božjega kraljevstva označuje pobjedu nad Sotoninim kraljevstvom. I navode se Isusove riječi: "Ako ja po Duhu Božjem izgonim đavle, zbilja je došlo k vama kraljevstvo Božje". To je konačni cilj egzorcizama: oslobađanje opsjednutih dokazuje potpunu Kristovu pobjedu nad knezom ovoga svijeta.

Dva slijedeća odlomka dozivaju nam pred oči dvostruki slijed egzorcizama: kao sastavni dio krštenja i kao moć oslobađanja opsjednutih.

Br. 1237 nam doziva u pamet da, budući da nas krštenje oslobađa od grijeha i od ropstva Sotoni, u njemu se moli jedan ili više egzorcizama nad pripravnikom za krštenje koji se izričito odriče Sotone.

Br. 1673 tvrdi da, po egzorcizmu, Crkva javno i s autoritetom, u ime Isusa Krista, moli da neka *osoba* ili neki *predmet* bude zaštićen protiv utjecaja Zloga i da bude izuzet od njegove vlasti. Egzorcizam ima za cilj *potjerati đavle* ili osloboditi od *đavolskih utjecaja*.

Ističem važnost ovog odlomka koji ispunja dvije praznine koje su prisutne u Obredniku i Kanonskom pravu. Naime, ne samo da govori o oslobođenju osoba, nego također i predmeta (općeniti izraz koji se može odnositi na kuće, životinje, stvari, u skladu s predajom). Nadalje, egzorcizam primjenjuje ne samo na opsjednuće, nego također i na razne đavolske utjecaje.

POGLAVLJE ČETVRTO

UDARENI OD ZLOGA

Često mi je upućeno pitanje ima li mnogo onih koji su udareni od Zloga. Smatram da se načelno može još navesti mišljenje francuskog isusovca Tonquédeca, poznatog egzorciste: "Ima veoma veliki broj nesretnika koji se, makar ne očituju znakove đavolskog opsjednuća, utječu egzorcisti da bi ih oslobodio od njihovih zala: od neizlječivih bolesti, od nesreća i nevolja svake vrste. Opsjednutih ima veoma malo, ali je veoma veliki broj ovih nesretnika".

Ova primjedba i sada vrijedi ako se promatra velika razlika između doista udarenih od Zloga i onih koji traže siguran savjet egzorciste zbog nagomilanih njihovih nevolja. Ali danas treba voditi računa o brojnim novim čimbenicima koji nisu postojali u vrijeme kada je o. Tonquédec pisao. I zbog ovih čimbenika smatram i imam izravno iskustvo da se broj udarenih od Sotone veoma mnogo uvećao.

Prvi čimbenik je situacija potrošačkog društva na Zapadu, u kojemu je materijalističko i hedonističko shvaćanje života učinilo da je većina izgubila vjeru. Držim da, nadasve u Italiji, treba krivnju pripisati marksizmu i komunizmu, koji su svojim marksističkim naukama dominirali ovih godina kulturom, odgojem, kazalištem. Računa se da u Rimu ide na nedjeljnu misu

oko 8 % stanovnika. A posve jednostavan račun pokazuje: gdje opada vjera, tamo raste praznovjerje. Odatle proizlazi da se, posebno među mladima, širi praksa spiritizma, magije, okultizma. Ako tome pridružimo traženje joge, zena, transcendentalne meditacije, što se sve temelji na reinkarnaciji, na tom uvjerenju da ljudska osoba nestaje u božanstvu ili, inače, na naukama koje su neprihvatljive za kršćanina. I više nije potrebno ići u Indiju da bi se stavilo u školu nekoga gurua: može ga se naći na vratima kuće. S tim metodama, naizgled nevinima, često se dolazi do stanja halucinacije ili shizofrenije. Nadodajem k tome sekte, koje se šire poput mrlje ulja, a mnoge od njih imaju očita sotonska obilježja.

Magija i spiritizam poučava se i preko različitih televizijskih kanala. O tome se nalaze i knjige, čak u kioscima, a magijski predmeti se prodaju također poštom. Nadodajem razne serije novina i predstava koje prikazuju užasne stvari, gdje se seksu i nasilju često pridružuje sotonska zloba. Postoji također širenje određene muzike za masu koja zahvaća slušatelje sve do opsesije. Posebno mislim na sotonsku rock-muziku. Njegov je tumač Piero Mantero u svojoj knjižici: "*Sotona i lukavstvo repa*" ("*Satana e stratagemma della coda*", Ed. Segno, Udine 1988). Kada sam bio pozvan da govorim o tome u nekim višim školama, rukom sam opipao veliki utjecaj na mlade ovih sotonskih sredstava. Nevjerojatno je koliko su raširene u višim i nižim školama razni oblici spiritizma i magije. To je već općenito prošireno zlo, pa i u malim mjestima.

Ne mogu šutjeti kako se mnogi ljudi Crkve nimalo ne zanimaju za ove probleme, ostavljajući vjernike da budu izloženi zlu i bez obrane. Smatram da je bila pogreška

kada se je gotovo posve otklonilo egzorcizme iz obreda krštenja (a izgleda da je tog mišljenja bio i Pavao VI.); smatram pogreškom da se je ukinulo, bez neke zamjene, molitvu sv. Mihaelu Arkandelu, koja se je molila na kraju svake mise. Nadasve smatram neoprostivim propustom, za koji su odgovorni biskupi, da se dopustilo te se posve ugasi pastoral egzorcizama: svaka bi biskupija trebala imati barem egzorcistu u katedrali; trebao bi biti jedan u crkvama koje vjernici češće pohađaju i u svetištima (prošteništima). Danas se gleda na egzorcistu kao na rijetko biće, te ga se gotovo ne može naći. Međutim njegova aktivnost ima nenadomjestivu pastoralnu vrijednost, koja podupire pastoral onih koji propovijedaju, koji ispovijedaju, koji dijele ostale sakramente.

Katolička hijerarhija mora snažno izgovarati *mea culpa, moj grijeh*. Poznam mnoge talijanske biskupe, ali ne poznam ni jednoga koji je obavljao egzorcizme, koji je prisustvovao molitvi egzorcizma, koji na odgovarajući način osjeća ovaj problem. Ne skanjujem se opetovati što sam drugdje objavio: ako se jedan biskup, na ozbiljan zahtjev (a ne na zahtjev nekog nenormalnog), ne pobrine za egzorcistu osobno ili preko ovlaštenog svećenika, teško griješi grijehom propusta. Tako smo došli do toga *da se prekinulo školovanje*: u prošlosti je upućeni egzorcist poučavao mladog egzorcistu. Ali, vratit ću se na ovu temu.

Bilo je potrebno da se tema pojavi u kinodvoranama te da ponovno pobudi zanimanje za to. Vatikanski radio je 2. veljače 1975. intervjuirao režisera filma "*Egzorcist*" ("*L'esorcista*"), Williama Friedkina, i isusovačkog teologa Thomasa Bemingana, koji je bio savjetnik za vrijeme snimanja. Režiser je ustvrdio da je htio ispriповjediti činjenicu, slijedeći izlaganje jednog romana, koji je

iznosio stvarni događaj koji se zbio godine 1949. Da li se je pak radilo o pravom đavolskom opsjednuću ili ne, režiser se suzdržao izjasniti i rekao da je to problem na koji treba da odgovore teolozi, a ne on.

Na pitanje postavljeno ocu isusovcu, da li je to bio običan film koji prikazuje grozote ili nešto drugo, odlučno se opredijelio za drugu hipotezu. Temeljeći se na veoma velikom utjecaju što ga je film učinio na gledatelje čitavoga svijeta, ustvrdio je, izuzev neke spektakularne detalje, da je film s velikom ozbiljnošću obradio problem zla. I razbudio je interes za egzorcizam, već zaboravljen.

Kako se može biti izložen izvanrednim napadajima đavla (ne mislim ovdje redovite smetnje kao što su napasti, koje pogađaju sve)? U njih se može pasti s krivnjom ili bez nje, prema pojedinom slučaju. Razloge možemo svesti na četiri uzroka: po Božjem dopuštenju; jer je netko žrtva čaranja (uroka); zbog teškog i otvrdnulog stanja grijeha; zbog pohađanja zlih mjesta ili osoba koje se bave čaranjem.

1. *Po Božjem dopuštenju.* Dobro uočimo da se ništa ne događa bez Božjeg dopuštenja. Jednako tako jasno istaknimo da Bog nikada ne želi zla, nego ga dopušta ako ga mi hoćemo (jer nas je stvorio slobodne), ali iz zla zna također izvući dobro. Promotrimo prvi slučaj u kojemu ne sudjeluje nikakva ljudska grešnost, ali postoji đavolski utjecaj. Kao što Bog redovito dopušta obično sotonsko djelovanje (napastovanje), dajući nam sve milosti da mu se možemo oprijeti i da odatle za sebe izvučemo koristi, ako smo jaki, jednako tako Bog može katkada dopustiti i izvanredno sotonsko djelovanje (opsjednuće ili

sotonska zlodjela) da bi se čovjek vježbao u poniznosti, strpljivosti, mrtvenju.

Možemo se osvrnuti na dva slučaja o kojima smo već govorili: kada je po srijedi vanjsko djelovanje đavla koje uzrokuje fizičke patnje (kao što su udarci i bičevanja koja je podnosio Župnik Arški ili padre Pijo). Ili je to slučaj kada Bog dopusti pravo đavolsko zlostavljanje kako smo rekli o Jobu ili sv. Pavlu.

Život mnogih svetaca nam pokazuje primjere ovoga tipa. Među svecima iz naših dana navodim dvojicu koje je proglasio blaženima Ivan Pavao II: don Calabria i Sestru Mariju od Raspetog Isusa (prvu arapkinju proglašenu blaženom). U oba slučaja, bez ikakvog ljudskog uzroka (nije bilo grijeha sa strane udarenih osoba, niti uroka učinjenih od drugih), bilo je perioda pravog i istinskog đavolskog opsjednuća, u kojima su oboje blaženika govorili ili činili ono što se protivi njihovoj svetosti i nisu pri tome imali nikakve odgovornosti jer je tada djelovao đavao služeći se njihovim udovima.

2. *Kada je netko pogođen čaranjem.* Ni u ovom slučaju nema krivnje kod onoga koji je žrtva ovoga zla, ali postoji ljudsko sudjelovanje, odnosno postoji ljudski grijeh sa strane onoga koji čini ili naručuje čaranje kod čarobnjaka. Opširnije ćemo o tome govoriti u posebnom poglavlju. Ovdje se ograničujem samo na tome da kažem kako *čarati znači škoditi drugome posredstvom đavla.* To se može ostvariti na mnoštvo različitih načina: "vezivanjem", zlim okom, prokletstvom... Ali kažimo odmah da je najredovitiji način preko "čina" (uroka, nabacivanja). Nadodajmo također da su "čini" najčešći uzrok koji susrećemo kod onih koji su pogođeni opsjednućem ili drugim zlokočnim utjecajima. Ne znam nikako kako se mogu opravdati oni klerici koji kažu da ne vjeruju u "čine"; a

još manje mogu protumačiti kako su u stanju da brane svoje vjernike, ako su pogođeni ovim zlima.

Ima onih koji se čude kako Bog uopće može dozvoliti ovakve stvari. Odgovor treba tražiti u cjelini Božjega plana. Bog nas je stvorio slobodne i nikada ne uništava svoja stvorenja, pa ni ona najpokvarenija. Na koncu pravi račune i svakome daje što je zaslužio, jer će svatko biti suđen prema svojim djelima. U međuvremenu možemo se na dobro služiti svojom slobodom i imat ćemo nagradu; a možemo se služiti i na zlo i bit ćemo grešni. Možemo pomagati drugima, a možemo im i škoditi na premnoge nepravedne i nasilne načine. Navedimo jedan od najtežih: mogu platiti ubojicu da ubije neku osobu; Bog nije dužan to spriječiti. Tako mogu platiti čarobnjaka, vračara, da izvrši čaroliju protiv neke osobe. Ni u ovom slučaju Bog nije dužan to spriječiti, makar mnogo puta u stvari to čini. Na primjer, tko živi u milosti Božjoj, tko se intenzivnije moli, mnogo više je branjen nego li onaj koji ne živi po vjeri ili, još gore, koji trajno živi u stanju teškog grijeha.

Spomenimo na kraju stvarnost o kojoj ćemo ponovno govoriti u svoje vrijeme: područje "čina" i ostalih čarolija je raj varalica. Veoma je malen postotak istinskih slučajeva u odnosu na prijevare koje vladaju na ovom području. Ovo tlo, ne samo da je veoma otvoreno prijevarama, nego je također veoma mnogo podložno sugestijama, maštanjima slabašnih ili umno slabašnih osoba. Stoga je važno da egzorcist bude na oprezu, ali i sve staložene osobe treba da su u tome na oprezu.

3. *Stanje teškog i otvrdnulog grijeha.* Sada se osvrnimo na dva uzroka koja su, nažalost, u vremenima u kojima živimo, u porastu, te je stoga u porastu i broj osoba pogođenih od đavla. U korijenu, *prvi uzrok* ili temeljni

uzrok je *uvijek pomanjkanje vjere.* Što više opada vjera, tim više raste praznovjerje. To je gotovo matematička činjenica. Zatim slijedi *drugi uzrok: teško i otvrdnulo stanje grijeha.* Smatram da nam Evandelje pruža znakoviti primjer u liku Jude. Bio je lopov. Tko zna koliko je napora Isus uložio da ga vrati na pravi put i ispravi, ali je on to samo odbacivao i otvrdnuo u poroku, dok nije došao do vrhunca: "Što ćete mi dati i ja ću vam ga predati?" A oni mu odmjeriše trideset srebrnjaka" (Mt 26,15). I tako čitamo onu strašnu izreku na Posljednjoj večeri: "Nakon zalogaja uđe u nj Sotona" (Iv 13,27). Nema sumnje da se je radilo o pravom i istinskom đavolskom opsjednuću.

U sadašnjem stanju raspadanja obitelji imao sam slučajeva u kojima su pogođene osobe dolazile iz neurednih ženidbi, uz dodatak ostalih grijeha. Dolazile su mi žene koje su više puta učinile zločin pobačaja, uz ostale grijeha; imao sam slučajeva osoba koje su, uz perverzne seksualne grijeha, počinile i grijeha nasilja; imao sam više slučajeva homoseksualaca koji su se drogirali i upadali u druge grijeha koji su povezani s drogom. U svim ovim slučajevima, mislim da je nepotrebno to i reći, put ozdravljenja započinje samo po iskrenom obraćenju.

4. *Pohađanje mjesta ili osoba povezanih s čaranjem.* Ovim izrazom želim obuhvatiti sudjelovanje ili prisustvovanje na spiritističkim seansama, u magiji, u sotonskom kultu ili sotonskim sektama (koje imaju svoj vrhunac u crnim misama), u praksama okultizma..., pohađanje čarobnjaka, vračara, gatalaca pomoću karata. Sve su to oblici koji izlažu pogibelji da se upadne u zlo uzrokovano đavlom. To vrijedi tim više kada se želi sklopiti savez sa Sotonom: postoji posveta Sotoni, savez krvi sa Sotonom,

pohađanje sotonskih škola i imenovanje za svećenika Sotone... Nažalost, to se posebno događa zadnjih 15 godina, radi se o oblicima koji su u porastu, gotovo u eksploziji.

Što se tiče obraćanja čarobnjaku ili sličnima, navodim sasvim običan primjer. Netko boluje od bolesti koja se opire svakom liječenju, ili vidi kako mu sve što poduzme ide naopako; i misli da postoji nešto čarobnjačko što ga blokira. Ide k nekom gataocu ili čarobnjaku i on mu kaže: "Na tebe je nešto nabačeno". Dovle su troškovi maleni i šteta je gotovo nikakva. Ali često dolazi do slijedećeg: "Ako hoćeš da ti dignem nabačaj, treba jedan milijun lira", ili možda i više. Među brojnim slučajevima koje sam susreo doznao sam za najveći broj od 42 milijuna lira. Ako se prijedlog prihvati, čarobnjak ili gatalac iz karata zatraži nešto osobno: fotografiju, intimnu odjeću, pramen kose ili nekoliko dlaka, ili komadić nokta. Što čarobnjak čini sa zatraženim stvarima? Jasno je: čini crnu magiju.

Smatram potrebnim i jedno objašnjenje. Mnogi padaju u zamku jer znaju da su neke žene "uvijek u crkvi", ili jer vide da je radna soba čarobnjaka obložena križevima, slikama Gospe, svetaca, portretima padre Pija. Još uz to čuju obrazloženje: "Ja se bavim samo bijelom magijom; kad bi me netko zamolio za crnu magiju, to bih odbio". U običnom govoru pod bijelom magijom se misli na dizanje čarobnjačkih nabačaja; pod crnom magijom na njihovo nabacivanje. Ali u stvari, neumorno opetuje otac Kandid, ne postoji bijela magija i crna magija: postoji samo crna magija. Jer je svaka magija utjecanje đavlu. Tako nesretnik, ako je prije imao male zlokobne smetnje (a veoma lako nije imao ništa od ove vrste), sada se vraća kući s pravim zlom uzrokovanim od đavla. Mi eg-

zorcisti često se moramo mnogo više mučiti da dignemo ovo pogubno zlo nametnuto od čarobnjaka nego li da pristupimo liječenju početne smetnje.

Ponovno pripominjem da se mnogo puta, danas kao i u prošlosti, može đavolsko opsjednuće zamijeniti s psihičkim oboljenjima. Veoma cijenim one psihijatre koji imaju profesionalnu spremu i osjećaj za granice svoje struke i znaju pošteno priznati kada se kod pacijenta pojavljuju simptomi koji se ne daju svesti na bolest znanstveno priznatu. Prof. Simone Morabito, psihijatra u Bergamu, ustvrdio je da ima dokaze kako su mnogi, koji su smatrani psihičkim bolesnicima, u stvari bili opsjednuti od Sotone, i uspio ih je izliječiti uz pomoće nekih egzorcista (vidi časopis "*Gente*", 1990, br. 5, str. 106-112). Poznam druge slične slučajeve, ali se na jednom želim posebno zaustaviti.

Dne 24. travnja 1988. Ivan Pavao II. proglasio je blaženim španjolskog karmelićanina o. Franju Palaua. Taj lik je veoma zanimljiv u našem slučaju, jer se Palau, zadnjih godina života, posvetio opsjednutima. Kupio je hospicij u koji je primao duševne bolesnike. Nad svima je molio molitve egzorcizma: oni koji su bili opsjednuti ozdravljali su, a koji su bili bolesni ostajali su i dalje takvi. Imao je mnogo protivnika, naravno, među klerom. Tada je dva puta išao u Rim: god. 1866. da o tome razgovara s Pijom IX, god. 1870. da bi isposlovao da Prvi vatikanski sabor ponovno u Crkvi uspostavi službu egzorciste kao stalnu službu. Znamo kako je taj Sabor bio prekinut, ali zahtjev da se ponovno uspostavi ovu pastoralnu službu ostaje hitan.

Da postoji teškoća u razlikovanju između opsjednutog i duševnog bolesnika, to je činjenica. Ali iskusan egzorcist je u stanju da to bolje shvati od psihijatra, jer eg-

zorcist ima pred očima razne mogućnosti i zna uočiti elemente razlikovanja, dok psihijatar, u najviše slučajeva, ne vjeruje u đavolsko opsjednuće te stoga niti ne vodi računa o mogućnosti njegovog uplitanja. Pred nekoliko godina otac Kandid je molio egzorcizam nad jednim mladićem koji je, prema psihijatru koji ga je liječio, bolovao od padavice. Pozvan da prisustvuje molitvi egzorcizma, taj liječnik je to prihvatio. Kada je otac Kandid stavio ruku na glavu mladića, taj je pao na zemlju, napadnut grčevima. "Vidite, oče, da se očito radi o padavici", požuri se reći liječnik. Otac Kandid se prignuo i ponovno stavio ruku na glavu mladića. Mladić se na jednom ustao i ostao na nogama, ravan i nepokretan. "Postupaju li tako padavičari?", zapita o. Kandid. "Ne, nikada", odgovori psihijatar, očito zbunjen pred takvim ponašanjem.

Nije potrebno govoriti da se nastavilo s egzorcizmima sve do ozdravljenja mladića koji je godinama bio mučen lijekovima i liječenjima koja su mu samo škodila. I upravo ovdje dodirujemo osjetljivu točku: u teškim slučajevima dijagnoza zahtijeva interdisciplinarno proučavanje, na što ćemo ukazati u konačnim prijedlozima. Jer posljedice pogrešaka snose uvijek bolesnici koji su, u ne malo slučajeva, uništeni pogrešnim liječenjima.

Veoma cijenim znanstvenike koji, makar nisu vjernici, priznaju granice svoje znanosti. Prof. Emilio Servadio, psihijatar, psihoanalista i parapsiholog svjetskog glasa, dao je zanimljivu izjavu na Radio Vatikanu dne 2. veljače 1975: "Znanost se mora zaustaviti pred onim što ne može istražiti i rastumačiti svojim instrumentima. Ne mogu se jasno označiti te granice: jer se ne radi o fizičkim fenomenima. Ali vjerujem da svaki odgovoran znanstvenik zna da njegovi instrumenti sežu do neke

određene točke i ne dalje. Što se tiče đavolskog opsjednuća mogu govoriti samo u svoje osobno ime, a ne u ime znanosti. Čini mi se da u nekim slučajevima zloća, uništavajuća snaga fenomena, ima tako poseban izgled, da se doista ovakav tip fenomena ne može pomiješati s onim fenomenima koje znanstvenik, na primjer parapsiholog ili psihijatar, može verificirati u slučajevima tipa poltergeist (duh koji galami, lupa) ili sličnim. Da navedem primjer, bilo bi kao da uspoređujemo nemirnog dječaka sa sadističkim kriminalcem. Postoji neka razlika koja se ne može mjeriti metrom, ali ta se razlika može zamijetiti. U tim slučajevima čovjek znanosti treba priznati prisutnost snaga kojima znanost ne može upravljati i koje znanost kao takva nije pozvana da definira".

□ □ □

DODATAK

Da li da se plašimo đavla? Odgovara sv. Terezija od Isusa

Protiv neopravdanih strahova pred đavlom donosimo jednu stranicu sv. Terezije Avilske, izvadene iz njezina djela Knjiga o životu, poglavlje 25, br. 19-22 (usp. Djela sv. Terezije od Isusa, (preveo dr. Fran Binički), sv. I, Knjiga o životu, Zagreb 1933, str. 153-154). Ta nas stranica hrabri, osim ako nismo mi sami koji otvaramo vrata đavlu...

"Ako je dakle ovaj Gospodin tako moćan, kao što vidim da jest, i znam da jest, a nema sumnje, jer vjera uči, da su vragovi njegovi robovi, dok sam ja službenica ovoga Gospodina i Kralja, kakvo mi zlo mogu oni učiniti? Zašto ne bih bila toliko jaka, da se borim s čitavim paklom? Nato uzeh u ruku križ te mi se pričini, da mi Bog zbilja daje srčanost, jer se u kratko vrijeme nađoh tako promijenjena, te se ne bih pobojala porvati se sa zlodusima. Činilo mi se, da bih s onim križem sve pobijedila. I zato izustih: 'Dodite sada naprijed! Službenica sam Gospodnja, pa hoću da vidim, što mi možete učiniti!'.

Nedvornno mi se činilo, da me se zlodusi boje; jer ostadoh mirna i bez straha od svih njih, tako te mi iščeze svaki strah, što me je prije obuzimao. Gdjekad sam ih ugledala, kao što ću reći poslije, ali ih se gotovo nisam nimalo više bojala. Štoviše, činilo se, da se oni boje mene. Onaj, koji je Gospodin nad svima, dade mi vlast nad njima tako, te nisam za njih više marila nego za muhe. Oni mi se čine strašljivi tako, te im ponestane snage, kad vide, da se do njih malo drži. Ovi neprijatelji znađu samo onda izravno napasti, kad im se tko sam preda ili kad im to Bog dopusti, da njihove borbe i progonstva budu za veće dobro njegovih slugu.

Neka dade Njegovo Veličanstvo, da se bojimo samo onoga čega se moramo bojati, s uvjerenjem da više može nauditi samo jedan laki grijeh nego sav pakao zajedno. Tako je to.

Znadete li kada nas drže u strahu ovi zlodusi? Kada smo zabrinuti za časti, užitke i bogatstvo svijeta! Tada mi, ljubeći i želeći ono što bismo morali mrziti, stavljamo u njihove ruke oružje kojim bismo se mogli

braniti i navodimo ih da se bore protiv nas na našu golemu štetu. To je vrlo žalosno, jer bi bilo dovoljno da zagrlimo križ i preziremo sve to iz ljubavi prema Bogu, jer zloduh bježi od tih praksa kao od kuge. On, prijatelj laži i sama laž, nikada se ne slaže s onim koji hodi u istini. A opazi li da je komu ~~potamnio~~ razum, čini sve da ga posve zaslijepi, i ako zapazi da je netko toliko slijep te svoje zadovoljstvo traži u stvarima ovoga svijeta, koje su tako tašte te nalikuju djetinjoj igri, vidi zloduh da ima posla s djetetom, te s njim postupa kao s djetetom i zabavlja se napadajući ga jednom i više puta.

Bože, ne daj da budem slijepa kao oni, nego da potpomognuta milošću spoznam da je spokoj ono, što je spokoj, da je čast ono, što je čast, a naslada ono, što je naslada, a ne suprotno. Tada bih pokazala rogove svim vragovima koji bi prestrašeni pobjegli. Ne shvaćam strahove onoga koji viče: 'vrag, vrag!' dok bi mogao vikati: 'Bog, Bog!' i ispuniti pakao užasom. Zar ne znamo da se đavoli ne mogu ni maknuti ako im ne dopusti Gospodin? Čemu dakle ti uzaludni strahovi? Što se mene tiče više se bojim onih koji se boje vraga, nego vraga samoga. Jer mi on ne može učiniti ništa, a oni, pogotovu ako su ispovjednici, bacaju dušu u nemir. Nekoliko sam godina radi njih toliko pretrpjela te se čudim, kako sam mogla podnijeti. Blagoslovljen bio Gospodin koji mi je pružio svoju jaku pomoć!"

POGLAVLJE PETO

POLAZNA TOČKA

Jednog dana mi je telefonirao jedan biskup i preporučio mi da molim egzorcizam nad određenom osobom. Moja prva reakcija bila je neka se sam pobrine i imenuje egzorcistu. Odgovorio mi je da ne uspijeva naći svećenika koji bi prihvatio tu službu. Nažalost, ova je teškoća općenita. Svećenici često ne vjeruju u to, i ako im biskup ponudi službu egzorciste, osjećaju teret kao da će izazvati protiv sebe tisuću đavola i odbijaju ponudu. Više sam puta napisao da se preko ispovijedanja više srdi đavla, jer mu se otimaju duše, nego li preko egzorcizama, po kojima mu se oduzimaju tjelesa. Još više se uznemiruje Sotonu po propovijedanju jer vjera klija po Božjoj riječi. Stoga svećenik koji ima odvažnosti propovijedati i ispovijedati, ne bi se nimalo trebao plašiti moljenja egzorcizama.

Léon Bloy je napisao riječi koje žežu protiv svećenika koji odbijaju vršiti egzorcizme. Donosim ih prema knjizi "*Il diavolo*" ("*Đavao*") (od Balduccija, Ed. Piemme, str. 233): "Svećenici gotovo nikada ne upotrebljavaju svoju moć egzorciste, jer im nedostaje vjera i plaše se, u biti, da ne izazovu đavla". I ovo je istinito. Boje se osvete a pri tom zaboravljaju da nam đavao već sada nanosi svako zlo koje mu je moguće po Božjem dopuštenju: s njim nema ugovora o nenapadanju! I autor nastavlja:

"Ako su svećenici izgubili vjeru do te mjere da ne vjeruju više u svoju moć egzorciste i da se njom više ne koriste, to je strašna nesreća, gorko kršenje dužnosti, zbog čega su nenadoknadivo izručene najvećim neprijateljima navodne histerične osobe od kojih obiluju bolnice". Teške, ali istinite riječi. To je izravna izdaja Kristove zapovijedi.

Vraćam se telefonskom pozivu spomenutog biskupa. Otvoreno sam mu rekao da, ako ne nalazi svećenike za tu službu, da je dužan sam osobno providjeti tome. I čuo sam kako mi posve naivno odgovara: "Zar ja? Pa ne bih znao s koje strane započeti". Na to sam mu odgovorio s rečenicom koju je meni rekao o. Kandid, kada sam bio na početku svoje službe: "*Počni čitati upute Rimskog obrednika i moli, nad onim koji to traži, propisane molitve*".

To je polazna točka. Obred za egzorcizme na početku donosi 21 uputu kojih se egzorcist treba pridržavati. Nije važno da su ove upute napisane godine 1614; ove smjernice su pune mudrosti, koje se mogu i dalje dopunjavati, ali koje i danas imaju punu važnost. Pošto se u njima upozorava egzorcist da ne vjeruje lako u prisutnost đavla u osobi koja mu pristupa, navodi niz praktičnih normi, kako prepoznati radi li se o slučaju pravog opsjednuća, te kako se egzorcista treba pri tome ponašati.

Ali smetenost biskupa ("pa ne bih znao s koje strane započeti") je opravdana. Ne improvizira se kod imenovanja egzorciste. Povjeriti tu službu nekom svećeniku, isto je kao staviti u ruke nekome knjigu o kirurgiji i zahtijevati da ide vršiti kirurške zahvate. Puno toga, premnogo toga, se ne nalazi u knjigama, nego treba naučiti jedino iz prakse. Upravo zbog toga sam nakanio napisati svoja

iskustva, vođena velikim iskustvom o. Kandida, makar sam znao da će ostati mnogo praznina: jedno je čitati, a drugo je gledati. Ali uza sve to donosim događaje koje se ne nalaze ni u kojoj drugoj knjizi.

U stvari polazna točka je jedna druga. Kada nam pristupi, ili nam rođaci ili prijatelji dovedu neku osobu da bi bila egzorcizirana, počinje se s postavljanjem pitanja da bi se uočilo ima li utemeljenih razloga da bi se pristupilo egzorcizmu, iz čega se može doći do neke dijagnoze, ili se ustanovi da nema razloga za to. *Stoga se započinje proučavanjem simptoma koje dotična osoba ili njezina rodbina navode i pita se za njihove eventualne uzroke.*

Započinje se s fizičkim zlima. Dvije točke na kojima se najčešće trpi, u slučaju đavolskih utjecaja, su glava i želudac. Osim oštrih bolova u glavi, koji se ne daju otkloniti smirujućim sredstvima, može biti, posebno kod mladih, nenadana zatvorenost prema učenju: inteligentni mladići koji nikada nisu imali teškoća u školi, najednom ne uspijevaju više učiti i ne mogu ništa pamtiti. Obrednik nabraja, među sumnjive znakove, uočljivija očitovanja: normalno govoriti nepoznate jezike ili ih razumjeti kada drugi njima govore; poznavati daleke i skrivene stvari; očitovanje nadljudske mišićne snage. Kao što sam već rekao, fenomene ovakvog tipa susreo sam jedino za vrijeme blagoslova (tako uvijek nazivam egzorcizam), a ne prije. Često se zapaža neobično i nasilno ponašanje. Tipični simptom je odvratnost prema svetome: neke osobe naglo prestanu moliti, makar su se ranije molile; nikako više ne pohađaju crkvu, i ljute se na Crkvu; često psuju i vrijeđaju svete slike. Gotovo uvijek se tome pridružuje asocijalno i srdito vladanje prema

rodbini ili prema ambijentima koji se pohađaju. Uz to se susreću neobičnosti različitih oblika.

Nije potrebno ni spominjati da je netko, kadadođe do egzorciste, već prošao sva moguća medicinska istraživanja i liječenja. Iznimke su veoma rijetke. Zbog toga egzorcist nema teškoće da dozna mišljenje liječnika o tome, kakva su bila poduzeta liječenja i kakvi su postignuti rezultati.

Drugo mjesto koje je često pogođeno je grlo želuca, odmah ispod prsne kosti. I tu se mogu pojaviti teški bolovi koji se opiru svakom liječenju. Tipično obilježje đavolskih uzroka je kada se bolovi običavaju premještati: sada na čitav želudac ili crijeva, sada na bubrege, sada na jajnike... a da liječnici ne mogu otkriti uzroka i da se lijekovima ne postizava nikakvo poboljšanje.

Ustvrdili smo *da je jedan od kriterija za raspoznavanje đavolskog opsjednuća činjenica da su lijekovi nedjelotvorni*, suprotno od blagoslova. Ezorcizirao sam Marka koji je bio pogođen teškim opsjednućem. Dugo je bio smješten u bolnici i mučen psihijatrijskim liječenjima, posebno elektrošokom, a da na to nije pokazao ni najmanje reakcije. Kada mu se primijenilo liječenje snom, kroz čitav tjedan su mu dali toliko sredstava za uspavlivanje da bi uspavala slona, a on nije nikada spavao, ni danju ni noću. Šetao se klinikom raskolačenim očima, kao ble-sav. Konačno je dospio do egzorciste i odmah su se počeli pokazivati pozitivni rezultati.

I izvanredna snaga može biti znak đavolskog opsjednuća. Luđaka u ludnici može se držati nepokretnog pomoću luđačke košulje, a opsjednutoga ne. Kida sve, pa i željezne lance, kao što Evanđelje govori o opsjednutom iz Geraze. Otac Kandid mi je iznio slučaj jedne djevojke, mršave i naizgled slabašne. Za vrijeme egzorcizma jedva su je nepokretnom držala četiri čovjeka. Uništavala

je svaki vez, pa i široko remenje od kože kojim su je pokušavali svezati. Jednom je, vezana debelim konopcima uz željezni krevet, dijelom polomila željezne šipke a dijelom ih je svinula u pravom kutu.

Mnogo puta pacijent (pa i drugi, ako je pogođena čitava obitelj) čuju neobične zvukove, korake po hodniku, vrata koja se otvaraju i zatvaraju, predmeti koji nestaju i ponovno se pojavljuju na posve različitim mjestima, kucanje po zidovima ili namještaju. Tražeći uzroke uvijek pitam kako dugo se pojavljuju smetnje, mogu li se povezati s nekim konkretnim događajem, da li je dotičnik pohađao spiritističke sjednice, da li se je obraćao gataocima pomoću karata ili vračevima i, u pozitivnom slučaju, kako se to odvijalo.

Moguće je da se, na savjet nekog poznanika, otvorilo jastuk ili madrac dotičnika, i u njima se našlo najneobičnije predmete: bojadisane konce, čuperci (pramenovi) kose, pletenice, komadići drva ili željeza, krunice ili vrpce vezane veoma čvrsto, lutke, oblici životinja, grumenčići krvi, kamenčići...; što su sigurni znakovi čaranja.

Ako je rezultat ispitivanja takav da donekle upućuje na đavolski utjecaj, pristupa se egzorcizmu.

Donosim neke slučajeve. Naravno, u svim slučajevima koje navodim, mijenjam imena i one okolnosti po kojima bi se moglo prepoznati osobu. K meni je došla radi egzorcizma gđa Marta, praćena svojim mužem. Došli su izdaleka i uz mnoge žrtve. Kroz mnogo godina Marta je bila liječena od neurologa, bez ikakve koristi. Poslije nekoliko pitanja vidio sam da mogu pristupiti egzorcizmu, makar je već bila egzorcizirana od drugih, ali bez ploda. Na početku je pala na zemlju i izgledala je bez svijesti. Nastavljajući s uvodnim molitvama, svako malo se je tužila: "Želim pravi egzorcizam, a ne ovo!" Na početku

prvog egzorcizma koji započinje riječima: "*Exorcizo te*", smirila se zadovoljna. Ove riječi su joj jasno ostale usječene u pameti od prijašnjih egzorcizama. Zatim se počela tužiti da joj uzrokuje boli u očima. Sve reakcije koje ne odgovaraju opsjednutima. Kada se slijedećih puta vratila, nije znala da li joj je moj egzorcizam donio kakav učinak ili ne. Radi veće sigurnosti, prije nego li sam je potpuno otpustio, odveo sam je jednom o. Kandidu. Iza kako joj je on stavio ruke na glavu, rekao mi je odmah da tu ne ulazi đavao. Bio je to slučaj za psihijatre, a ne za egzorciste.

Pierluigi, od 14 godina, bio je odviše velik i jak za svoju dob. Nije mogao učiti; doveo bi do očaja učitelje i drugove, s kojima nije uspijevaio biti u skladu, mada nije bio nasilan. Jedno njegovo obilježje: kada bi sjeo na zemlju i prekrižio noge (što je on nazivao "imitirati indijca"), nikakva ga sila nije uspjevala podignuti, kao da bi postao od olova. Poslije različitih liječničkih liječenja, koje su ostale bez rezultata, doveden je ocu Kandidu koji ga je počeo egzorcizirati, nailazeći na pravu opsjednutost. Jedno drugo njegovo obilježje: nije bio svadljiv, ali bi ljudi s njim postajali živčani, vikali bi, ne bi gospodarili svojim živcima. Jednog dana je sjeo s ukrštenim nogama na odmaralište (na stubama) svoje kuće, na trećem katu. Stanovnici su išli gore-dolje po stepenicama, udarali ga da se udalji odatle, ali se on nije micao. U danom času svi stanovnici zgrade su se istovremeno našli na stepenicama, na odmaralištima stepenica, derali se i vikali kao opsjednuti protiv Pierluigija. Netko je pozvao policiju; roditelji dječaka su zvali oca Kandida, koji je došao gotovo istovremeno s policajcima i već je počeo razgovarati s dječakom da bi ga uvjerio neka uđe u svoj stan. Ali policajci (trojica snažnih mladića) mu rekoše:

"Maknite se, velečasni; ovo spada na nas". Kada su pokušali maknuti Pierluigija, nisu ga pomaknuli ni za milimetar. Začudeni i obliveni znojem nisu znali što učiniti. Tada im o. Kandid reče: "Učinite da svatko uđe u svoj stan", i za čas je nastala potpuna šutnja. Tada je nadodao: "Vi sada siđite jedan niz stepenica i ostanite promatrajući". Poslušali su. Na kraju je rekao Pierluigiju: "Bio si vrijedan: nisi rekao ni riječi a sve njih si držao na uzdi. Uđi sada sa mnom u svoj stan". Uzeo ga je za ruku i on se ustao i slijedio ga posve zadovoljan u stan, gdje su ga čekali roditelji. Po egzorcizmima Pierluigiju se stanje dosta poboljšalo, ali nije posve oslobođen.

Jedan od najtežih slučajeva kojega se sjećam je slučaj čovjeka, jednom veoma poznata, kojega je o. Kandid kroz mnogo godina blagoslivljao. Išao sam također i ja blagosloviti ga u njegov stan, iz kojega se nije mogao maknuti. Molio sam nad njim egzorcizam, ali nije rekao ništa (imao je đavla koji je bio nijem) i nisam zapazio ni najmanju reakciju. Kada sam otišao, bila je žestoka reakcija. Tako se uvijek događalo. Bio je starac i posve je oslobođen tek pred kraj života tako da je vedro završio posljednje tjedne života.

Jedna majka je bila skršena zbog nastranosti koje je zapazila na jednom svom sinu: u danim časovima se srdio uz luđačko urlikanje, psovao, a kada bi se smirio ništa se ne bi sjećao tog svojeg ponašanja: Nije molio i nikada ne bi prihvaćao da ga svećenik blagoslovi. Jednog dana, dok je sin bio na poslu i, po običaju, izišao je obukavši svoju mehaničarsku odjeću, majka je donijela njegovo odijelo da se blagoslovi s odgovarajućom molitvom iz Obrednika. Kada se je vratio s posla, sin je skinuo prljavu odjeću mehaničara i preobukao se, ne sumnjajući ni na što. Poslije nekoliko sekundi skinuo je

naglo odjeću, gotovo ju je raskidao, i ponovno je obukao odijelo mehaničara a da ništa nije rekao. Nije bilo načina da bi ponovno obukao ono blagoslovljeno odijelo, dobro ga razlikujući od drugih odijela, u svojoj maloj garderobi, koja nisu bila blagoslovljena. Ovaj događaj je još bolje otkrivao potrebu egzorcizma za tog mladića.

Dva brata mladića utekli su se mojim blagoslovima, tjeskobni zbog zdravstvenih tegoba i zbog neobičnih šumova u kući, koji su ih smetali posebno u određene satove noći. Blagoslivljajući ih zapazio sam neke manje negativnosti i dao sam im potrebne savjete o češćem primanju sakramenata, o intenzivnijoj molitvi, o upotrebi triju blagoslovina (voda, ulje, egzorcizirana sol), i pozvao ih neka ponovno navrate. Iz postavljenih pitanja proizlazilo je da su ove nezgode započele iza kako su njihovi roditelji odlučili primiti u svoju kuću djeda, koji je ostao sam. Taj čovjek je trajno psovao, kleo i proklinjao sve i sva. Blagopokojni o. Tomaselli je običavao reći da je katkada dovoljan jedan psovač u kući da uništi obitelj po prisutnosti đavlovoj. Ovaj slučaj je bio dokaz za to.

Jedan te isti đavao može biti prisutan u više osoba. Djevojka se zvala Pina. Đavao je najavio da će slijedeće noći izići iz nje. Otac Kandid znajući da gotovo uvijek đavli u ovakvim slučajevima lažu, dozvao je i druge egzorciste da mu pomognu i htio je da bude prisutan i liječnik. Da bi lakše čvrsto držali opsjednutu, katkada bi je plegli na dugi stol, ali ona bi se micala amo-tamo i svako malo padala na tlo, ali u zadnjem dijelu pada brzina padanja bi se smanjila kao da je drži jedna ruka, zbog čega se nikada nije udarila. Pošto su uzalud radili čitavu večer i polovicu noći, egzorcisti su odlučili prestat. Sutradan ujutro o. Kandid je egzorcizirao dječaka od 6-7 godina. I đavao koji je bio u tom dječaku počne

se rugati ocu: "Ove noći ste radili mnogo, ali niste ništa postigli. Mi smo vam to pripremili. I ja sam tu bio!"

Egzorcizirajući neku djevojčicu, o. Kandid zapita đavla kako se zove. "Zabulon", odgovori. Završivši egzorcizam pošalje djevojčicu neka se moli pred svetohraništem. Došla je na red druga djevojčica, također opsjednuta, i ovog je đavla o. Kandid zapitao za ime. "Zabulon", glasio je odgovor. A o. Kandid će: "Jesi li isti koji je bio u onoj drugoj? Želim znak. Naređujem ti u ime Božje da se vratiš u djevojčicu koja je bila ranije". Djevojčica je isпустиła neki urlik i najednom umuknula i izgledala je mirna. Međutim su okolo stojeći čuli da je ona druga djevojčica, koja je bila u molitvi, nastavila ono urlikanje. Tada je o. Kandid naredio: "Vrati se ponovno ovamo". Odmah je djevojčica pred njima preuzela onaj urlik, dok je druga nastavila moliti. U slučajevima kao ovom opsjednuće je očito.

Jednako je tako očito iz određenih pametnih odgovora, posebno danih od djece. Dječaku od 11 godina o. Kandid je postavio teška pitanja, kada se u njemu pojavila đavolska prisutnost. Zapitao ga je: "Na zemlji ima velikih učenjaka, veoma velikih inteligencija koje niječu opstojnost Boga i vašu opstojnost. Što kažeš na to?" Dječak odmah odgovori: "Kakve velike inteligencije! To su velike neznalice!" A o. Kandid nadoda osvrćući se na đavle: "Ima drugih koji niječu Boga svjesno, svojom voljom. Što su oni za tebe?" Opsjednuti dječak bijesno skoči na noge: "Pazi. Sjeti se da smo mi htjeli dokazati svoju slobodu i pred njim. Rekli smo mu 'ne', zauvijek". Egzorcist je nastavio: "Protumači i kaži mi kakav smisao ima dokazati svoju slobodu pred Bogom, kada si, ako se odijeliš od njega, ništa kao i ja. To je isto kao kada bi se u broju 10 *ništica* htjela odijeliti od *jedan*. Što bi

nastalo? Što bi time ostvarila? Zapovijedam ti u ime Božje: kaži mi što si ostvario pozitivnoga? Daj, govori". On, pun zlobe i straha, savijao se, pjenio, plakao na strašan način, neshvatljiv za dječaka od 11 godina i rekao: "Ne vodi nada mnom ovaj sudski postupak! Ne vodi nada mnom ovaj sudski postupak!"

Mnogi pitaju može li se doći do sigurnosti da se govori s đavlom. U slučajevima, kao što je ovaj, nema sumnje. Druga zgoda.

Jednog je dana o. Kandid egzorcizirao djevojku od 17 godina, seljanku, naviklu na govor u dijalektu, te je slabo govorila književni talijanski. Bila su prisutna i druga dva svećenika koji, kada se je očitovala prisutnost Sotone, nisu prestajali postavljati pitanja. Otac Kandid je nastavljao moliti molitve na latinskom, i među njih je ubacio grčke riječi: "Šuti, prestani!". Djevojka se odmah okrenula prema njemu: "Zašto zapovijedaš meni da šutim? Reci to radije ovoj dvojici koji nastavljaju pitati!"

Otac Kandid je mnogo puta pitao đavla u osobama svih dobi, ali rado iznosi pitanja koja je postavljao djeci, jer je očiglednije da daju odgovore koji nadilaze njihovu dob, te je sigurniji za prisutnost đavla. Jednom je zapitao djevojčicu od 13 godina: "Dva neprijatelja koji su se mrzili za vrijeme života i obojica su otišli u pakao, kakav međusobni odnos imaju, kada moraju živjeti zajedno kroz svu vječnost?" Evo odgovora: "Kako si lud! Tamo svatko živi zatvoren u samoga sebe i kidan svojim grizodušjem. Nema nikakvog odnosa ni s kim; svatko se nalazi u apsolutnoj osamljenosti i očajnički oplakuje zlo koje je učinio. To je kao groblje".

POGLAVLJE ŠESTO

PRVI "BLAGOSLOVI"

Korisno je upotrebljavati eufemistički (ublažavajući) govor za ovaj tip pacijenata. Egzorcizme uvijek nazivam *blagoslovima*; prisutnosti Zloga, kada su jednom utvrđene, nazivam *negativnostima*. Korisno je i to što su molitve na latinskom. Sve to da se ne upotrebljava uznemirujući govor, koji bi mogao biti suprotnog učinka, uzrokujući varljive sugestije. Ima onih koji umišljaju da imaju đavla, a možemo biti gotovo sigurni da nemaju ništa. Za njihovu smetenu pamet činjenica da se nad njima moli egzorcizam može biti siguran dokaz da imaju đavla i nitko im to neće više izbiti iz glave. Kada još ne poznam dobro osobe, naglašavam da joj dajem blagoslov, makar molim egzorcizam. Mnogo puta jednostavno molim iz Obrednika blagoslov za bolesnike.

Potpuni sakramental uključuje opširne uvodne molitve, poslije kojih slijede tri prava egzorcizma: različita, komplementarna i vode logički prema oslobođenju. Nije važno razdoblje kada su nastali (god. 1614). Činjenica je da su plod neposrednog, veoma dugog iskustva.

Oni koji su ih napisali dobro su ih iskusili, mjereći odjek koji je svaka fraza imala na opsjednute osobe. Postoji i neka mala praznina, kojoj je o. Kandid odmah priskočio u pomoć, a i ja s njim. Na primjer, nedostaje utjecanje Mariji. U svakom od tri egzorcizama smo ga

nadodali, služeći se riječima upotrebljenim u egzorcizmu Lava XIII. Ali, to su sitnice, budući da potječu barem iz IX. i X. stoljeća.

Već sam rekao da egzorcizam može trajati nekoliko minuta i više sati. Kada se prvi put egzorcizira neka osoba, pa i onda kada se već od početka uočava da posjeduje negativnosti, bolje je biti kratki: jedna uvodna molitva i jedan od tri egzorcizma; redovito biram prvoga, koji također pruža mogućnost bolesničkog pomazanja. Obrednik o tome ne govori, kao što ne govori o tolikim drugim stvarima koje ćemo spomenuti, ali nas je iskustvo poučilo (nadahnjujući se na pomazanje koje se obavlja u obredu krštenja) da je veoma djelotvorna upotreba katekumenskog ulja uz riječi: "*Sit nominis tui signo famulus tuus munitus*" ("*Neka tvoj sluga bude obilježen znakom tvog imena*"). Đavao se nastoji sakriti, da ne bude razotkriven i izbačen van. Stoga se može dogoditi da pri prvim egzorcizmima očituje malo ili ništa od svoje prisutnosti. Ali ga kasnije snaga egzorcizama prisili da izađe na otvoreno. A ima različitih načina da ga se izazove; pa i pomazanje.

Obrednik ne govori o položaju koji treba zauzeti egzorcist: netko stoji na nogama, netko sjedi, netko s desne a netko s lijeve opsjednutoga, ili pak iza njega. Obrednik jedino precizira da se od riječi: "*Ecce crucem Domini*" stavi kraj štole na vrat pacijenta i da svećenik drži desnu ruku na njegovoj glavi. Vidjeli smo da je đavao veoma osjetljiv na pet sjetila ("tuda ulazim", reče mi jednom) i posebno na oči. Stoga običavamo, otac Kandid i njegovi učenici, držati lagano dva prsta na očima i podignuti vjeđe u danim časovima molitve. Gotovo uvijek se dogodi da, u slučajevima đavolske prisutnosti, oči izgledaju posve bijele; jedva se vidi, a katkada

je za to potrebna pomoć druge ruke, s koje strane stoje zjenice: da li gore ili dolje.

Položaj zjenica je značajan obzirom na vrst đavola i na smetnje. Kod različitih pitanja, uvijek su se đavli klasificirali prema dvostrukoj raspodjeli, nadahnutoj na pogl. 9 Otkrivenja: ako se zjenice nalaze gore radi se o *šorpionima*, ako se nalaze dolje radi se o *zmijama*. Škorpioni imaju na čelu Lucifera (ime možda van-biblijsko, ali utemeljeno u tradiciji); zmije imaju na čelu Sotonu, koji zapovijeda i Luciferu (ali bi mogao biti isti demon) i svim demonima. Pripominjem da riječ "đavao", "diabolos" nema u Bibliji opće značenje, kao demon, nego uvijek i jedino označuje Sotonu. Drugo ime Sotone je *Beelzebub*. Za mnoge je također Lucifer sinonim Sotone. Ne zaustavljam se na produbljenju ovog pitanja. Prema mojem iskustvu radi se o dvama različitim demonima.

Demoni ne žele govoriti; treba ih na to prisiliti i govoriti samo u težim slučajevima, to jest pravog i istinskog opsjednuća. Katkada su sami od sebe veoma brbljavi: to je prijevara da bi rastresli egzorcistu od potrebne sabrnosti i zatim da ne bi odgovarali na korisna pitanja, kada budu zapitani. Pri ispitivanju je veoma važno držati se uputa Obrednika: ne postavljati nepotrebna pitanja ili iz znatiželje, nego pitati za ime, ima li i drugih demona i koliko, kada i kako je đavao ušao u to tijelo, kada će izići. Ako je prisutnost đavla povezana s čaranjem, pita se kako je učinjeno to čaranje. Ako je osoba jela ili pila začarane stvari, treba ih izbljuvati; ako je neki "urok" skriven, treba zahtijevati da kaže gdje se nalazi da bi se spalio uz potreban oprez.

Za vrijeme egzorcizama, ako je po srijedi prisutnost đavla, to se očituje malo pomalo ili, u nekim

slučajevima, nenadnom eksplozijom. Egzorcist će otkrivati uvijek sve veću snagu i teškoće zla: već prema tome da li se radi o *opsjednuću, zlostavljanju ili opsesiji*; da li je zlo manje teško ili je duboko ukorijenjeno. Teško je naći tekstove koji bi jasno tumačili ta pitanja. Ja upotrebljavam ovaj kriterij: ako osoba za vrijeme egzorcizama posve uđe u *trans (trance)* (treba istaknuti da su egzorcizmi čas kada je đavao prisiljen da iziđe na vidjelo, jer je na to prisiljen snagom egzorcizma; on može napasti osobu i u drugo vrijeme ali, općenito, na manje težak način), ako, kako sam rekao, osoba posve prijeđe u stanje *transa (trance)*, te stoga, ako govori, to govori đavao preko njezinih usta, ako se suprotstavlja, to se đavao služi njezinim udovima, i na kraju egzorcizma dotičnik se ne sjeća ničega što se događalo, tada se radi o *đavolskom opsjednuću*, ili osoba ima đavla u sebi koji se povremeno služi njezinim udovima. Ako li naprotiv osoba, za vrijeme egzorcizama, očituje neku reakciju koja očituje đavolski napad, ali ne gubi posve svijest i na kraju se sjeća, makar neodređeno, onoga što je čula ili činila, onda je to *đavolsko zlostavljanje*; u tijelu osobe ne postoji stalni đavao, ali je neki đavao svako malo napadne i uzrokuje fizičke i psihičke smetnje. Ali nije uvijek tako.

Ovdje se ne zaustavljam na trećem obliku (uz opsjednuće i uznemirivanje), a taj je *đavolska opsesija*: nesavladive opsesivne misli, koje muče osobu posebno noću, ali katkada i trajno. Pripominjemo da je u svim slučajevima isto liječenje: molitva, sakramenti, post, kršćanski život, djela ljubavi, egzorcizmi.

Zaustavljam se radije na promatranju nekih smetnji općeg značaja koje mogu uputiti na đavolski uzrok, makar se uvijek ne radi o tom zlu: te smetnje nisu do-

voljne za dijagnozu, ali mogu pomoći da se ona formulira.

Negativnosti, ili đavli, nastoje napasti čovjeka na *pet područja*, na više manje težak način već prema težini uzroka: na području zdravlja, na području čuvstava, u poslovima, u radosti života i u želji za smrću.

Na području zdravlja. Zli duh ima moć da prouzroči fizička i psihička zla. Već sam spomenuo dvije najredovitije teškoće, u glavi i u želucu. Redovito su ta zla, trajna zla. Druga zla (nevolje) su prolazna, često traju samo za vrijeme egzorcizma. Radi se o oteklinama limfnih žlijezdi, o ubodima, modricama... Obrednik savjetuje da se nad njima načini znak križa i poškropi blagoslovljenom vodom. Mnogo puta sam doživio djelotvornost ako se i samo položi štola na ta mjesta i pritisne jednom rukom. Više puta mi se dogodilo da su k meni došle žene žalosne jer su uskoro trebale biti operirane od tumora na jajnicima: na tumor se zaključilo na temelju bolova i ekografije. Poslije blagoslova prestajali su bolovi; naime poslije blagoslova na novoj ekografiji nisu se ponovno pojavili tumori i nije se više govorilo o operaciji. Otac Kandid je doživio mnogo slučajeva teških bolesti (zala) koje su tako nestale po njegovim blagoslovima; nestali su i tumori na mozgu, za čije postojanje su liječnici bili sigurni. Naravno ovo se može dogoditi samo onim osobama koje imaju negativnosti i kod kojih ima razloga da se naslućuje da zlo zavisi od đavla.

Na području osjećaja (čuvstava). Đavao može prouzročiti nervozu koja se ne može potisnuti, posebno prema osobama koje nas više ljube. Tako kida ženidbene veze, prekida zaruke; podiže svađe uz viku i galamu u obiteljima u kojima, u stvari, svi jedni drugima žele do-

bro; i uvijek zbog ništavnih razloga. Kida prijateljstva; čini da pogođena osoba ima dojam da nije voljena ni u kojem ambijentu, da ju se izbjegava, da se mora izolirati od svih. Neshvaćanje, neljubav, posvemašnja čuvstvena praznina, nemogućnost da se vjenča. I ovo je veoma česti slučaj: svaki put kada se započne neka veza prijateljstva koja bi mogla završiti ljubavlju (ženidbenom), pa i onda kada je bilo dano otvoreno obećanje, najednom sve nestane, bez razloga.

Na području poslova. Nemogućnost da se nađe posao, pa i onda kada se dođe gotovo sigurno do radnog mjesta; razlozi se ne mogu naći ili su apsurdni. Ili osobe koje nađu posao a kasnije ga zbog nikakvih razloga napuste; uz teškoće nađu ponovno drugi posao, ali zatim ili se uopće ne pojave na radnom mjestu ili i njega napuste, s takvom lakoćom koja članovima obitelji izgleda nesavjesnost ili nenormalnost. Vidio sam kako obitelji veoma dobrostojeće padaju u najcrnju bijedu zbog razloga ljudski neprotumačivih. Katkada se je radilo o velikim industrijalcima kojima je najednom i zbog neprotumačivih razloga sve počelo ići nizbrdo; drugi put su veliki poduzetnici započeli, najedamput, činiti velike pogreške, takve da su ostali s mnoštvom dugova; drugi put trgovci koji su imali trgovine prepune kupcima najednom su vidjeli kako nitko više ne stavlja nogu u njihovu trgovinu. U biti se radilo o nemogućnosti da se nađe bilo kakav posao, ili o prijelazu od normalnog ekonomskog stanja u bijedu, od intenzivnog rada u besposlicu. I to uvijek bez opravdanih razloga.

Na području smisla i radovanja životu. Logično je da fizička zla, čuvstvena izolacija, ekonomski krah potaknu na pesimizam u kojemu je život promatran samo s negativne strane. Nadolazi neke vrsti nesposobnost za

optimizam ili barem za nadu; čitav život izgleda crn, bez mogućnosti izlaska, nepodnosiv.

U želji za smrću. To je konačna točka prema kojoj davao vodi: dovesti do očajanja i do samoubojstva. Smatram potrebnim odmah reći da u slučaju kada se netko stavi pod zaštitu Crkve, pa i preko jednog jedinog blagoslova, ova peta točka bude isključena. Izgleda da ponovno doživljavamo ono što je Gospodin rekao davlu obzirom na Joba: "U tvojoj je ruci; život mu samo sačuvaj!" (Job 2,6). Mogao bih iznijeti niz događaja u kojima je Gospodin, po zahvatima, koji imaju nešto čudesnoga, spasio određene osobe od samoubojstva.

Mnogi su, kada sam iznosio ovih pet točaka, u njima posve nalazili sebe, makar u stupnjevima različite težine. Smatram potrebnim opetovati da ova zla mogu biti posljedica davolske prisutnosti, ali mogu imati i drugi uzrok: sama ova zla nisu po sebi dovoljna da zaključimo da je neka osoba opsjednuta ili napadnuta od đavla.

Uz petu točku, o želji za smrću i o pokušajima samoubojstva, budući da je to najteži vid, želim navesti barem dva primjera.

Dogodio mi se slučaj profesionalne bolničarke koja, u stanju teške krize, nije više mogla izdržati, te je došla na posve nerazumni zaključak. Mislila je: "Pacijentu ću dati drugačiju krvnu grupu, bolesnik će umrijeti, ja ću biti zatvorena i tako ću pobjeći u zatvor". Učinila je što je nakanila, uvjerena da je za transfuziju upotrijebila drugačiju krvnu grupu. Otišla je u svoju sobicu i čekala da bude zatvorena. Ali satovi su uzalud prolazili. Transfuzija je protekla posve u redu (ne zna se kako) i bolničarka je mislila samo kako se pokajati za svoju ludost.

Giancarlo, lijepi mladić od 25 godina, izgledao je pun zdravlja i živosti. Imao je naprotiv "stanara" koji ga je mučio na strašan način. Egzorcizmi su mu nešto olakšavali stanje, ali odviše malo. Jedne večeri je odlučio završiti svoj život, kako je već više puta pokušao. Šetao je duž kolosjeka jedne važne željezničke pruge, stigao je na jedan veliki zavoj i tu se protegao na jedne tračnice. Samo uz pomoć vreće za spavanje ustrajao je u tom nezgodnom položaju 4-5 sati. Prošlo je više vlakova u obadva smjera, ali svi drugim kolosjekom. I nijedan strojovođa ili željezničar nije zapazio njegovu prisutnost. To je činjenica, i ne mogu joj dati naravno tumačenje.

Zapitao sam o. Kandida da li je u svojem tako dugom iskustvu imao smrtnih slučajeva kod osoba koje je blagoslivljao. Imao je samo jedan i ispričao mi ga je. Jedna djevojka iz Rima, dovedena u teško stanje od posvemašnjeg opsjednuća Zloga, počela je dolaziti k njemu da je egzorcizira. Već se započelo zapažati neko poboljšanje, makar joj je bilo veoma teško opirati se napasti samoubojstva. Pa i njezina majka je jednog dana došla k o. Kandidu; ta je žena smatrala da je njezina kćerka "umišljena" i trajno joj je to spočitavala. Na tumačenja o. Kandida pokazala se uvjerenom da se radi o opsjednuću, ali u stvari nije bilo tako. Jednog dana, dok je kćerka povjerala majci svoje trajne napasti na samoubojstvo, ta nedostojna majka napravi svoj običajni skandal: "Ti si umišljena, nisi ni za što, ne znaš se ni ubiti. Pokušaj!", i govoreći to otvori prozor. Kćerka se baci kroz prozor i ostane na mjestu mrtva. To je jedini slučaj samoubojstva s kojim se susreo o. Kandid, obzirom na osobu nad kojom je molio blagoslove. Ali je veoma očit grijeh majke koja je već od ranije bila kriva zbog stanja u kojemu se nalazila njezina kćerka.

Spomenuli smo i trajanje egzorcizama i nepredvidivost vremena koje je potrebno da se dođe do oslobođenja. Veoma je važna suradnja dotičnika; ali katkada, usprkos suradnje, dođe samo do poboljšanja, a ne do ozdravljenja. Jednog je dana o. Kandid molio egzorcizam nad snažnim i krupnim mladićem, jednim od onih koji čine da se egzorcist oznoji jer zahtijevaju i veliki fizički napor. Katkada izgleda da se vodi prava i teška borba. Već na početku je taj mladić rekao ocu Kandidu: "Ne znam da li je dobro da me danas egzorciziraš, jer imam dojam da ću ti naškoditi". I doista bila je borba među njima dvojicom, i nije se znalo tko će pobijediti. Zatim, najednom, taj mladić je pao i nakon nekog vremena i o. Kandid također se srušio njemu na leđa. Govorio mi je smiješeći se: "Da je netko tog časa ušao, ne bi razumio tko je egzorcist a tko opsjednuti". Zatim je o. Kandid došao k sebi i egzorcizam doveo kraju. Poslije nekoliko dana o. Pijo mu je poručio: "Ne gubi vrijeme i snage s tim mladićem. Sve je izgubljeni trud". Sa svojom intuicijom koja mu je dolazila odozgo, o. Pijo je uočio da se u tom slučaju neće ništa postići. I činjenice su potvrdile njegove riječi.

Želio bih nadodati slijedeće upozorenje: *đavolsko opsjednuće nije zarazno zlo, ni za ukućane ni za one koji prisustvuju egzorcizmima, ni za mjesta na kojima se vrše egzorcizmi*. Potrebno je to jasno reći jer mi egzorcisti često nailazimo na velike teškoće da nađemo mjesto gdje bismo mogli dijeliti ovaj sakramental. I mnoga odbijanja zavise upravo od straha da bi prostor ostao "zaražen". Potrebno je da barem svećenici znaju da prisutnost opsjednutih i egzorcizmi obavljani nad njima ne ostavljaju nikakvih posljedica na mjestima ni na osobama koje u njima stanuju. Ali se treba bojati grijeha; okorjeli

grešnik, psovač, može škoditi čitavoj obitelji, mjestima gdje radi, mjestima koje pohada.

Navodim neke slučajeve koje ne biram među najbučnijim događajima koje sam doživio, nego među onim tipičnima, običnijima.

Djevojka od 16 godina, Ana Marija, bila je tjeskobna jer u posljednje vrijeme nije uspijevala u studiju (ranije nije u tome nikada imala teškoća) i u kući je čula neobične šumove. Došla je k meni praćena od roditelja i od sestre. Blagoslovio sam je, uočavajući neke sitne znakove negativnosti. Zatim sam blagoslovio majku, koja se tužila na neke teškoće. Kada sam joj stavio ruke na glavu, jako je zauralala i pala na zemlju, sa sjedalice na kojoj je sjedila. Rekao sam dvama sestrama da iziđu i nastavio sam egzorcizam, uz prisustvo muža. Zapazio sam negativnost mnogo veću nego li kod kćeri. Za Anu Mariju su bila dovoljna tri blagoslova: radilo se o ne teškom slučaju i odmah se stvar riješila. Za majku je trebalo nekoliko mjeseci, s ritmom od jednog blagoslova tjedno, i posve je ozdravila, mnogo prije nego li sam mogao predvidjeti prema reakcijama na prvi blagoslov.

Ivanka, gospođa 30-tih godina, majka trojice sinova, poslana mi je od ispovjednika. Tužila se na bolove u glavi, u želucu, padala je u nesvijest. Prema sudu liječnika bila je posve zdrava. Malo pomalo došlo je na površinu zlo, ili prisutnost trojice đavola, od kojih je svaki ušao u nju poslije čaranja, u tri različite okolnosti njezina života. Najteži "čini" (čari) su joj učinjeni od jedne djevojke koja je, prije vjenčanja Ivanke, žarko čeznula vjenčati se za zaručnika Ivanke. To je bila obitelj intenzivne molitve i tako su egzorcizmi bili olakšani; dva đavla su izišla dosta brzo, dok je treći bio

mного otporniji. Trebalo je gotovo tri godine blagoslovnih molitava, s ritmom jednog blagoslova tjedno.

Prema dogovoru, došla je k meni Marcella, plavokosa djevojka od 19 godina, izazivačkog (bezobraznog) držanja. Trpjela je od jakih bolova u želucu i od ponašanja kojim nije mogla vladati, niti kod kuće niti na poslu: odgovarala je uvredljivo, oštro, a da se nije mogla obuzdati. Prema sudu liječnika nije imala nikakve bolesti. Kada sam joj stavio ruke na vjeđe, na početku blagoslova, pokazala je oči posve bijele, sa zjenicama jedva uočljivima dolje, i počela se ironički grohotom smijati. Jedva sam imao vremena da pomislim da je u njoj Sotona, kada sam odmah čuo kako mi govori: "Ja sam Sotona", s jednim novim grohotnim smijehom. Malo po malo Marcella je pojačala molitveni život, postala je ustrajna u primanju pričesti i u dnevnom moljenju krunice, u tjednoj ispovijedi (ispovijed je jača od egzorcizma!). Njezino se stanje postepeno poboljšavalo, izuzev koji korak unatrag kada bi usporila molitveni ritam, i ozdravila je poslije same dvije godine.

Josip, star 28 godina, došao je k meni praćen od majke i sestre. Odmah sam vidio da je došao jedino da ugodi svojim dragima. Jako je zaudarao od pušenja; drogirao se je, raspacavao je drogu, psovao je. Bilo je suvišno govoriti o molitvi i sakramentima. Nastojao sam da ga što bolje pripremam da bi dobrovoljno prihvatio moj blagoslov. Ovaj je bio veoma kratak; davao se odmah očitovao na nasilni način, i odmah sam prekinuo. Kada sam rekao Josipu ono što je imao, odgovorio mi je: "To sam već i znao i s time sam zadovoljan; sa đavlom stojim dobro".

Nisam ga više ponovno vidio.

Sestra Angela, makar mlada, kada je došla k meni bila je već u veoma bijednom stanju: gotovo nije uspijevala govoriti, još manje moliti. Očito je bilo da trpi u čitavom tijelu. Nije bilo na njoj dijela na kojem nije trpjela. U glavi su joj tutnjile neprestane psovke i često su se čuli neobični šumovi, koje su čule i druge časne. Na početku svih nevolja je bilo prokletstvo (a možda i "čari", čini) jednog nedostojnog svećenika. Časna sestra Angela je sve svoje patnje prinostila za dobro svoje kongregacije. Poslije mnogo blagoslova, od kojih je imala neku olakšicu, premještena je u drugi grad. Nadam se da je našla drugog egzorcistu da nastavi djelo oslobađanja.

Od strašnih slučajeva "uroka" nad čitavom obitelji, navodim jedan. Otac, trgovac kojemu je posao išao odlično, naglo je ostao bez klijenata, a da se nije znalo za razloge. Imao je skladišta puna robe, ali nijedan se klijent nije pojavljivao. Jednom, kada je uspio prodati neku određenu količinu, kamion koji je trebao uzeti robu više puta se je opetovano pokvario, a da nije došao na cilj, zbog čega je ugovor propao. Drugom zgodom, kada je uz veliki napor uspio sklopiti neki prodajni ugovor, kamion je došao, ali nitko nije bio u stanju otvoriti gvozdena rolete na vratima. Tako je i taj posao propao. Jednu udanu kćerku, u istom razdoblju, napustio je muž, a drugu kćerku, uoči vjenčanja, kada je već bila posve namještena kuća, napustio je zaručnik, a da joj nije iznio razloge za to. Nadodajem da su imali i smetnje u zdravlju i da su čuli šumove u kući, što se gotovo uvijek događa u takvim slučajevima. Nije se znalo s koje strane započeti. I ovdje, uz obične preporuke o molitvi, o čestom primanju sakramenata, o dosljednom kršćanskom životu, započeo sam blagoslivljati sve članove obitelji.

Zatim sam egzorcizirao i slavio misu u stanu i na radnom mjestu oca. Plodovi su se počeli očitovati poslije jedne godine i trajno su rasli, makar veoma sporo. Doista su to teške kušnje vjere i ustrajnosti!

Antoniju, dvadesetgodišnju djevojku, dopratio je otac, koji je bio slastičar. Gotovo istovremeno dogodilo se da je kćerka postala vidjelica: čula je neobične glasove, nije uspijevala ni spavati ni raditi; a otac je počeo osjećati bolove u želucu, koje nisu uspijevali smiriti ni liječnici ni lijekovi. Kada sam blagoslovio kćerku, zapazio sam da se radi o lakoj negativnosti; i rekao sam joj da će se moći izvući s nekoliko blagoslova, izuzevši iznenađenje. Kada sam pak blagoslovio oca, ovaj je posve zapao u trans (trance), makar je ostao nijem i nije pokazao nikakve uzrujanosti (bijesa). Kada je došao k sebi, zapazio sam da se ničega ne sjeća. Preporučio sam tada kćerki da ne kaže ništa ocu od onoga što mu se je dogodilo, da ga ne preplaši, nego neka se oboje ponovno vrate. Kod kuće kćerka nije mogla šutjeti a da ne otkrije sve. Otac se je preplašio toga što je upao u trans (trance) i otišao je... k jednom vračaru. Doznao sam od osobe koja mi ih je bila uputila, da oboje stoje slabo, ali se k meni više nisu vratili. Dogodilo mi se u drugim zgodama da su neke osobe bile obeshrabrene sporošću ozdravljanja te su se obratile vračarima, uz veoma kobne posljedice. Bog nas je stvorio slobodne. Slobodni smo i da sami sebe uništimo.

Na kraju ovog poglavlja želim razjasniti jednu činjenicu: svaki egzorcist ima svoja iskustva koja su katkada neponovljiva ili koja nemaju drugi egzorcisti. Ne čudi me da su neki egzorcisti ostali perpleksni posebno nad onim što sam iznio u prvom dijelu: o položaju očiju, o bolovima glave ili želuca; mogao bih navesti i

druge slučajeve koji mi se stalno događaju. To su reakcije koje je uvijek ili gotovo uvijek zapažao o. Kandid i koje se i dalje ponavljaju kod njegovih učenika. Ostaju istinite, makar se ne događale kod drugih egzorcista.

Mislim da treba s mnogo poštovanja promatrati različite metode i različita iskustva. Nije smanjena istinitost nekog događaja, ili jednog načina reakcije, ili djelotvornost neke metode, pa makar se radilo o posebnosti vezanoj uz određenog egzorcistu, koju ne susrećemo kod drugih.

POGLAVLJE SEDMO

KAKO SE PONAŠA ĐAVAO

Kažimo odmah, načelno, da đavao čini sve da ne bude razotkriven, da je od malo riječi, da na sve načine nastoji obeshrabriti pacijenta i egzorcistu. Radi bolje jasnoće razlikujmo to ponašanje u četiri faze: prije nego je razotkriven, za vrijeme egzorcizama, neposredno prije izlaska, poslije oslobođenja. Upozoravamo također da ne postoje ni dva jednaka slučaja. Ponašanje Zloga je raznoliko i nepredvidivo. Ono što opisujemo odnosi se samo na neke vidove ponašanja koje smo češće susreli.

1 - *Prije nego li je razotkriven.* Đavao uzrokuje fizičke i psihičke smetnje, zbog čega pogođena osoba ide k liječnicima na liječenje, a da nitko i ne sumnja u pravi izvor zala. Katkada liječnici liječe nadugo, iskušavajući razne lijekove, koji uvijek ispadnu kao neodgovarajući. Odatle je redovita činjenica da pacijent više puta mijenja liječnike, tužeći se na njih da ne razumiju njegovu bolest. Teže je liječenje psihičkih zala; mnogo puta specijalisti ne otkrivaju ništa (to se često događa i za fizičke bolesti) i osoba izgleda očima ukućana kao "umišljena". Jedan od najtežih križeva ovih "bolesnika" jest da nisu shvaćeni i da im se ne vjeruje. Gotovo uvijek se događa, prije ili kasnije, pošto su uzalud kucali na vrata službene medicine, ove osobe traže iscjelitelje ili, što je gore,

vračare, gataoce po crtama ruke, vještice. I tako se zla povećavaju.

Onaj koji se obraća egzorcisti (po savjetu nekog prijatelja; veoma rijetko po savjetu svećenika) redovito je već obišao niz liječnika i postao prema njima posve nepovjerljiv, a više puta se dogodi da je već bio kod vračara ili sličnih osoba. Pomanjkanje vjere ili barem činjenica da ne prakticiraju vjeru, uz veliki i neopravdani nemar sa crkvene strane na ovom području, daju razumjeti takvo ponašanje. U većini slučajeva pukim slučajem se dozna za postojanje egzorciste.

Trebamo voditi računa o tom da đavao, i u slučajevima posvemašnjeg opsjednuća (kada on djeluje ili govori služeći se udovima nesretnika) ne djeluje neprestance, nego svoje djelovanje (koje se redovito naziva "časom krize") izmjenjuje s dužim ili kraćim pauzama odmora. Izuzevši teže slučajeve, osoba može obavljati svoje obaveze studija ili rada tako da izgleda normalna, makar u stvari samo ona zna uz koliku cijenu nastojanja.

2 - *Za vrijeme egzorcizama.* U početku đavao čini sve da ne bude razotkriven ili da barem sakrije težinu opsjednuća, makar u tome uvijek ne uspijeva. Prisiljen snagom egzorcizama, katkada je prisiljen očitovati se već kod prve molitve; u drugim zgodama je potrebno više egzorcizama. Sjećam se mladića koji je pri prvom blagoslovu pokazao samo neki sumnjivi znak, te sam mislio: "To je laki slučaj, bit će mi potreban ovaj blagoslov i još koji drugi". Drugi put je postao bijesan i, poslije toga, nisam započinjao egzorcizam ako nisu bila četiri snažna čovjeka da ga drže.

U drugim slučajevima mora sazrijeti čas Božji. Mislim na osobu koja je bila kod raznih egzorcista, uključivši i mene, a da se nije zapazilo ništa posebno. Jednog dana

đavao se je očitovao onakav kakav jest, i od tada se je nastavilo redovito, s potrebnom učestalošću da se oslobodi opsjednutu osobu. U određenim slučajevima đavao već kod prvog ili drugog blagoslova pokaže svu svoju snagu, koja se razlikuje od osobe do osobe; u drugim zgodama ovo očitovanje je postepeno: ima pogođenih koji, izgleda, svaki puta očituju nova zla (bolesti). Ima se dojam da sve zlo koje u sebi nose treba izići na površinu da bi se otklonilo.

Đavao reagira na veoma različite načine na molitve i naredjenja. Mnogo puta se sili da izgleda indiferentnim, ali u stvari trpi i nastavlja trpjeti još više sve dok se ne dođe do oslobođenja. Neki opsjednuti ostaju nepokretni i šutljivi, reagirajući samo očima, ako su izazvani. Drugi se opiru i treba ih držati da pogođeni ne naprave sebi zlo; drugi se tuže, posebno ako se pritisne štola na dijelove koji bole, kako na to upućuje Obrednik, ili kada se čini znak križa ili škropi blagoslovljenom vodom. Malo ima bijesnih, i njih treba da veoma čvrsto drže, neki od onih koji pomažu egzorcisti ili neki od rodbine.

Što se tiče govora, đavli se općenito pokazuju veoma neposlušni. Obrednik s pravom upozorava da se ne postavljaju pitanja iz znatiželje, nego da se pita samo ono što koristi oslobođenju. Najprije treba pitati za ime; đavlu, koji želi ostati skriven, očitovanje njegova imena je poraz; pa i kada ga je očitovao, i u svim susljednim egzorcizmima uvijek odbija da ga opetuje. Zatim se naredi Zlome da kaže koliko đavola ima prisutnih u tom tijelu. Može ih biti mnogo ili malo, ali je uvijek jedan poglavica, onaj označen s prvim imenom. Kada đavao ima biblijsko ime ili neko ime iz tradicije (na primjer:

*Sotona ili Beelzebul Lucifer, Zabulon, Podnevni zloduh*⁷, *Azmodej...*), radi se o "velikim ribama", koje je teže nadvladati. Ali teškoća zavisi također mnogo i od snage kojom je on zaposjeo osobu. Kada ima više đavola, poglavica uvijek zadnji odlazi.

Snaga opsjednuća očituje se također i po reakciji đavla na sveta imena. Redovito ta imena Zli ne izgovara i ne može izgovoriti; on ih zamjenjuje drugim izrazima: "On" označuje Boga ili Isusa; "Ona" označuje Gospu. U nekim zgodama kažu: "tvoj poglavica" ili "tvoja gospoda", da bi označili Isusa ili Gospu. Ako li je pak opsjednuće veoma jako, đavao je visokog stupnja (opetujemo da đavli zadržavaju stupanj koji su imali kao anđeli, kao što su Prijestolja, Gospodstva, Vlasti...), i tada je moguće da izgovore ime Božje ili Gospe zajedno sa strašnim psovkama.

Mnogi vjeruju, tko zna zašto, da su đavli brbljavci i da nekome, koji ide prisustvovati egzorcizmu, đavao javno nabroji sve njegove grijeha. To je pogrešno mišljenje. Đavli odbijaju govoriti i kada su razgovorljivi govore bezvezno da rastresu egzorcistu i da izbjegnu odgovore na njegova pitanja. Može biti i koja iznimka. Jednog dana je o. Kandid pozvao da prisustvuje njegovim egzorcizmima neki svećenik koji je uvjeravao da ne vjeruje u to. Taj svećenik je došao i ponašao se s nekakvim prezirom, prekriženih ruku, a da nije molio (kako uvijek treba da čine prisutni) i s ironičkim smiješkom. Jednog časa đavao se je obratio njemu: "Ti kažeš da u mene ne vjeruješ. Ali vjeruješ u žene, njima doista vjeruješ, i te kako vjeruješ!" Taj nesretnik, tiho

⁷ Usp. "Meridianus", Ps 90,6-Vg.

tiho i hodajući unatrag je došao do vrata i nestao na svu brzinu.

Jednom drugom zgodom đavao je otkrio grijeha opsjednutoga da bi obeshrabrio egzorcistu. Bio je to stasit mladić, kojega je o. Kandid blagoslivljao, a iza njega je bila bitanga još veća od njega. I đavao je nastojao obeshrabriti egzorcistu: "Ne vidiš li da gubiš svoje vrijeme s ovim ovdje? Taj nikada ne moli, on pohađa..., i čini...", i nabrojio je dugi niz teških grijeha. Završivši egzorcizam o. Kandid je pokušao uvjeriti tog mladića, na lijepi način, da učini veliku ispovijed. Ali on nije htio o tome znati. Bilo je potrebno da ga gotovo na silu dovuče u ispovjedaonicu; i tu je u žurbi rekao da nema što ispovijediti. "Zar nisi učinio to i to onog dana?", inzistirao je o. Kandid. A on, smeten, morao je priznati svoj grijeh. "Zar nisi možda učinio i ovo?", a nesretnik, uvijek sve smeteniji, morao je priznati jedan po jedan sve grijeha kojih se je Otac sjećao, služeći se izjavama đavla. Na koncu se došlo do odrješenja. A mladić je otišao sav smeten: "Ovdje ništa više ne razumijem! Ovi svećenici sve znaju!"

Druga pitanja koja Obrednik preporuča odnose se na vrijeme otkad se đavao nalazi u onom tijelu, zbog kojeg razloga i slično. U svoje vrijeme ćemo govoriti o načinu postupanja ako je slučaj "uroka": koja pitanja treba postaviti i što činiti. Recimo ipak odmah da je đavao knez laži. Može veoma lako optužiti neku osobu ili neku drugu da dovede do neprijateljstava i svađe. Treba veoma dobro vagati odgovore Sotone. Ograničujem se na to da kažem kako, općenito, pitanja postavljena đavlu imaju malu vrijednost. Na primjer, mnogo puta je đavao, kada je zapazio da je jako oslabio, najavio svoj izlazak, a zatim ne bi tog datuma izišao. Iskusni egzorcist kao

otac Kandid, koji sam po sebi zna s kakvim tipom davla ima posla a često pogodi i njegovo ime, postavlja malo pitanja. Katkada je na pitanje kako se zove, čuo odgovor: "Pa već ga znaš". I to je bilo istinito.

Često davli govore i spontano, kada se radi o jakim opsjednućima, i tako žele obeshrabriti ili preplašiti egzorcistu. Više puta sam čuo kako mi upućuje fraze kao što je slijedeća: "Ti ne možeš ništa protiv mene"; "Ovo je moja kuća, u njoj se nalazim dobro i u njoj ostajem"; "Gubiš svoje vrijeme". Ili se čuju i prijetnje: "Pojest ću ti srce"; "Ove noći nećeš zatvoriti oči zbog straha"; "Doći ću u tvoj krevět kao zmija"; "Bacit ću te s kreveta"... Zatim, na neke moje odgovore, šuti. Na primjer kada mu kažem: "Ovijen sam Gospinim plaštem, što mi možeš učiniti?"; "Za zaštitnika imam arkandela Gabriela, pokušaj se boriti s njim"; "Imam svog anđela čuvara koji bdije da ne budem dirnut; ti ne možeš ništa učiniti" i slično.

Uvijek se nađe neka točka na koju je on posebno slab (osjetljiv). Neki davli ne odolijevaju na znak križa načinjen štolom nad bolnim dijelovima; drugi ne podnose dah u lice; drugi se svim silama protive škropljenju blagoslovljenom vodom. Postoje zatim fraze, u molitvama egzorcizma ili u drugim molitvama koje egzorcist može moliti, na koje davao nasilno reagira ili gubi snagu. Tada treba opetovati te fraze, kako savjetuje Obrednik. Egzorcizam može biti dug ili kratak, kako egzorcist smatra korisnijim, vodeći računa o različitim faktorima. Često je korisna prisutnost liječnika ne samo radi početne dijagnoze, nego također da može dati savjet o trajanju egzorcizma. Nadasve kada opsjednuti ne stoji dobro (na primjer, ako boluje na srcu), ili kada egzorcist ne stoji dobro. Tada može liječnik dati svoj savjet da se

završi. Općenito gledano egzorcist uočava kada bi bilo dobro nastaviti molitvom egzorcizma.

3 - *Pred izlazak*. To je delikatan i težak čas, koji može i dugo trajati. Davao pokazuje djelomice da je izgubio snagu, a dijelom nastoji zapodjenuti posljednje napade. Često se ima slijedeći dojam: dok se kod običnih bolesti bolesniku postepeno zdravlje poboljšava sve do ozdravljenja, ovdje se događa suprotno, to jest udarena osoba stoji sve gore, i kada više ne može, dolazi do ozdravljenja. Nije tako svaki put, ali to je najčešći slučaj.

Napustiti osobu i vratiti se u pakao, gdje je osuđen, za davla znači vječno umrijeti, izgubiti svaku mogućnost da se pokaže aktivnim mučeci osobe. I ovo svoje stanje očaja često izražava opetovanim izrazima za vrijeme egzorcizama: "Umirem, umirem", "Ne mogu više"; "Dosta, tako me ubijate"; "Ubojice ste, krvnici; svi svećenici su ubojice" i slične fraze. Sadržaj je posve izmijenjen u odnosu na ono što je govorio u prvim egzorcizmima. Ako je onda govorio: "Ti ne možeš učiniti ništa protiv mene" sada kaže: "Ti me ubijaš; ti si me pobijedio". Dok je prije govorio da nikada neće otići jer mu je tu dobro, sada tvrdi da mu je veoma teško i kaže da želi rado izići. Stoji doista da je svaki egzorcizam kao šibanje po davlu: on mnogo trpi, ali uzrokuje također bol i umornost osobi u kojoj se nalazi. U danim slučajevima ispovijeda da za vrijeme egzorcizama stoji gore nego u paklu. Jednog dana, kada je o. Kandid egzorcizirao osobu koja je bila sasvim blizu oslobođenja, davao je otvoreno rekao: "Vjeruješ li da bih otišao, da mi ovdje nije gore (nego drugamo)?" Egzorcizmi su mu postali doista nepodnošljivi.

Drugi vid koji treba imati pred očima da bi se pomoglo osobama koje su na putu oslobođenja, jest da đavao želi prenijeti na njih iste svoje osjećaje: on više ne može to podnositi i prenosi na njih stanje nepodnošljive umornosti; on je očajnik i nastoji prenijeti opsjednutoj osobi isti očaj; on osjeća da je pri kraju, da ima malo vremena za život, da više nije u stanju pravo razmišljati, te prenosi na osobu utisak da je sve propalo, da je njezin život na kraju i u njoj se naglašeno javlja uvjerenje da je poludila. Koliko puta ove osobe žalosno pitaju egzorcistu: "Recite mi otvoreno jesam li luda!" I opsjednutom postaju sve teži egzorcizmi i katkada, ako nije praćen, pa čak i prisiljen, ne dolazi na susret. Imao sam također neke slučajeve osoba, koje su bile blizu ili dosta blizu oslobođenju, i posve su prestale dolaziti na egzorcizam. Kao što ovim "bolesnicima" često treba pomoći da se mole i pohađaju crkvu, kao i da primaju sakramente, jer sami to ne uspijevaju činiti, tako je potrebno pomoći im da se podvrgnu egzorcizmima, nadasve u zaključnoj fazi, kada ih treba trajno sokoliti.

Nedvojbeno ovim teškoćama doprinosi fizička umornost i neki osjećaj malodušnosti zbog otezanja stvari, s utiskom da je zlo postalo neizlječivo. Đavao može također uzrokovati fizička zla i posebno duševna, od kojih se treba liječiti medicinskim putem, pa i poslije ozdravljenja. Ali su mogući slučajevi potpunih ozdravljenja, bez takvih ostataka.

4 - *Poslije oslobođenja.* Veoma je važno da oslobođena osoba ne uspori svoj molitveni ritam, primanje sakramenata, zalaganje u kršćanskom životu. I povremeno je dobro ponovno tražiti koji blagoslov. Jer se dosta često događa da đavao ponovno napadne ili se želi vratiti. Ne smije mu se otvoriti nikakva vrata. Možda se može go-

voriti o periodu jačanja, više nego li o rekonvalescenciji, u kojemu treba osigurati postignuto oslobođenje. Imao sam neke događaje ponovnog pada: katkada nije bilo nemarnosti sa strane subjekta, što znači da je ovaj nastavio držati intenzivni ritam duhovnog života, i drugo oslobođenje je bilo relativno lako. Kada je pak ponovni pad pogodovan napuštanjem molitve ili još gore, ako se upalo u stanje trajnog (habitualnog) grijeha, tada se situacija pokazala pogoršanom, kako to opisuje evanđelje po Mateju 12,43-45: đavao se vraća s ostalih sedam duhova gorih od sebe.

Čitatelj zacijelo nije previdio, što smo rekli i opetovali, da đavao čini sve da sakrije svoju prisutnost. I samo ovo upozorenje pomaže (ali nije to dostatno) da se razlikuje opsjednuće od nekih oblika duševnih bolesti, u kojima pacijent čini sve da postane objekt pažnje. Ponašanje đavla je posve suprotno.

POGLAVLJE VIII.

SVJEDOČANSTVO JEDNOG POGOĐENOG

Ovo poglavlje nije moje, ali je jedno svjedočanstvo napisano s rijetkom jasnoćom. I za najiskusnijeg egzorcistu uvijek je teško uživiti se i shvatiti što osjećaju opsjednuti. Pa i po našem sudu osrednji đavolski napadaj, krije patnje koje sam pacijent teško opisuje. To je glavno nastojanje G.C.M.: nastojati izraziti ono što se ne da izraziti, nadajući se da će biti shvaćen posebno od onoga koji je pogođen sličnim zlom.

"Sve je započelo poslije 16. godine života. Ranije sam bio dječak sretan, živahan i donekle radostan, makar me progonila neka potištenost i svugdje mi se govorilo: 'Mi činimo ovo, a ti?'. 'Mi idemo tamo; a ti?' Nisam znao za razlog, ali tada mi to nije pravilo problema. Stanovao sam u jednom primorskom gradu; more, zora i polja su mi mnogo pomagali da budem daleko od malinkonije. Poslije 16. godine sam se preselio u Rim, ostavio sam Crkvu i počeo sam pohađati sve što u jednom velikom gradu privlači stranca, to jest sve one skrajnosti koje selo uopće i ne poznaje. Vrlo brzo sam upoznao drogeraše, bradate osobe, lopove, lake djevojke i tome slično. Žurio sam se da naučim svu tu 'buku' koja me veoma mnogo odvodila od mogega mira koji sam ranije

uživao. Započeo sam živjeti ovu novu izvještačenu dimenziju, koja zasićuje i pobuđuje na gađenje.

Imao sam oca veoma opresivnog, koji je kontrolirao svako moje kretanje i bio uvijek nezadovoljan sa mnom. Zbir svih ovih nezadovoljstava i svih poniženja, koja mi je uzrokovao, gurnuo me je poput opruge na ulicu. Otišao sam od kuće i dobro sam iskusio glad, zimu, besanicu i zloću. Posjećivao sam uličarke i teške prijatelje. Ubrzo se u meni pojavilo pitanje bez odgovora: "Zašto živim? Zašto se nalazim na ulici? Zašto sam ja ovakav dok drugi imaju snagu za raditi i smiješiti se?"

U to vrijeme pohadao sam djevojku koja je vjerovala da je zlo jače od dobra; govorila je o vješticama, vračarima i pisala je stvari da ti se okrene u glavi. Mislio sam da je veoma inteligentna jer je bilo izvan domaćaja ljudskog pisati sva ona nagađanja o svijetu i o životu. Pročitao sam sve njezine bilježnice i zatim sam joj naredio da ih spali preda mnom jer su govorili samo o zlu i jer sam se donekle strašio držati sve te listove oko po kući. Ta me je djevojka mnogo mrzila, a da nisam shvaćao razloga; nastojao sam joj pomoći da izide iz tog crnog ugla, ali nisam uspio; ismijavala je mene kao i dobro koje sam joj predlagao.

Vratio sam se kući svojim i sklopio sam vezu s jednom drugom djevojkom koja je bila gora od prve i kroz nekoliko godina sam bio žalostan, nesretan i progonjen od svakoga koji me je poznavao; okruživala me je neka vrst tame, smijeh je nestao s mojih usana a suze su bile spremne da natope moje lice. Bio sam očajan i opet sam se pitao: 'Zašto živim? Tko sam ja? Čemu čovjek na zemlji?' Naravno, u mojem ambijentu, ništa od toga nije nikoga zanimalo, i u svojoj nutrini, u času veoma jakog očajanja, kriknuo sam iznemoglim glasom: 'Bože

moj, propao sam! Evo me pred tobom... pomози mi'. Izgledalo mi je da sam uslišan. Poslije nekoliko dana djevojka koju sam imao, ušla je u crkvu, pričestila se i obratila u rekordnom vremenu.

Ja, da ne zaostanem za njom, učinio sam isto i ušao sam u jednu crkvu u kojoj su u procesiji nosili Gospu Lurdsku. Pozvali su me da im pomognem nositi kip i, makar sam se stidio, odazvao sam se i poslije sam bio ponosan. Primio sam svetu pričest i ostao sam zadivljen ispovjednikom koji je bio dobar i pun razumijevanja.

Izišao sam odatle govoreći: 'Uspio sam; vratio sam se na pravi put'. I makar nisam znao što je dobro, osjećao sam da je tako. Poslije nekoliko tjedana doznao sam za Međugorje, gdje se Gospa ukazuje od 1981. Odmah sam otputovao s onom djevojkom, također potaknut jednim čudom o kojem ne govorim. Vratili smo se u Crkvu u potpunosti, promijenili smo život, uzljubili smo Boga više od nas samih, toliko da je ona postala redovnicom a ja sam mislio na svećeništvo. Nisam više mogao suzdržati radost što imam razlog da živim i što život ovdje ne završava.

Ali to je bio samo početak. Bio je u stvari 'netko' koji nije bio zadovoljan svime time. Poslije nekoliko godina ponovno sam otišao u Međugorje i vraćajući se u Rim ponovno sam osjetio odjek one tame u kojoj je moja duša živjela prije nego sam otkrio Boga. U tijeku nekoliko tjedana, ovaj osjećaj koji sam pridjevao opresiji svoga oca, nepogodnim okolnostima u kojima sam, zbog različitih razloga, živio i tjeskobi koju sam smatrao sveopćom, ne shvaćajući da kod drugih nije bilo tako, taj je osjećaj, rekoh, postao stvarnost. Počeo sam trpjeti kako mi se nikada nije dogodilo; znojio sam se, imao sam ognjicu i napustile me snage, tako da nisam uspije-

vao niti jesti, nego su mi pružali jelo u usta. Imao sam osjećaj da trpim od nečega što je različito od mogega tijela, naime ono je bio tuđe ovim događajima. Osjećao sam veoma teški očaj i gledao sam, tamu koja je ovijala ne sobu u kojoj sam se nalazio, ne krevet na kojemu sam se već mjesecima nalazio, nego budućnost, mogućnost života, nadu sutrašnjice. Bio sam kao zaklan nevidljivim nožem i osjećao sam kako me mrzi onaj koji pritišće taj nož i želi još više od moje smrti. To je veoma teško objasniti riječima, ali je bilo tako kako sam rekao.

Poslije više mjeseci sam gotovo poludio i nisam više mogao misliti. Htjeli su me odvesti u ludnicu; nisam više shvaćao ono što sam govorio, jer sam već živio u nekoj drugoj dimenziji: u onoj u kojoj sam trpio. Stvarnost je bila kao odijeljena od mene. Bilo je kao da sam u vremenu prisutan samo tijelom a duša se nalazi drugdje, na strašnom mjestu, kamo ne ulazi svjetlo i nema nikave nade.

Više mjeseci sam ostao u tom stanju, između smrti i života i više nisam znao što misliti. Izgubio sam prijatelje, rođake, a ukućani me nisu shvaćali. Bio sam izvan svijeta i nitko to nije razumio, niti sam to mogao zahtijevati znajući što u sebi nosim i što nikada neću uspjeti opisati. Gotovo sam zaboravio na Boga, i makar sam mu se obraćao plačem i jadikovkama, osjećao sam da je daleko od mene; udaljen udaljenošću koja se ne mjeri kilometrima, nego nijekanjem; to jest nešto je govorilo 'ne' - Bogu, dobru, životu, meni. Mislio sam tražiti pomoć u bolnici jer sam pretpostavljao da ognjica koja me već mjesecima drži nužno mora ovisiti o nekom fizičkom uzroku i kada se on otkloni, bit će mi bolje. Uostalom, nešto sam trebao poduzeti.

U Rimu me nijedna bolnica nije htjela primiti samo zbog ognjice, i morao sam otputovati daleko 300 kilometara, gdje sam boravio 20 dana, podvrgnut ispitivanjima i nalazima svih vrsti. Otpustili su me bez konkretnih rezultata i s kliničkom nalazom na kojem bi mi mogao zavidjeti jedan atleta: bio sam zdrav kao riba, ali jedna napomena je tumačila da nitko ne može protumačiti ognjicu te otečeno lice mrtvačkog izgleda.

Bio sam bijel kao listovi bilježnice. Netom sam izašao iz bolnice, gdje su se sve moje nevolje donekle ublažile, ušao sam u veoma tešku krizu, bljuvao sam više puta, trpio sam sve ono što može trpjeti neki čovjek i našao sam se na nekoj nepoznatoj točki u gradu. Kako sam tamo dospio ne znam; noge su same koracale, ruke su bile neovisne o volji a tako i ostali dijelovi tijela. Bio je to strašan osjećaj. Zapovijedao sam udovima koji me nisu više slušali. Ne želim nikome da to doživi. Kao da to nije bilo dostatno, vratila se tama koja se, ovoga puta, proširila od duše i na tijelo. Sve sam vidio kao u noći, a bio je puni dan. Patnja je dosegla zvijezde; počeo sam jaukati, valjati se i savijati po zemlji kao da imam u sebi vatru i zazvao sam Gospu vičući: 'Majko, majko, smiluj mi se... Majko, molim te! Majko moja, smiluj mi se jer umirem'. Bolovi nisu popustili i patnja je bila tako nesnosna da sam izgubio osjećaj orijentacije i, držeći se zida, došao sam do neke telefonske kabine. Uspio sam okrenuti broj lupajući glavom po staklima i telefonu. Odgovorila mi je jedina osoba koju sam poznao i koja je došla da me vrati natrag u Rim. Prije nego li je stigla, shvatio sam, kao po nekoj vanjskoj poruci da sam vidio pakao; da ga nisam dodirnuo niti živio u njemu, nego da sam ga samo izdaleka vidio. To

iskustvo je izmijenilo moj život mnogo više nego li obraćenje u Međugorju.

Ali još nisam mislio na nadzemaljske stvarnosti, nego sam sve tumačio psihološkim razlozima: neprilagođenost, opsesivan otac, dječje traume, emotivni šokovi i mnoge druge stvari koje su, poput lijepog nacrt, veoma dobro tumačile sve što se dogodilo. Studirao sam psihologiju kroz pet godina kao samouk i tako sam uspio složiti nacrt po kojoj je bilo shvatljivo zašto trpim. Na dan Majke Dobrog savjeta, i vjerujem da sam je zato i zazvao, jedan redovnik mi je savjetovao da telefoniram jednom karizmatiku koji je djelovao pod izravnim pokroviteljstvom jednog biskupa i koji je imao dar spoznanja. On mi reče: 'Napravili su ti urok za smrt da bi udarili pamet i srce i pred osam mjeseci si pojeo jedno učarano voće'. Prasnuo sam u smijeh ne vjerujući ni u jednu riječ. Ali kasnije, razmišljajući, osjetio sam kako se u meni ponovno užije nada. Bio sam zaboravio na taj osjećaj i pomislio sam na opisani plod i na osam mjeseci prije. 'Istina je, rekoh, zaista sam pojeo to voće', i sjetio sam se također da ga nisam htio jesti zbog instinktivne odbojnosti prema osobi koja mi ga je pružila. Sve se je poklapalo i tada sam poslušao također i savjet koji mi je dan kao lijek, to jest 'blagoslove'.

Tražio sam jednog egzorcistu i poslije brojnih ruganja svećenika ili biskupa i poniženja koja mi naniješe, iz kojih sam otkrivao jedan vid Crkve nagrđen od njezinih pastira, dospio sam do don Amortha. Veoma se dobro sjećam onoga dana; nisam još znao što bi to bio posebni blagoslov: mislio sam na znak križa, kako ga svećenik čini na kraju mise. Sjeo sam, on mi je stavio štolu oko pleća i jednu ruku na glavu; započeo je moliti na latinskom i ništa nisam razumio. Malo kasnije oblio

me svježi znoj, dapače ledeni, i spustio mi se s glave na ostali dio tijela. Po prvi put, poslije gotovo jedne godine, pustila me je ognjica. Nisam ništa rekao; on je nastavio i malo po malo nada se vraćala u mene, svjetlo dana je postajalo svjetlom, pjev ptica nije više sličio na graktanje gavrana i vanjski šumovi nisu više bili opsesivni, nego su postali obični šumovi. Živio sam naime s čepovima u ušima jer me i najmanji šum uzrujavao.

Don Amorth mi reče da se ponovno vratim i, netom sam izišao, osjetio sam veliku želju da se smijem, da pjevam, da se radujem: 'Kako je lijepo, rekoh, svršeno je'. Bilo je istinito, sve ono je bilo istinito što sam iskusio: bio je to bijes 'nekoga' koji me je mrzio a ne moja ludost da si nanese sve to zlo. 'Istina je, ope-tovao sam sâm u kolima, sve je istinito'. Danas su prošle tri godine i malo pomalo, jedan blagoslov za drugim, postao sam normalan i otkrio da sreća dolazi od Boga a ne od naših ostvarenja ili naših zalaganja.

Zlo, takozvana nesreća, žalost, tjeskoba, poigravanje nogu, ukrućenje živaca, živčana iscrpljenost, besanica, strah od šizofrenije ili padavice (imao sam naime nekoje napadaje) i tolikih drugih bolesti, čija sam bio žrtva, nestajali su na glas običnog blagoslova. Već tri godine imam dokaze na dokaze koji pokazuju, naravno samo meni, da đavao postoji i da djeluje mnogo više nego li vjerujemo i da sve čini da ne bude otkriven sve dok nas ne uvjeri da smo bolesni od ovoga ili onoga, a u stvari je on začetnik svakog zla i trese se pred jednim svećenikom sa škropilom u ruci.

Ovo svoje iskustvo htio sam opisati da bih pozvao one koji ga budu čitali da uzmu u promatranje ovaj vid našega života koji sam ja, nažalost, iskusio u punini. Na koncu sam ipak sretan što je Bog dopustio ovu strašnu

kušnju za mene, jer sada započinjem uživati plodove tolike patnje. Duša mi je čišća i vidim ono što prije nisam vidio. Nadasve sam manje skeptičan i pažljiviji prema stvarnosti koja je oko mene. Držao sam da me je Bog napustio, a upravo tada on je na meni radio da me pripravi te ga susretnem.

Ovim pismom želim također potaknuti one koji su bolesni kao što sam i ja bio da ne klonu duhom, makar se činilo očitim (jer ne treba u ovom slučaju vjerovati toj prividnoj očiglednosti) da nas Bog napušta. To ne stoji; i kada se sve zbude, imat će se potvrda. Treba ustrajati, pa makar i godinama. Treba nadalje da dadem pojašnjenje, naime da blagoslovi imaju to intenzivniji učinak koliko više Bog to hoće, a ne zavise o volji egzorciste ili egzorciziranoga; i da taj intenzitet, prema mojem iskustvu, zavisi mnogo više o volji za obraćenjem subjekta nego li od molitava egzorcizma. Ispovijed i pričest vrijede kao veliki egzorcizam. U ispovijedima na poseban način, ako su dobro obavljene, osjetio sam neposredno nestajanje gore spomenutih patnja; a u pričestima novu slatkost za koju nisam ni mislio da može postojati.

I ranije, prije svih ovih patnji, sam se ispovijedao i primao svetu pričest. Ali, budući da nisam trpio, nisam mogao vidjeti, ako se tako mogu izraziti, od čega sam bio sačuvan. Sada to znam i pozivam nadasve mlake da vjeruju da je Bog stvarno prisutan na vratima ispovjedaonice i u hostiji, koje često primamo s velikom rastrešenošću.

Nadalje pozivam skeptike *da vjeruju* prije nego im 'netko' pomogne silom, kao što se meni dogodilo. Na koncu se obraćam s jednim pozivom siromašnim opsjednutima, jer nitko nije siromašniji od njih, obraćam se

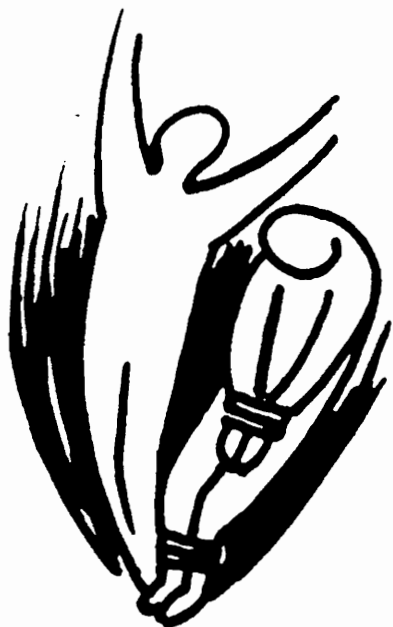
onima koje Sotona mrzi, i koji se služi samim njihovim znancima da ih ubije ili muči. Ne gubite vjere, ne odbacujte nade, ne podlažite volju nasilnim sugestijama i fantazijama koje vam Zli nameće.

To je njegov pravi cilj a ne da vam prouzroči patnje ili pribavi zlo. On ne traži naše bolove, nego nešto više: to jest našu dušu koja pobjeđena govori: 'Dosta, pobjeđena sam, igračka sam u ruci zla; Bog nije sposoban osloboditi me; Bog zaboravlja svoju djecu kad dopušta takve patnje; Bog me ne ljubi, zlo je jače od njega'. To je prava pobjeda Zloga na koju treba da odgovorimo, pa i onda kada je gotovo nestala naša vjera, jer nam je bol zamračuje. 'Mi hoćemo vjerovati'; mi to hoćemo; u tu volju davao ne može dirnuti, jer je volja naša; ona ne pripada đavlu, nego je naša, ni Bog nam je neće dirnuti jer nam ju je darovao kada nas je stvorio; stoga treba da uvijek kažemo 'ne' onome koji nas hoće pobijediti i treba da (s Pavlom) vjerujemo da 'u ime Isusa Krista treba da se pokloni svako koljeno nebesnika, zemnika i podzemnika'.

To je naše spasenje. Ako ne vjerujemo sa sigurnošću, zlo koje nam je nametnuto po bilo kojim zločobnim djelima ili urocima, može trajati godinama, bez poboljšanja. Nadalje, za one koji smatraju da su već poludjeli i ne vide lijeka, mogu posvjedočiti da poslije mnogih blagoslova ovo zlo prolazi kao da ga nije nikada bilo; stoga ga se ne smijemo bojati, nego treba da hvalimo Boga za križ koji nam daje. Jer poslije križa uvijek dolazi uskrsnuće, kao što poslije noći dolazi dan; sve je tako stvoreno. Bog ne laže i izabrao nas je da pratimo Isusa u Getsemani, da mu činimo društvo u njegovoj boli da bismo s njim uskrsnuli.

Prikazujem Bezgrešnoj Djevici Mariji ovo svjedočanstvo da učini te bude plodonosno za moju braću u boli. Odgovaram ljubavlju, praštanjem, smiješkom i blagoslovom onima koji su bili oruđe đavla da bi mi uzrokovali mučeništvo koje sam proživio. Molim da bi moja patnja učinila da oni dožive svjetlo koje sam i ja primio za badava od našeg divnog Boga.

G.G.M.

POGLAVLJE IX.

UČINCI EGZORCIZMA

Ako je osoba imala negativnosti, makar se i nisu očitovali posebni znaci za vrijeme egzorcizma, subjekt često ima od egzorcizma koristi. Općenito se ne vodi računa o danu kada je obavljen egzorcizam, a moglo je od tada doći do poboljšanja ili pogoršanja, otupjelosti ili pospanosti, do pojave modrica ili do nestanka bolova; tome se ne daje važnosti. Međutim je važno vrednovati posljedice od toga dana pa kasnije. U nekim slučajevima netko stoji slabo za jedan ili dva dana, a poslije kroz neko vrijeme stoji bolje; općenito se odmah osjeća neko poboljšanje koje može trajati manje ili više dana, prema težini zla. Ako netko nije pokazao nikakav znak negativnosti za vrijeme blagoslova i ako ne osjeća nikakav učinak poslije, u većini slučajeva znači da nema nikakve negativnosti; njegove smetnje potječu od drugih uzroka. Ali ga egzorcist može pozvati na drugi blagoslov, ako ima razloga za sumnju da se možda đavao sakrio.

Zanimljivo je zatim zapaziti što se događa u slijedećim blagoslovima, bilo za vrijeme egzorcizma bilo kasnije kao njegove posljedice. Može se dogoditi da već od prvog puta zla sila pokaže svu svoju snagu, bila velika ili malena; i tada se zapaža postepeno ublažavanje fenomena. U drugim zgodama, naprotiv, kao da đavolska smetnja traži sakriti se i očituje svaki put samo malo, dok se ne očituje u čitavom svome opsegu; poslije toga počinje faza nazadovanja. Sjećam

se, na primjer, mladića koji je kod prvog egzorcizma pokazao samo neki maleni znak negativnosti; kod drugog egzorcizma je počeo urlikati i opirati se. Makar je slučaj izgledao mnogo teži od brojnih drugih, dostatno je bilo malo mjeseci molitve egzorcizama da se dođe do oslobođenja.

Za dobar uspjeh od temeljne je važnosti suradnja pacijenta. Običavam reći da egzorcizam utječe na zlo 10 %; drugih 90 % treba izvršiti zainteresirani. Na koji način? S mnogo molitve, s primanjem sakramenata, sa životom u skladu sa zakonima Evandjelja, s upotrebljavanjem sakramentalna (posebno ćemo govoriti o vodi, ulju i soli - egzorciziranima), tražeći molitvu drugih (veoma je djelotvorna molitva čitave obitelji, ili župske i samostanske zajednice, molitvenih grupa...), dajući služiti mise. Veoma su korisna hodočašća, djela ljubavi. Ali nadasve je potrebno mnogo osobno moliti, velika povezanost s Bogom tako da molitva postane uobičajena. Često imam posla s osobama koje su dosta daleke od religioznih čina; našao sam za veoma korisno njihovo aktivno uključivanje u župu ili u molitvene grupe, posebno u one Obnove u Duhu.

Da bih dokazao potrebu suradnje često navodim poredbu s drogom; to je doista posve druga stvar, ali svi to razumiju. Svi naime znaju da jedan drogeraš može ozdraviti uz dva uvjeta: mora biti potpomognut (uključujući se u neku terapijsku zajednicu ili na neki drugi način) jer se sam neće osloboditi; i treba aktivno sudjelovati svojim osobnim zalaganjem, jer je inače svaka pomoć neplodna. U našem slučaju osobna pomoć je dana po sredstvima koja smo naveli. I makar su neposredni plodovi egzorcizama veoma spori, za uzvrat sam vidio veoma brza obraćenja: čitave obitelji se angažiraju u praktičnom i intenzivnom kršćanskom životu, sa zajedničkom molitvom (veoma često molitvom krunice). Vidio sam kako nadilaze zapreke ozdra-

vljenju odlučnom velikodušnošću: koji put je bila zaprekom nesređena bračna situacija; drugi put je zapreka bila što nisu uspijevali oprostiti primljene nepravde ili što se nisu uspijevali pomiriti s osobama, češće s bližim rođacima, s kojima su prekinuli svaki odnos.

Posebno spomenimo zbog njegove djelotvornosti jednu od najtežih evandeokih zapovijedi: oprostjenje dano neprijateljima. U našem slučaju neprijatelji su predstavljeni, u najviše slučajeva, u osobama koje su napravile urok i koji, katkada, to nastavljaju činiti. Iskreno oprostjenje, molitva za njih, služenje misa za njih, bila su sredstva koja su deblokirala situaciju i ubrzala ozdravljenje.

Među učinke egzorcizma treba također ubrojiti ozdravljenje od zala i od bolesti koje se nekada predstavljaju neizlječivima. Može se raditi o neprotumačivim bolovima na raznim dijelovima tijela (posebno, opetujemo, u glavi i u želucu), kao što se može raditi o posve određenim bolestima, koje su medicinski točno dijagnosticirane, ali ih liječnici nisu izliječili ili ih smatraju neizlječivima. Đavao ima moć da prouzroči bolesti. Evandjelje nam govori o ženi koju je đavao držao pogrbljenom osamnaest godina (deformacija na kralježnici?). Nju je Isus ozdravio istjeravši iz nje đavla, kao što je na isti način izliječio gluhonijemog koji je bio takav zbog đavolskog utjecaja. U drugim zgodama Isus je ozdravio gluhe i nijeme koji su bili pogođeni tim bolestima, a nisu bile uzrokovane đavolskim prisustvima. Evandjelje je veoma precizno u razlikovanju običnih bolesnika od opsjednutih, makar neke posljedice mogu biti iste.

Koji su bolesnici najteži? Najteži za ozdraviti? Prema mojem iskustvu to su oni na koje su nabačeni "čini" posebne težine. Sjećam se, na primjer, nekih osoba na koje su nabačeni "čini" u Brazilu (zovu ih "macumbe"); a blagoslivljao sam i druge na koje su nabačeni "čini" od afričkih

vračeva. Sve su to veoma teški slučajevi. Nadodajem "čine" nad čitavim obiteljima, da bi ih uništili. Katkada se nađeš u situaciji tako spletenoj da ne znaš s koje strane započeti. Veoma spori u liječenju su također i oni slučajevi u kojima se na osobe povremeno nabacuju novi "čini". Egzorcizam je jači od nabacivanja, zbog čega ozdravljenje ne može biti zaustavljeno, ali može biti usporeno, i za mnogo vremena.

Koji su najviše pogođeni? U tome se ne kolebam: to je mladež. Dovoljno je sjetiti se grešnih uzroka koje smo naveli kao prigode ponudene đavlu da djeluje na neku osobu i vidimo kako je danas, u pomanjkanju vjere i ideala, mladež najviše izložena zlokobnim "iskustvima". I djeca su veoma izložena, ne zbog osobne krivnje, nego zbog njihove slabosti. Mnogo puta, egzorcizirajući osobe koje su bile u zreloj dobi, otkrivamo da đavolska prisutnost seže u rano djetinjstvo, ili čak u čas rođenja ili čak još i ranije, za vrijeme nošenja djeteta u krilu majke.

Više puta su mi primijetili da blagoslivljam više žene nego muškarce. To se događa svim egzorcistima. Bilo bi ipak pogrešno misliti da je žena lakše izložena napadima Zloga. Muškarci i žene su na isti način izloženi. Stvarnost je pak da su mnogo brojnije žene koje su spremne obratiti se egzorcisti da ih blagoslovi. Mnogi muškarci, makar znaju da su sigurno pogođeni, ne žele ni čuti da bi pristupili svećeniku. Imao sam također više slučajeva muškaraca nego li žena od kojih sam zahtijevao da promijene život i to su odbili. Naravno nisu se više pojavili, makar su bili svjesni svoga zla. Najveća teškoća je bila prijeći od praktičnog ateizma na život življene vjere ili od života grijeha na život milosti.

Ne skrivam da *ozdravljenje od ovog zla zahtijeva upravo toliko, koliko i intenzivni kršćanski život*. Ali vjerujem da je upravo to jedan od razloga zbog kojih Bog to dopušta. Mnogo sam puta čuo reći od samih pogođenih osoba: da

je njihova vjera bila veoma slaba i molitveni život gotovo ugašen. Ako su se približile Bogu, mnogo puta postale i intenzivni apostoli, priznale su da to duguju zlu koje ih je pogodilo. Mi smo privezani uz zemlju i uz ovaj život mnogo više nego li to zamišljamo. Gospodin pak gleda više s onu stranu, gleda na naše vječno dobro.

Što se tiče egzorciste, nastavljajući s blagoslovima, ne smije se zadovoljiti samo time da potiče pacijenta na molitvu i na sva ona druga sredstva koja smo spomenuli, nego će tražiti moguća sredstva da izazove, oslabi, izmori đavla. Već Obrednik kaže da se inzistira na onim izrazima na koja đavao više reagira: oni su različiti od osobe do osobe i od slučaja do slučaja. Ali je korisno upotrijebiti i druga sredstva. Za neke je nepodnošljivo osjetiti škropljenje blagoslovljenom vodom; drugi su ozlojeđeni dahom koji je sredstvo što se upotrebljava još od otačkih vremena, kako nam donosi Tertulijan; drugi ne podnose miris tamjana, te je stoga korisno upotrijebiti ga; za druge je također bolan zvuk orgulja, sveta glazba, gregorijansko pjevanje. To su pomoćna sredstva čiju djelotvornost smo iskusili.

A kako se ponaša đavao dok napredujemo u egzorcizmima? Nadodajem još nešto uz već rečeno o tome. Đavao trpi i čini druge da trpe. Patnja koju osjeća za vrijeme egzorcizama je nešto nezamislivo. Jednog je dana o. Kandid zapitao nekog đavla postoji li u paklu vatra koja dobro pali. Đavao je odgovorio: "Kada bi ti znao kakva si vatra ti za mene, ne bi mi postavljao to pitanje". Doista, ne radi se o zemaljskoj vatri, proizvedenoj od izgaranja zapaljivih tvari. Vidimo kako đavao osjeća paljenje pri dodiru sa svetim stvarima kao što su križevi, relikvije, blagoslovljena voda.

I meni se već više puta dogodilo da mi đavao kaže da više trpi za vrijeme egzorcizma nego li u paklu. A kada ga zapitam: "Zašto onda ne ideš u pakao?", odgovara: "Jer mi

je važno jedino da mučim ovu osobu". Ovdje se vidi prava sotoniska zloća: đavao zna da neće imati nikakve koristi, dapače, da će mu biti povećana vječna kazna za uzvrat na svaku patnju koju uzrokuje drugima. Ipak, i uz cijenu da izgubi, ne odustaje od toga da čini zlo iz samog uživanja da čini zlo.

Sama imena đavola, kao i kod anđela, označuju njihovu ulogu. Najvažniji đavli nose biblijska imena ili dana im po Predaji: Sotona ili Beelzebul, Lucifer, Azmodej, Podnevni đavao⁸, Zabulon... Druga imena izravnije označuju cilj koji si postavljaju: Razorenje, Uništenje, Ruševina... Ili označuju pojedina zla: Besanica, Strah, Nesloga, Zavist, Ljubomora, Bludnost...

Kada iziđu iz neke duše u najviše slučajeva đavli treba da idu u pakao, katkada su vezani u pustinji (vidi u knjizi Tobije sudbinu Azmodeja, kojega je Arkandeo Rafael svezao u pustinji). Ja im uvijek naredim neka idu pod noge Križa da tu prime određenje od Isusa Krista, jedinoga suca.

⁸ Usp. Ps 90, 6 -Vg Meridianus. (op. prev.)

POGLAVLJE X.

VODA, ULJE, SOL

Među sredstvima kojima se mnogo služe egzorcisti (i ne egzorcisti) navedimo na prvom mjestu *egzorciziranu vodu* (ili barem blagoslovljenu), *ulje* (maslinovo) *egzorcizirano*, *sol egzorciziranu*. Bilo koji svećenik može izmoliti molitve Obrednika da se egzorciziraju ova tri elementa; nije potrebno nikakvo posebno ovlaštenje. Naprotiv je *veoma korisno znati specifičnu upotrebu ovih triju sakramentalata* koji su, kada se s vjerom upotrebljavaju, od velike koristi.

Već *blagoslovljena voda* ima veliku primjenu u svim liturgijskim obredima. Njezina važnost odmah nas povezuje s krsnim polijevanjem. U molitvi blagoslova se moli Gospodina da nam škropljenje vodom zadobije ove tri blagodati: oprostjenje naših grijeha, obranu od zasjeda đavlovi, dar božanske zaštite.

Molitva egzorcizma nad vodom moli i za brojne druge učinke: da učini te bježi svaka sila đavolska tako da ga iskorijeni i baci van. I u pučkom govoru, kada se želi reći da dvije stvari nikako ne idu skupa, kaže se da su kao đavao i blagoslovljena voda. Zatim se u molitvi, naglašavajući druge učinke, uz izgonjenje đavla, navodi: ozdravljenje od bolesti, povećanje milosti Božje, zaštita kuća i svih mjesta u kojima vjernici borave od svakog nečistog utjecaja prouzročenog od pogubnog Sotone. I

nadodaje se: da bi bile pobjedene sve navale paklenog neprijatelja i da bismo bili zaštićeni od svega što bi moglo škoditi sigurnosti ili miru stanovnika, da bi uživali vedrinu i zdravlje.

Također i *egzorcizirano ulje*, upotrebljavano s vjerom, koristi da se otjera moć đavla, njegovi napadaji, utvare koje on uzrokuje. Koristi, nadalje, zdravlju duše i tijela. Spomenimo ovdje starodrevni običaj da se uljem mažu rane te moć koju je Isus dao apostolima da ozdravljaju bolesnike polaganjem ruku i mažući ih uljem. Postoji zatim jedna vlastitost koja je specifična za egzorcizirano ulje: udaljiti od tijela suprotivštine. Veoma često mi se dogodilo da sam blagoslivljao osobe koje su podnijele nabačaje (čine) jedući ili pijući nešto začarano. To se lako raspoznaje po onoj karakterističnoj boli želuca koju smo već opisali ili po činjenici da se tim osobama podriguje ili ih uhvati neka štucavica ili neki hropac, posebno povezano s vjerskim obredima: kada idu u crkvu, kada mole i posebno kada su egzorcizirane. U ovim slučajevima organizam, da bi se oslobodio, treba izbaciti ono začarano što u sebi zadržava. Egzorcizirano ulje mnogo pomaže da očisti i oslobodi tijelo od tih nečistoća. Također i piti blagoslovljenu vodu pomaže ovom cilju.

Korisno je ovdje navesti i daljnje objašnjenje, makar onaj koji nema iskustva i nije to vidio jedva da će u to vjerovati. Što se izbacuje? Katkada gusta i pjenušava slina; ili neka vrst bijele i zrnate kaše. Drugom zgodom se radi o veoma raznolikim predmetima: o čavlima, o komadićima stakla, o malim lutkama od drva, o zauzlanim nîtima od konopca, o smotanim željeznim nîtima, o lanenim nîtima različite boje, o grumenima krvi... Katkada su te stvari izbačene naravnim putovima, mnogo puta

bljuvanjem. Treba istaknuti da organizam time ne trpi (nego naprotiv ima olakšicu), pa i onda kada se radi o staklima koja sijeku. Otac Kandid čuva jednu košaricu sličnih predmeta, izbačenih iz različitih osoba. Drugom zgodom to izbacivanje stvari ostaje čudnovato; osoba osjeća, na primjer, trbušnu bol kao da ima čavao u želucu; zatim nađe čavao na tlu, uz sebe, a boli nestane. Ima se dojam da se svi ovi predmeti materijaliziraju onoga časa kada su izbačeni. O. Kandid je u jednom intervjuu tvrdio: "Vidio sam izbacivati komadiće stakla, željeza, kose, kostiju; katkada i male predmete od plastike, oblika glave mačke ili lava ili zmije. Zacijelo ovi strani predmeti imaju neku povezanost s uzrokom koji je uzrokovao đavolsko opsjednuće".

Također i *egzorcizirana sol* koristi za odgonjenje đavla i za zdravlje duše i tijela. Ali je njezina specifična vlastitost da štiti mjesta od đavolskih utjecaja ili prisutnosti. U ovim slučajevima obično savjetujem da stave egzorciziranu sol na prag kuće i u četiri ugla sobe ili u sobe koje se smatraju napadnutima.

Nevjerni "katolički svijet" možda će se smijati ovim spomenutim događajima. Doista sakramentali djeluju to djelotvornije koliko je veća vjera; bez nje često ostaju nedjelotvorni. Drugi vatikanski, a s njim gotovo istim riječima i Kanonsko pravo (kan. 1166), ih definira "svetim znakovima kojima se, po nekoj sličnosti na sakramente, označuju i dobivaju učinci nadasve duhovni, po prošnji Crkve". Tko se njima u vjeri služi, vidi učinke kojima se nije nadao. Znam za mnoge bolesti, otporne na lijekove, koje su nestale jedino zato što je zainteresirani nad njima učinio znak križa egzorciziranim uljem.

Za kuće je također djelotvorno zapaliti *blagoslovljeni tamjan*. (O kućama ćemo posebno govoriti). Tamjan je uvijek bio smatran, pa i kod poganskih naroda, protuotrov protiv zlih duhova, uz upotrebu pri slavljenju i klanjanju božanstvu. Njegova liturgijska upotreba sad je veoma ograničena, ali ne prestaje biti djelotvorni element slave Bogu i borbe protiv Zloga.

Obrednik sadrži također poseban blagoslov nad *odjećom*. Mnogo puta smo vidjeli njegovu djelotvornost nad osobama pogođene đavolskim prisutnostima. U drugim zgodama je bio *test* da se dozna da li su ili ne u nekoj osobi bile đavolske prisutnosti. I ovo je korisno znati. Mi egzorcisti mnogo puta smo pozvani od osoba (roditelja, zaručnika...) koji sumnjaju nije li neki njihov rođak napadnut od đavla, ali se radi o rođaku koji ne vjeruje u ove stvari, često je bez ikakve religiozne vjere i općenito nije raspoložen dati se blagosloviti od svećenika.

Kako tada postupiti? Katkada, pošto je blagoslovljeno njegovo odijelo, zapazilo se, kada ga je obukao, kako ga je odmah skinuo sa sebe, ne podnoseći njegov dodir. U tom smislu ranije smo donijeli primjer. Drugi pokus može se učiniti s blagoslovljenom vodom. Na primjer, majka koja sumnja za svoga sina ili muža, pripremi za sve juhu s rezancima načinjenu s blagoslovljenom vodom, ili je upotrijebi u pripremanju čaja ili kave. Može se dogoditi da pogođena osoba doživi tu hranu kao gorku, nejestivu, makar ne zna zašto.

Zapamtimo ipak da ovi testovi mogu bili znakoviti u pozitivnom slučaju: to znači da osoba koja je osjetljiva na činjenicu da je voda blagoslovljena ili nije, to može biti simptom đavolske prisutnosti. Ali se ne može reći suprotno: naime, ne može se reći da kod nekoga treba

isključiti đavolsku prisutnost, ako ne reagira na ovu vrst testova. Đavao čini sve da ne bude otkriven.

I za vrijeme egzorcizama đavao se nastoji sakriti. Obrednik upozorava egzorcistu na đavolska pretvaranja. Katkada ne odgovara ili daje bedaste odgovore, koji se ne mogu pridjenuti inteligentnom duhu, kakav je đavao. Drugom zgodom se pretvara da je izišao iz tijela opsjednutoga i da je prestao bilo kako uznemirivati ga, nadajući se da će se tako prestati moliti egzorcizam nad dotičnikom. U drugim zgodama stavlja najraznovrsnije zapreke da osoba ne bi bila podvrgnuta egzorcizmima: može se raditi o fizičkim, ili češće, o psihološkim zaprekama, zbog čega osoba ne dođe na dogovoreni susret s egzorcistom, ako nema blizu nekoga koji će je prisiliti; drugom zgodom hini znakove neke bolesti, većinom psihičke, da skriva svoju prisutnost i učini te se misli da se radi o naravnoj bolesti; katkada pacijent ima snove ili viđenja u kojima umišlja da ga je oslobodio Gospodin, Gospa ili neki svetac, i tako izbjegava ići na dogovoreni susret s egzorcistom, možda javljajući mu da je već oslobođen.

Navedeni sakramentali, osim što svakome pružaju posebnu pomoć, služe također da barem djelomično udalje različite varke đavla. Na ovom području varke su na dnevnom redu i treba mnogo moliti da se dobije milost razlikovanja duhova. Spominjem, među najčešćim slučajevima: netko smatra da ima viđenja ili nutarnje glasove; netko se prepušta umišljenom misticizmu ili se predstavlja kao "vidjelac". Često je u ovim slučajevima, ako nije po srijedi psihička bolest, đavolska prijevara.

Završavam ovo poglavlje s jednim događajem koji se odnosi na blagoslovljenu vodu. O. Kandid je egzorciziro nekog opsjednutoga. Sakristan mu se približio s posudi-

com "blagoslovljene" vode i škropilom. Odmah mu se obratio davao: "S tom vodom operi svoju gubicu!" Tek tada se sakristan sjetio da je posudicu napunio vodom na slavini, ali je zaboravio dati da se voda blagoslovi.

Novi obrednik *Blagoslova (Benedictionale)*, obvezatan od 11. travnja 1993, izmijenio je formule, ali zacijelo nije smanjio njihovu djelotvornost, makar se više izričito ne spominju.

POGLAVLJE XI.

EGZORCIZMI KUĆA

U Bibliji za to ne nalazimo nikakav primjer, ali nam iskustvo pokazuje u određenim slučajevima njihovu potrebu i plodove. Pa ni Obrednik ne razmatra ovaj oblik egzorcizma. Istina je da se na kraju egzorcizma Lava XIII. kaže da se blagoslovi mjesto na kojem se obavlja ta molitva, ali je čitav sadržaj usmjeren zazivanju Boga da zaštiti Crkvu protiv zlih duhova, bez ikakvog odnosa s mjestom.

Odmah također kažem da nikada nisam naišao na mjesta zauzeta duhovima, tako kako to opisuju neki romani ili filmovi, posebno obzirom na stare nenastanjene dvorce. U ovim je slučajevima jasan cilj da se napravi predstava, da se predstavi scene s dramatskim učinkom, bez ikakvog temelja ozbiljnog proučavanja. Stvarnost nam naprotiv pokazuje česte slučajeve šumova, katkada kao škripanje, drugi put kao udarci; često se ima dojam neke prisutnosti, kao da te netko gleda, ili dira, ili napada. Očito je da u ovim slučajevima veliki dio može imati sugestija i strah koji u sjenama vide zbilju.

Ali ima mnogo složenijih slučajeva. Vrata koja se otvaraju i zatvaraju u određeni sat; koraci koji se čuju po hodnicima; predmeti koji se premještaju ili nestaju, da bi se ponovno pojavili na nezamislivim mjestima, životinje koje se ne vide ali se osjeća kako se kreću.

Sjećam se obitelji u kojoj su svi, u određeni sat, slušali kako se otvaraju i zatvaraju ulazna vrata, zatim su slušali jasan šum teških koraka (muškarca) koji je prolazio hodnikom da bi nestao u ne znam kojoj sobi. Jednoga dana, budući da je u kući bio jedan prijatelj, čuo se običan šum tako da je prijatelj zapitao tko je ušao; da ga ne prestraše odgovorili su da je ušao jedan gost koji je na prolazu. Znam za kukce, mačke, zmije koji su se materijalizirali. Jedna osoba koju blagoslivam čak je našla živu žabu u jastuku!

U više navrata đavolska zlokobna prisutnost u ambijentu se očituje uzrokujući fizičke smetnje: besanicu, bolove u glavi ili u želucu, općenitu nelagodnost koja se ne pojavljuje kada se ide nekamo drugamo. U ovim slučajevima je laka kontrola, ali nije lako naći uzrok. Pretpostavimo slučaj osobe koja svaki put kada ide u goste jednom bliskom rođaku ili prijatelju, zapaža ove smetnje: besanicu, slabost, bolove glave... koji mogu trajati po više dana; a te bolove ne osjeća ako ide nekamo drugamo. U ovom slučaju kontrola je laka. Uzrok pak može biti veoma raznolik. Može se raditi o čistoj sugestiji, kada postoji neki razlog koji to pretpostavlja (na primjer, ako nevjesta ide u kuću svekrve koja je bila protivna njezinom vjenčanju i koja je gajila posesivnu ljubav prema sinu). Ali bi po srijedi mogli također biti đavolski zlokobni utjecaji.

Kažimo usput da je zanimljivo također i ponašanje domaćih životinja obzirom na ove fenomene. Često se događa da, kada se ima dojam prisutnosti neke osobe u vlastitoj sobi, mačka ili pas drže nepomičan pogled prema nekoj točki; a katkada se dogodi da najednom pobjegnu, prestrašeni, kao da se to tajnovito biće njima približuje. Mogao bih ispričati tolike zanimljive slučajeve

za onoga koji bi htio to posebno proučavati. Dostatno mi je reći da, po mojem mišljenju, životinje ne vide ništa konkretno, ali imaju veću osjetljivost od čovjeka obzirom na neku eventualnu prisutnost. I ne niječem da i njihovo ponašanje može pridonijeti pri rasuđivanju da li se radi o slučaju zbog kojega bi trebalo prijeći na egzorcizam u kući.

Kada dođu osobe tjeskobne zbog fenomena ovakvog tipa, najvažnije je pomnijivo ih ispitati, te, ako postoje razlozi, moliti nad osobama egzorcizam. U većini slučajeva fenomeni koje smo opisali ne zavise o zlokobnim đavolskim prisustvima u kućama, nego o zlokobnoj đavolskoj prisutnosti u osobama. U mnogo slučajeva mi se dogodilo da nisam postigao nikakav uspjeh s egzorcizmom u kući; međutim, kada sam poslije toga prešao na egzorcizam nad osobom, fenomeni su se u kući sve više smanjivali, dok nisu posve nestali.

Kako se postupa pri egzorcizmu u kući? Otac Kandid i ja upotrebljavamo ovu metodu. Obrednik sadrži desetak molitava u kojima se moli Gospodina da štiti mjesta od đavolskih utjecaja. Nalaze se u blagoslovima kuće, škole, i drugdje. Molimo neke od njih. Zatim čitamo prvi dio prvog egzorcizma nad osobama, prilagođujući ga kući. Kasnije blagoslovimo svaku sobu, kako se čini pri blagoslovu kuća. To isto opetujemo s tamjanom, pošto smo ga blagoslovili. Završimo s ostalim molitvama. Uočio sam da je djelotvorno, kada se poslije egzorcizma kuće u njoj slavi sveta misa.

Ako se radi o smetnjama male važnosti, dostatan je samo jedan egzorcizam. Ako smetnje dolaze od uroka, i to uroka koji je opetovan, treba također opetovati egzorcizam sve dok se kuća ne učini "nepropusna" urocima (vradžbinama). U težim slučajevima ima mnogo teškoća.

Na primjer, blagoslivljao sam prostorije u kojima su se kroz dugo vremena održavale spiritističke seanse ili u kojima su stanovali vračari koji su tamo vršili crnu magiju. Još gore ako su se tamo održavali sotonski kultovi. U nekim slučajevima težina smetnji i teškoća da bi se došlo do potpunog oslobođenja bili su takvi da sam im morao savjetovati da promijene stan.

Postoje različiti slučajevi, ne teški, kada su dostatne obične molitve da se uspostavi mir. Jedna obitelj je bila ometana neshvatljivim noćnim šumovima; dala je slaviti deset misa, poslije čega su šumovi mnogo oslabili. Pobri-nuli su se da se slavi još deset misa i na kraju su šumovi posve nestali. Jesu li možda bile duše iz čistilišta koje su se, po Božjem dopuštenju, smjele javiti da bi molile za svete mise? Teško je na to odgovoriti. Dosta je da sam naveo činjenicu, budući da mi se to više puta dogodilo.

Don Pellegrino Ernetti, najpoznatiji egzorcist iz Triveneta, veoma poznat također kao stručnjak na području glazbe i kao biblicista, imao je iskustva veoma teških slučajeva. Kod jedne obitelji, osim što su se otvarali i zatvarali prozori i vrata, makar su bili dobro pričvršćeni, letjele su stolice, plesali su ormari, događalo se baš svega i svašta. On je našao da je pri tome rješenje istovremena upotreba triju sakramentalna, koja mi egzorcisti trajno upotrebljavamo. Savjetovao je da se pomiješa zajedno u bilo koju posudu (šalicu, čašicu...) egzorcizirana voda, egzorcizirano ulje i egzorcizirana sol. Zatim je savjetovao da se od toga izlije, svake večeri, žličica na prag svih prozora i na donji prag svih vrata, moleći svaki put Očenaš.

Lijek se pokazao djelotvoran. Poslije nekog vremena prestali su u toj obitelji s tim običajem; kada je od toga

prošla jedna sedmica, nezgode su opet započele ometati kućni mir, da bi odmah prestale, netom su ponovno počeli primjenjivati preporučeni lijek.

Drugo pitanje koje mi je više puta postavljeno, odnosi se na domaće životinje: da li je moguće da njih zaposjedne đavao? Što tada treba činiti? Evandjelje nam povijeda o onoj legiji đavolâ koja je tražila od Isusa da joj dopusti ući u dva krda svinja. Isus im je dopustio i sve te životinje su se strmoglavile u Genezaretsko jezero, gdje su se podavile. Poznam slučaj jednog neiskusnog egzorciste koji je naredio đavlu da ide i zaposjedne svinju jedne seljačke obitelji: životinja je odmah postala bijesna i rastrgala je gospodaricu. Nepotrebno je reći da je životinja odmah ubijena.

Radi se dakle o sporednim slučajevima koji su doveli odmah do smrti životinje. Pripovijedali su mi o jednom vraču koji se je služio svojom mačkom da bi odnio na cilj začarane predmete. U ovom slučaju rekao bih da je obuzet đavlom bio gospodar a ne životinja. Dobro je uočiti da se mačka smatra životinjom koja "upija duhove" i katkada se vračbeni duhovi očituju u liku mačke. Za neke vračeve i pri određenim tipovima magije temeljno je služiti se mačkom. Ali nije zato ništa kriva ta simpatična životinja.

Navedimo također, kao mogućnost, da je moguće uznemirivanje životinja i da je slobodno pristupiti blagoslovima nad njima da se dođe do njihova oslobođenja. Recimo i to, da u svim slučajevima uznemirivanja (mjesta, predmeta, životinja), kao uostalom i u drugim slučajevima, egzorcist treba poznavati fenomene koji potječu od paranormalnih uzroka. Nužno je imati to znanje, da se izbjegnu dvosmislenosti, makar u ovoj knjizi nemamo mogućnosti da to izravno obrađujemo.

Spomenimo na kraju da se već u prvim kršćanskim vjekovima egzorciziralo također i kuće, životinje, predmete. O tome nam, među ostalima, svjedoči Origen. S pravom, kao što smo već spomenuli, novi Katekizam govori o egzorcizmima ne samo nad osobama, nego također i nad predmetima (br. 1673).

POGLAVLJE XII.

ČARANJE⁹

Već smo uputili na čaranje kao na uzrok zbog kojega neka osoba, bez njezine krivnje, može biti napadnuta od đavla. Budući da je ovo najčešći slučaj, potrebno je o njemu posebno govoriti. Nastojat ću objasniti upotrebu izraza: ne postoji terminologija koju svi prihvaćaju, zbog čega svaki pisac treba objasniti u kojem smislu upotrebljava izraze (riječi).

Čaranje (maleficium) smatram općenitom riječi. Obično se definira: "škoditi drugima posredstvom đavla". Ta je definicija ispravna, ali ne precizira na koji način je to zlo uzrokovano. Odatle pomutnja; zbog čega, na primjer, neki pisci, smatraju čaranje kao sinonim za uroke (čine) ili vračanje (stregoneria). Međutim, prema mojem načinu gledanja, uoci (čini) i vračanje su dva različita načina kako se može izvršiti čaranje (maleficium). Ne želeći obraditi cjelinu i oslanjajući se samo na slučajeve koje sam susreo, uzimam u obzir ove oblike čaranja: 1) crna magija ili vračanje; 2) proklinjanje; 3) zlo oko; 4) uoci (čini). To su različiti oblici, ali nisu međusobno posve odijeljeni; njihovo međusobno ispreplitanje je često.

⁹ Drugi nazivi: čari, čini, uoci, vradžbine.

1- *Crna magija*, ili *vračanje*, ili *sotonski obredi koji imaju svoj vrhunac u crnim misama*. Zajedno promatram ove zlokobne prakse, zbog analogija koje imaju. Nanizao sam ih po njihovoj težini. Njihova je oznaka da prouzrokuju sotonsko zlo protiv neke određene osobe preko magijskih formula ili obreda, katkada veoma spletenih, po zazivima upravljenim đavlu, ali bez upotrebe posebnih predmeta. Tko se posvećuje ovim zlokobnim praksama postaje sluga Sotonin, ali po svojem grijehu. Mi ih ovdje promatramo jedino kao sredstvo da se ostvare sotonska zla na štetu drugih.

Već je Sveto pismo veoma odlučno u zabrani ovih činâ, u kojima vidi nijekanje Boga da bi se predali đavlu. "Nemoj se priučavati na odvratne čine onih naroda. Neka se kod tebe ne nađe nitko tko bi kroz oganj gonio svoga sina ili svoju kćer (ljudske žrtve); tko bi se bavio gatanjem, čaranjem (sortilegio), vraćanjem (augurio) i čarobnjaštvom (magija); nitko tko bi bajao, zazivao duhove i duše predaka ili se obraćao na pokojnike (spiritističke sjednice). Jer, tko god takvo što čini, gadi se Jahvi" (Pnz 18, 9-12). "Ne obraćajte se na zazivače duhova i vračare... oni bi vas opoganili. Ja sam Jahve, Bog vaš" (Lev 19,31). "Čovjek ili žena koji među vama postanu zazivači duhova ili vračari (negromante o indovino) neka se kazne smrću; neka se kamenuju, i neka njihova krv padne na njih" (Lev 19,27). Vidi također Lev 19,26-31. Nije manje nježna ni knjiga Izlaska: "Ne dopuštaj da vračarica živi" (Izl 22,17). I kod drugih naroda magija je bila kažnjavana smrću. Makar se izrazi raznoliko prevode (i razlikuju se prema prijevodima), sadržaj je veoma jasan. Ponovno ćemo govoriti o magiji.

2 - *Proklinjanja*. To su želje da se nekome dogodi zlo, a izvor zla stoji u đavlu. Ako su izrečena s pravom zloćom, posebno ako postoji krvna veza između onoga koji proklinje i prokletoga, mogu imati strašne učinke. Najčešći i najteži slučajevi koje sam susreo, odnosili su se na roditelje ili djedove i bake koji su prokleli sinove ili unuke. Prokletstvo se je pokazalo veoma teškim ako se odnosilo na njihovu egzistenciju ili ako je bilo izrečeno u posebnim okolnostima, na primjer na dan vjenčanja. Roditelji su povezani s djecom krvnim vezom i autoritetom kao nijedna druga osoba.

Tri tipična primjera.

Prvi primjer: Slijedio sam *mladića kojega je prokleo otac* još od rođenja (očito je da ga nije želio) i nastavio ga je proklinjati u djetinjstvu i kroz čitavo vrijeme koje je živio kod kuće. Ovaj siromašan mladić imao je ne-zgoda svake vrsti: bolesti, nevjerojatne teškoće na poslu, nesreću u ženidbi, bolesti na djeci... Blagoslovi su mu donijeli neku duhovnu korist (olakšicu), ali mi je izgledalo da mu nešto više nisu donijeli. *Drugi primjer*: *Jedna djevojka* se htjela udati za vrijednog mladića kojega je ljubila, ali su roditelji bili protivni. Kada su vidjeli da su beskorisna njihova nastojanja, ti su se roditelji pomirili sa sudbinom i prisustvovali su vjenčanju. Isti dan vjenčanja otac je pozvao na stranu kćerku s jednom izlikom; u stvari ju je prokleo želeći najgora zla njoj, mužu i djeci. Tako je i bilo, usprkos mnogim molitvama i blagoslovima.

Još jedan slučaj. Jednog dana dođe k meni *jedan športaš*. Podižući hlače pokaza mi svoje noge strašno izrezane od očitih brojnih operacija. S tim je uvodom započeo pričati mi činjenice. Njegov je otac bio veoma inteligentan mladić; majka je pod svaku cijenu htjela da

on postane svećenik, ali on nije osjećao poziva za to. Došlo je do sukoba do te točke da je mladić morao napustiti obitelj; doktorirao je, postao je cijenjeni športaš, oženio se, imao djece, i sve to pošto je raskinuo svaku vezu s majkom, koja ga ni pod koju cijenu nije više željela vidjeti. Kada je jedan njegov sin, športaš koji je sa mnom govorio, imao osam godina, napravljena je fotografija koju mi je pokazao: divan dječak osvajajućeg osmijeha, s kratkim hlačama, golim koljenima, visokim čarapama, kako je tada bio običaj za djecu. Ocu je došla na pamet nesretna ideja. Mislio je da će majku dirnuti ta slika unučića i da će se s njim pomiriti; tako joj je poslao tu fotografiju. Majka mu je tada poručila: "Noge tog dječaka neka uvijek budu bolesne, a ti, ako se vratiš u selo, umrijet ćeš u krevetu u kojemu si rođen". Sve se to dogodilo. Spomenimo da se otac vratio u selo tek više godina nakon majčine smrti; ali naglo mu je pozlilo, te je odmah odnesen u rodnu kuću, gdje je iste noći umro.

3 - **Zlo oko.** Ono je u tom da neka osoba zlobno đavolski djeluje preko pogleda. Ne radi se o tome, kako neki vjeruju, da neke osobe nose nesreću ako te krivo pogledaju; to su priče. "Zlo oko" je pravo zlobno djelovanje, to jest pretpostavlja nakanu da se naškodi određenoj osobi posredstvom đavla. Posebnost je u sredstvu koje se upotrebljava da se ostvari zlodjelo: pogled. Imao sam malo takvih slučajeva i nisu bili posve jasni; odnosno, bio je jasan đavolski učinak, ali nije jednako jasan bio začetnik toga, niti da je to učinjeno preko jednostavnog pogleda. Ističem pak da se mnogo puta ne uspijeva doznati uzročnika đavolskog djela kao ni to kako je zlo započelo. Važno je da pogođena osoba ne

sumnja na ovoga ili onoga, nego *da oprosti od srca i moli za onoga koji joj je učinio zlo*, ma tko to bio.

O zlom oku završavam govoreći da je stvar u sebi moguća, ali da sigurnih slučajeva nisam imao.

4 - **Čini (uroci).** To je najredovitije sredstvo za ostvarenje đavolskih zlodjela. Ime dolazi od činiti, ili napraviti neki predmet, oblikovan od najneobičnijeg i veoma raznolikog materijala, što ima gotovo simboličko značenje: to je vidljivi znak volje da se naškodi i to je sredstvo ponuđeno Sotoni da u to utisne svoju zlobnu moć. Više puta je bilo rečeno da Sotona imitira Boga; u ovom slučaju možemo to usporediti sa sakramentima koji imaju osjetnu materiju (na primjer, vodu u krštenju) kao sredstvo milosti. U "činu" materijal je upotrebljen u cilju da se naškodi.

Razlikujemo dva različita načina da se čini primijene određenoj osobi. *Postoji izravan način*, koji je u tom da se pobrine te osoba-žrtva pojede ili popije hranu ili napitak u koji su umiješani "čini". Oni su pripremljeni s najrazličitijim sastojcima: krv menstruacije, mrtvačke kosti, razni prašci većinom crni (izgoreni), dijelovi životinja među kojima je na prvom mjestu srce, posebne trave... Ali zlobna djelotvornost ne zavisi toliko o upotrebljenom materijalu koliko o volji da se škodi posredstvom đavla; i ta volja je označena okultnim formulama koje se izgovaraju dok se pripremaju takve neukusne mješavine. Gotovo uvijek osoba koja je na taj način pogođena, uz ostale smetnje, trpi od karakteristične boli u želucu, koju egzorcisti dobro znaju uočiti, i od koje se ozdravlja jedino ako se oslobodi želudac s mnogim bljuvanjem ili s mnogim izmetinama, pri čemu se izbacuju najneobičnije stvari.

Drugi oblik koji možemo zvati neizravnim (upotrebljavam izraze kojima se služi pater La Grua u knjizi navedenoj u Uvodu), stoji u tom da se učine zlokobnima predmeti koji pripadaju osobi kojoj se želi naškoditi (fotografije, odjeća ili neke njezine stvari), ili da se učine zlokobnima likovi koji predstavljaju tu osobu: lutke, životinje, katkada čak i žive osobe istog spola i dobi. Radi se o materijalu transfera (transferta) kojemu se nanašaju ista zla koja se žele prouzročiti određenoj osobi. Veoma česti slučaj: u jednu lutku se, za vrijeme ovog sotonskog obreda, zabadaju pribadače oko glave. Dogodi se zatim da ta osoba osjeća veoma teške boli u glavi i govori nam: "Osjećam se kao da je čitava moja glava probodena oštrim pribadačama". Ili se ubadaju igle, čavli, noževi u dijelove tijela koje žele udariti. I dotična siromašna žrtva osjeća strašne boli upravo na tim mjestima. Senzitivci (o kojima ćemo posebno govoriti) običavaju reći: "Vi imate veliku iglu koja prolazi odavle do tamo", i pokažu točno mjesto. Imao sam slučajeva kada su se osobe oslobodile tih bolova kada su iz njih bile izvađene duge i neobične pribadače, materijala sličnog plastici ili od savitljivog drva, baš na spomenutim mjestima. U najviše slučajeva dolazi do oslobođenja nakon što se izbace najrazličitiji materijali: bojadisane pamučne niti, vrpce, čavli, zavrnuti željezne niti.

Poseban govor bi bio potreban o "činima" napravljenima na način *povezivanja* (*legamento*). U ovim slučajevima materijal upotrijebljen kao *transfer* (*transfert-prijelaz*, most) prima posebna vezivanja s kosom ili vrpčama robe raznoliko obojene (posebno bijele, crne, plave, crvene boje, već prema željenom cilju). Na primjer: da bi se udarilo dijete noseće žene, vezalo se lutku s iglom i konjskom dlakom od grla do pupka. Cilj

je toga da se dijete rodi izobličeno, to jest da se ne razvije na onom dijelu tijela obuhvaćenom povezivanjem. I doista nezgoda je bila, ali mnogo manje teška nego li se želilo izazvati. Povezivanja se najviše odnose na razvoj pojedinih dijelova tijela, ali još češće mentalni razvoj: neki trpe od smetnji u učenju, u radu, u normalnom ponašanju, jer su bili podvrgnuti povezivanju mozga. I liječnici uzalud traže da utvrde i liječe zlo.

Spominjem tek usput još jedno drugo zlo dosta često. "Čini" često bivaju potvrđeni po neobičnim predmetima koji se nalaze u jastucima i u madracima. Ovdje ne bih završio pripovijedati činjenice kojima sam bio svjedok i u koje ne bih nikada vjerovao da ih nisam vidio. Nalazi se svega: bojadisane i zauzlane vrpce, pramenovi kose usko zauzlani, konopci puni uzlova, lan nadljudskom snagom gusto isprepleten u obliku krune ili životinja (posebno miševa) ili u geometrijskim likovima; grumenovi krvi, komadići drva ili željeza, omotane željezne niti, lutke pune znakova ili uboda itd. Drugi put se najednom oblikuju veoma gusti zapletaji kose žena ili djece. Sve stvari ili činjenice koje se ne tumače bez utjecaja jedne nevidljive ruke.

Drugi put se dogodi da se ovi strani predmeti ne pokažu na prvi pogled, iza kako se otvori madrac ili jastuk; ali poslije, ako ih se poškropi s egzorciziranom vodom ili ako se u njih stavi neka blagoslovljena slika (posebno križ ili slika Gospe), onda se pokažu najneobičniji predmeti.

Nadopunit ću temu na slijedećim stranicama, ali prije toga želim opetovati preporuke oca La Grua, u navedenom djelu. *Makar je ovo što sam napisao plod izravnog iskustva, ne treba lako vjerovati đavolskim utjecajima (maleficium), posebno onima što se ostvaruju po "činima".*

Uvijek se naime radi o rijetkim slučajevima. Pažljivo ispitivanje činjenica mnogo puta otkriva psihološke uzroke, sugestije, krive strahove, na temelju nezgoda na koje se netko tuži.

Nadodajem također da đavolski utjecaji (maleficium) ne postizavaju uvijek svoj cilj, i to iz raznih uzroka: jer Bog to ne dozvoljava; jer je napadnuta osoba dobro čuvana po životu molitve i sjedinjenja s Bogom; jer su mnogi vračari nesposobni, ako nisu obične varalice; jer i sam davao, "koji je lažac od početka" kako ga naziva Evandjelje, vara same svoje sljedbenike. Bila bi veoma teška pogreška živjeti u strahu da ćemo biti napadnuti đavolskim zlodjelima. Biblija nam nikada ne kaže da se bojimo đavla. Kaže nam da mu se opiremo, u sigurnosti da će pobjeći od nas (Jak 4,7); kaže nam da ostanemo budni protiv njegovih napadaja, stojeći čvrsti u vjeri (1 Pt 5,9).

Imamo milost Krista, koji je pobijedio Sotonu svojim križem; imamo zagovor Bl. Djevice Marije, neprijateljice Sotone još od početka čovječanstva; imamo pomoć anđela i svetaca. Nadasve imamo pečat Presv. Trojstva koji nam je utisnut na krštenju. Ako živimo u zajedništvu s Bogom, pred nama se trese đavao s čitavim paklom. Izuzev da mu mi sami otvorimo vrata...

Budući da je đavolsko zlodjelo (maleficium) najobičniji oblik đavolskog utjecaja nadodajem i neke druge pojmove koje sam iz iskustva naučio.

Prema cilju koji se hoće đavolsko djelovanje (maleficium) može dobiti različita imena. Đavolsko djelovanje može služiti *rastavi*, ako je usmjereno da se razdvoje dvoje supruga, dvoje zaručnika, dva prijatelja. Više puta mi se dogodio slučaj zaručnika koji su se rastali bez razloga, makar su željeli jedno drugome dobro, i

koji nisu uspijevali više ponovno se približiti; jedan od njihovih roditelja, koji je bio protiv te ženidbe, je priznao da se je utekao vračaru da ih rastavi. Može biti đavolsko djelovanje *zaljublivanja*, ako ide za tim da se dvoje vjenča. Mislim na djevojku koja se je zaljubila u zaručnika jedne svoje prijateljice. Poslije više pokušaja, obratila se vračaru. Zaručnici su se rastali i taj mladić je oženio djevojku koja je naručila spomenuto đavolsko zlodjelo. Suvišno je reći da je to bio strašan brak. Muž nije uspijevaao napustiti ženu, ali je nikada nije ljubio i imao je nejasan dojam da je bio prisiljen da je oženi.

Neka đavolska djelovanja su usmjerena *bolesti*, ili da označena osoba bude uvijek bolesna; neka su usmjerena *uništenju* (takozvana đavolska djelovanja za smrt). Da ne dođe do smrti, dostatno je da se pogođena osoba stavi pod zaštitu Crkve, ili je dostatno da počne primati egzorcizme ili moliti i učiniti da drugi intenzivno za nju mole. Slijedio sam mnoge takve slučajeve, kao što sam već rekao, i Gospodin je posredovao čak čudesno ili barem na način koji se ljudski ne može protumačiti, da spasi život tih osoba od smrtnih pogibli ili, na poseban način, od pokušaja samoubojstva. Gotovo uvijek (radije bih rekao: *uvijek*, barem u brojnim slučajevima s kojima sam se susreo) uz teško đavolsko djelovanje povezano je i đavolsko zlostavljanje ili čak opsjednuće. Evo zbog čega je potreban egzorcizam. Također su strašna đavolska djelovanja namijenjena uništenju čitave obitelji ili, barem, učinjena nad čitavom obitelji.

Obrednik najprije, u br. 8 uputa, upozorava da se u slučaju đavolskog djelovanja (maleficium), neka osoba ne šalje vračarima, ili vješticama ili drugima, koji nisu službenici Crkve; i da se zainteresirani ne utječe nikakvom obliku praznovjerja ili drugim nedopuštenim

sredstvima. Da je ta opomena potrebna kaže nam iskustvo. Vračara ima mnogo, a sasvim malo egzorcista. I čak jedan stručnjak kao što je mons. Corrado Balducci u sve tri svoje knjige savjetuje, kao lijek protiv đavolskog djelovanja (maleficium), da se obrati vračaru, pa makar se predviđalo da će on učiniti još jedno đavolsko zlodjelo (maleficium) (vidi na primjer "*Il diavolo*", Ed. Piemme, str. 326). Ta se pogreška ne može oprostiti jednom autoru tako zaslužnom u drugim dijelovima svojih knjiga. Međutim, to je upozorenje posebno važno budući da je sklonost da se obraća vračarima, vješticama, "svetonjama" (santoni) i sličnima, toliko stara koliko i svijet. Kulturalni, znanstveni i socijalni napredak nisu ni najmanje utjecali na ove navike, koje mirno žive zajedno s našim "naprednim svijetom". A time su zahvaćeni podjednako svi društveni slojevi, pa i oni kulturalno najizdignutiji (inženjeri, liječnici, nastavnici, političari...).

Kada pak poslije Obrednik savjetuje kakva pitanja treba stavljati đavlu, u br. 20 uputa, potiče egzorcistu da pita što je uzrok đavlove prisutnosti u tom tijelu, posebno da li zavisi od đavolskog djelovanja (maleficium). U tom slučaju, ako je osoba udarena time što je blagovala ili pila začarane stvari, egzorcist mora narediti da ih izbljuva. Ako li je nešto začaranog skriveno izvan tijela, egzorcist treba narediti da mu đavao otkrije mjesto, tražiti predmet i spaliti ga.

U tome su korisne slijedeće upute. U praksi, kada je đavolsko zlodjelo uzrokovano time što se blagovalo ili pilo nešto začarano, gotovo uvijek se pojavi neka posebna bol u želucu koju smo više puta spomenuli i koja očituje potrebu jednog oslobođenja bilo fiziološkim putem bilo bljuvanjem. Tada treba savjetovati da se pije blagoslovljena i egzorcizirana voda, egzorcizirano ulje i

egzorcizirana sol, da bi se pomoglo oslobađanju od toga. Moguće je također da se neki začarani predmeti izbace na čudnovat način kao što smo već ranije rekli: osoba, na primjer, može najednom zapaziti težinu u želucu kao da u njemu ima neki kamen, i zatim nađe kamen na tlu a to zlo prestane. Tako se mogu naći obojeni konci, isprepletene vrpce, i tolike druge stvari... Sve te stvari treba poškopiti blagoslovljenom vodom (to može učiniti i sama osoba), treba ih spaliti na otvorenom i pepeo, kao i željezne predmete ili koji se ne mogu spaliti, treba baciti tamo gdje teče voda (rijeka, kanalizacija). Ne u zahod vlastite kuće; kada se to nekada učinilo često su se dogodile nezgode: začepljenje svih umivaonika, poplava kuće...

U mnogo slučajeva nađeni su predmeti u jastucima ili madracima ne po odgovorima đavla, nego po uputama karizmatika ili senzitivaca (o kojima ćemo kasnije govoriti). Nalaženje tih stvari je bio razlog da se uočilo đavolsko djelovanje (maleficium) i stoga se obratilo egzorcisti. I u ovim slučajevima treba spaliti izvan kuće jastuke i madrace, pošto smo ih poškopili blagoslovljenom vodom. A pepeo treba baciti kao što smo gore rekli.

Važno je da uništavanje začaranih predmeta vatrom bude praćeno molitvom. Kada se radi o "činima" slučajno otkrivenima, ili po đavlovim indikacijama, posebno tada se ne smije tome lakomisleno pristupiti. Meni je za pouku o. Kandid ispričao jednu svoju "mladenačku pogrešku", ili lakomislenost koju je počinio prvih godina vršenja službe egzorciste.

Tada je egzorcizirao jednu djevojku. Činio je to zajedno s jednim drugim ocem pasionistom, koji je kao i on bio ovlašten od biskupa. Ispitujući đavla doznali su da su

na djevojku nabačeni "čini". Tražili su neka im kaže o čemu se radi: bile je to kutija od drva, duga kao dlan ruke. Zahtijevali su da im kaže gdje je skrivena: bila je zakopana na dubini od jednoga metra, uz određeno stablo, za koji su tražili točan položaj. Puni revnosti, oboružani motikom i lopatom otišli su kopati na označeno mjesto. Našli su drvenu kutijicu, kako je bilo naznačeno; poškropili su je blagoslovljenom vodom i ispitati njezin sadržaj: jedan bezobrazan lik posred raznih tričarija. Odmah su se, uz pomoć alkohola, pobrinuli da sve brižno spale, tako da je ostalo samo malo pepela. Ali te predmete nisu blagoslovili blagoslovljenom vodom prije nego su ih spalili; propustili su također trajno moliti dok su to spaljivali, i zazivati zaštitu presv. Isusove Krvi; opetovano su dirali te predmete a da nisu odmah oprali ruke blagoslovljenom vodom. Plod je toga bio da je o. Kandid morao kroz tri mjeseca ležati u krevetu zbog teških bolova u želucu. Takvi bolovi su se nastavili s određenom snagom kroz desetak godina i povremeno bi se pojavili i svih slijedećih godina. Teška lekcija. Korisna meni i onima koji se budu našli u sličnim okolnostima.

Pitao sam također o. Kandida da li je, poslije svega toga napora i patnje, djevojka bila oslobođena. Ne, nije bilo nikakve koristi. Ovo nam kaže da "čini" učine sve svoje djelovanje u času kada su izvršeni; naći ih i uništiti ne koristi ničemu. Imao sam više takvih slučajeva u kojima je između izvršenja đavolskog zlodjela (maleficium) i pronalaženja "čina" (začaranih predmeta) prošlo mnogo godina. Začarani predmet je već izvršio svoju ulogu; kada je nađen i spaljen već je bio nedjelotvoran i njegovo uništenje nije donijelo nikavu olakšicu

udarenoj osobi. Međutim, mnogo su koristili egzorcizmi, molitve, sakramenti...

U drugim slučajevima paljenje začaranog predmeta prekida đavolsko zlodjelo. Imao sam slučaj "čina na smrt" po raspadanju, pri čemu je bila zakopano začarano meso, koje je bilo razotkriveno i uništeno prije nego je sagnjilo. U drugim zgodama se pokopaju žive životinje, makar uz prazni prostor oko njih, posebno žabe. Također i u ovom slučaju njihovo nalaženje prije njihove smrti može prekinuti đavolsko zlodjelo. Ali glavna sredstva ostaju egzorcizmi, molitva, sakramenti, blagoslovine.

Neće se nikada dovoljno naglasiti kako je važno utjecati se Božjim sredstvima a ne vračarima, makar se ima dojam da Božja sredstva sporo djeluju. Gospodin nam je dao snagu svoga Imena, snagu molitve (bilo osobne bilo zajedničarske), posredovanje Crkve. Utjecanje vračevima, koji svoje djelovanje skrivaju pod dvoznačno ime bijele magije (što je uvijek utjecanje đavlu), kao bilo kome koji čini novi urok (maleficium) da bi skinuo već postojeći urok, ne može a da ne pogorša zlo. Evandelje nam govori o đavlu koji izlazi iz duše da se tamo ponovno vrati s drugih sedam đavola, gorih od sebe (Mt 12,43-45). To se događa utječući se vračevima. Donosim tri značajna primjera koja sam susreo više puta.

Prvi primjer. Netko započinje primjećivati fizičke bolove. Traži pomoć raznih liječnika i uzima lijekove, ali bolovi se pojačavaju umjesto da nestaju. Ne nalazi se uzroka. Tada ide k vraču ili nekom gataru iz karata koji se služi magijom i čuje riječi: "Na tebe je nabačeno. Ako hoćeš da ti to dignem, dignut ću ti. Zadovoljan sam s milijunom (lira)". Taj se najprije zamisli, ali promisli, te se odluči i plati. Možda od njega zatraži fotografiju, intimni dio rublja, pramen kose. Poslije

nekoliko dana osoba se osjeća posve ozdravljena i zadovoljna je kako je dobro potrošila onaj milijun. Đavao je dakle otišao. Nakon godinu dana započinju se javljati obične teškoće. Nesretnik započinje ponovno pohod liječnicima, ali se lijekovi pokazuju neučinkovitim, a zlo sve više raste. To je đavao koji se je vratio s drugih sedam gorih od sebe. Na vrhuncu patnje patnik pomisli: "Onaj vrač mi je naplatio milijun, ali mi je digao zlo"; i tako se vraća k njemu a da i ne zapaža da mu je upravo on prouzročio pogoršano zlo. I čuje kako mu govori: "Ovoga puta su na vas nabacili mnogo jači urok. Ako hoćete, ja ću vam ga dignuti. Od vas tražim samo pet milijuna (lira), od nekog drugog bih tražio dvostruko". Tako započinje iznova. Kada konačno žrtva ide i povjeri se egzorcisti, osim od malog početnog zla, sada ga treba osloboditi i od velikog zla koje je uzrokovao vrač.

Drugi primjer. Sve kao gore. Bolesnik plati, biva ozdravljen od vrača i ostaje zdrav. Ali za uzvrat njegovo zlo prijeđe na ženu, na sinove, na roditelje, na braću. Po čemu zlo jednako ostaje i to povećano (pod vidom tvrdokornog ateizma, života u grijehu, automobilskih nesreća, ostalih nesreća, depresija...).

Treći primjer. I ovdje, sve kao gore. Osoba je ozdravljena od vrača i zdravlje traje.

Ali to je zlo bilo dopušteno od Boga da ona osoba zadovolji za svoje grijeh, da se vrati životu molitve i pohađanju Crkve i sakramenata. Cilj je onog zla bio postići velike duhovne plodove za spasenje te duše. Po ozdravljenju postignutom po utjecaju đavla, koji je dobro znao za ove ciljeve, dobar cilj vezan uz ono zlo je nestao u dimu.

Treba dobro imati na pameti da Bog dopušta zlo da iz njega izvuče dobro; dopušta križ da po njemu dođemo u nebo. Ta je istina očita, na primjer, u osobama obdarenim različitim karizmama koje su često pogođene patnjama, i za njihovo ozdravljenje nije potrebno moliti. Svi se sjećaju oca Pija, koji je kroz 50 godina podnosio probadajuće bolove pet stigmi, ali nikome nije palo na pamet da moli Gospodina da mu ih digne: bilo je odviše jasno da je to djelo Božje za velike duhovne ciljeve. Đavao je prepreden; bio bi veoma zadovoljan da padre Pijo nije imao, utisnute u tijelo, znakove muke! Naravno, različiti je slučaj, ako đavao proizvodi stigme i diže krive mistike.

POGLAVLJE XIII.

JOŠ NEŠTO VIŠE O MAGIJI

To područje je veoma široko, obrađeno u brojnim knjigama tako da zauzima čitavu biblioteku, a praksa magije se susreće u čitavoj ljudskoj povijesti i kod svih naroda. I danas ima mnogo onih koji padaju u zamke magije. I brojni svećenici potcjenjuju njezine opasnosti: pouzdavajući se, s pravom, u spasiteljsku moć Krista, koji se je žrtvovao da nas oslobodi od sotonskih zamki, ne vode računa o tom da Gospodin nikada nije rekao da potcjenjujemo đavla, nikada nije rekao da izazivamo đavla ili da se prestanemo boriti protiv njega. I dao nam je moć da ga izgonimo i govorio je o trajnoj borbi s njim, koji nas rešeta (sam Isus je bio izložen napaštima Zloga); jasno nam je rekao da se ne može služiti dvojici gospodara.

Biblija nas iznenađuje svojim opetovanim i učestalim govorom protiv magije i vračara, bilo u Starom bilo u Novom zavjetu. Tako nas poziva na oprez, jer je jedan od najobičnijih načina što ga đavao upotrebljava da bi čovjeka uza se privezao - magija, praznovjerje, sve ono što Sotoni iskazuje izravan ili neizravan kult. Vršitelji magije vjeruju da mogu raspolagati s višim silama, koje ih u stvari čine robovima.

Vračari smatraju da su gospodari dobra i zla. Spiritisti i spiritistički mediji se zalažu u zazivanju viših duhova ili

duhova preminulih, a u stvari svoje tijelo i dušu predaju đavolskim silama, a da toga i nisu svjesni. Te sile ih uvijek upotrebljavaju u razorne svrhe, makar se taj cilj odmah ne zapaža. Čovjek odijeljen od Boga siromašan je i nesretan; ne uspijeva shvatiti smisao života i još manje smisao teškoća, boli, smrti. Čezne za srećom kako je predstavlja svijet: bogatstvo, moć, blagostanje, ljubav, uživanje, divljenje... Izgleda kao da mu đavao govori: "Dat ću ti sve ovo, jer je u mojoj moći i to dajem kome hoću, ako mi se pokloniš" (usp. Lk 4,6-7).

Evo onda mladih i starih, ženâ, radnikâ, športaša, političarâ, glumaca, znatiželjnikâ, u potrazi za "istinom" o svojoj budućnosti. To je mnoštvo koje nalazi pripremno drugo mnoštvo: vračeva, gatalaca, astrologa, gatarâ iz karata, pranoterapeuta, senzitivaca ili vidjelaca raznih tipova. Njima se pristupa slučajno, ili u nadi, ili iz očaja, ili za pokus; jedni i dalje ostanu pogođeni, drugi vezani, neki opet ulaze u zatvorene krugove sekti.

Ali što se nalazi u svemu tomu? Neuki misle da je to samo praznovjerje, znatiželja, izmišljotina, prijevara; u stvari je uz to vezan veliki protok poslova. Ali u većini slučajeva stvarnost je drugačija. Magija nije samo isprazno vjerovanje, nešto posve lišeno svakog temelja. To je utjecanje đavolskim silama da bi se utjecalo na tijek događaja ili na druge osobe, sebi u korist. Ovaj iskripljeni oblik religioznosti, koji je bio tipičan za primitivne narode, protegnuo se u vremenu i živi zajedno s raznim religijama u svim zemljama. Makar u različitim oblicima, rezultat je isti: udaljiti čovjeka od Boga i dovesti ga do grijeha, do nutarnje smrti.

Magija postoji u dvije vrste: u imitirajućoj i "zaraznoj" (prenosivoj). *Imitirajuća magija* se temelji na kriteriju sličnosti u obliku i postupku; polazi od principa da svaka

slična stvar rađa sebi sličnu. Lutka predstavlja osobu koju se želi udariti i, poslije potrebnih "obrednih molitava", zabijajući igle u tijelo lutke, bit će pogođena osoba koju lutka predstavlja: ova će imati bolove ili bolesti u točkama tijela kojima prolaze igle u lutki. *Zarazna magija* se temelji na principu fizičkog dodira ili zaraze. Da bi se utjecalo na neku osobu, vrač treba nešto od onoga što pripada osobi: kose, nokte, kožu, haljine; također može biti i fotografija, bolje ako je na njoj čitava osoba, ali uvijek otkrivena lica. Jedan dio zamjenjuje cjelinu; ono što se učini tom dijelu utjecat će na čitavu osobu. Vrač će izvesti svoj posao s odgovarajućim formulama ili obredima, u određenim godišnjim vremenima ili dijelovima dana, uz posredstvo duhova koje on zaziva da bi učinio djelotvornim svoje djelo. O ovome smo raspravljali govoreći o "činima". Međutim, magija obuhvaća mnogo šire područje od običnih "čina" i šireg područja đavolskog škodjenja (maleficium).

U jednom obredu uvođenja u crnu magiju, koji upotrebljavaju vrači na otoku Capo Verde, tvrdi se da će se izabrani, u određenom času obreda, naći pred jednim ogledalom u kojemu će mu se pokazati Sotona, da mu dade "moći", stavljajući mu u ruke oružje koje će morati upotrebljavati. Oružje koje kršćanin ima protiv "ričućeg lava" su istina, pravednost, vjera, mač dvorezac Božje riječi. Vrač će naprotiv imati pravi mač da udari ljude; imat će moć uništavanja, proklinjanja, vidovnjaštva, predviđanja, udvostručenja, ozdravljanja i još druge, prema zlu koje je sposoban učiniti, prema tome kako će uspjeti sprečavati Božje planove, i prema onome što je u stanju ponuditi đavlu: osim samoga sebe, može prikazati svoju djecu i druge osobe, više ili manje neupućene, koji se njemu obraćaju. Rezultat je za žrtvu da će, u najma-

nju ruku, steći užasnu odvratnost prema svemu što je sveto (molitve, crkve, svete slike...), uz dodatak ostalih zala, koji se mnogo mogu mijenjati.

To se može dogoditi i onome koji je naručio "posao" kod vrača, kada je jednom prinio "žrtvu" koju predstavlja neki prinos, i veoma malen, i pošto je uručio zatražene stvari, makar obdržavajući određena sugerirana pravila: pohod sedam crkava, paljenje svijeća na određeni način, posipanje praha, nošenje određenih predmeta na sebi ili njihovo stavljanje na nekog drugog, i tome slično. Na taj se način s đavlom sklapa povezanost više ili manje teška, sa zlim posljedicama za dušu i za tijelo. Mnogo puta su k meni došle majke koje su ranije nosile svoju djecu vračarima, i stavile su djeci da nose određene stvari koje neukima mogu izgledati beznačajnima, ali koje su se po zlokočnim učincima otkrile kao prava đavolska zlodjela. Ako se stane na područje neprijatelja, pada se pod njegovu vlast, makar se radilo "u dobroj vjeri". I jedino moguća ruka Božja može osloboditi od ugovorenih veza.

Djela takozvane *visoke magije* većinom se svrstavaju u posvete (sacralizzazioni, consacrations), blagoslove, svrgavanja, izopćenja, prokletstva. Tako se nastoji pretvoriti stvari ili osobe u "svete simbole" (posvećene Sotoni, naravno). Magijski materijal u danim časovima bude "magnetiziran", što je predmet magijske astrologije. Svaki vrač nosi na sebi ili pripravlja za druge, "pentakole" ili "pantakole" (od grčkog *panta-klea*: hamajlija, zvijezda sa pet oštrica); općenito se radi o medaljama čiji simboli su "katalizatori energije". Oni imaju, već prema vraču, posebnu nebesku snagu. Druga stvar su talismani, koji predstavljaju pojedinosti osobe koju bi trebali zaštititi.

Traženje talismana je jedna od najvećih privlačivosti jadnih klijenata, koji se osjećaju da ih je udarila zlosre-

tna sudbina, nesreća, neshvaćanje, manjak ljubavi, siromaštvo; i veoma su radosni da plate cijenu, katkada veoma visoku, ovih predmeta koji donose "sreću", koji bi ih trebali osloboditi od svih njihovih nevolja. Naprotiv, na sebi nose takav negativni naboj koji škodi ne samo njima, nego i članovima njihove obitelji. Za pripremu svih ovih predmeta, kao za veći dio magijskih čina, obilno se upotrebljava tamjan. To je tamjan prikazan Sotoni u jasnom suprotstavljanju tamjanu što se u liturgijskom kultu prinosi Bogu.

Drugi oblici magije vode k proizvodnji čarobnih napitaka ili mješavina koje izazivaju sugestiju ili đavolsko mučenje u onima koji progutaju tu mješavinu, pripremljenu od vrača i pomiješanu u hranu ili piće. Nesretnik će naći u tijelu ne samo nešto neukusno, nego također zlokočne duhove koji su zazivani za vrijeme pripreme tog zlokočnog napitka. Poznat je takozvani "ljubavni napitak" koji može nametnuti strašni vez (nazvan također "svezanost", "legatura"), snagom sotonskih sila.

Biblija nam prvi put govori o đavlu kada napastuje Praroditelje pod vidom zmije. Zmija je u mitologiji uvijek povezana s emblemima znanja. U Egiptu je vračarica Izida ona koja poznaje tajne kamenja, biljki, životinja; poznaje zla i njihove lijekove, po čemu može oživjeti mrtvo tijelo Ozirisa. Zmija je prikazana zauzlana sama sobom i s repom u ustima, kao emblem vječnog ciklusa života. Promislimo i na zmijskog cara udava kod Incasa ili na božanskog udava Indijanaca.

U religiji Voodoo (čitaj: vodù)¹⁰ dvospolna zmija Danbhalah i Aida Wédo nadahnjuje svoje sljedbenike sa

¹⁰ Voodoo ili voodoo (čitaj vodù), "religija je devedeset posto stanovnika Haitija (unatoč službenoj dominaciji katolicizma) kao i

sigurnošću i točnošću što daje začuđujuće rezultate u svaki sat dana ili noći. Ova zmija tvrdi da pozna sve tajne stvaralačke Riječi po "magijskom jeziku", uzveličanom po svetoj glazbi.

Radi se o magiji afričkog podrijetla na Haitima, koja zajedno s izvornom afričkom magijom i onom uvezenom iz Južne Amerike (posebno iz Brazila), pod imenom "macumba", ima veliku moć nanašanja zla (maleficium). Već sam spomenuo da su najjača đavolska zlodjela (maleficium) koja sam imao prigodu egzorcizirati dolazila iz Brazila ili iz Afrike.

Moderna civilizacija je pomiješala, ali nije izmijenila, neke običaje; zbog čega borave zajedno znanost i magija, religija i drevne prakse. Također i danas, posebno u našim selima, ima veoma pobožnih osoba koji se obraćaju *svetonjama* (*santoni*) (muškarcima i ženama) da riješe najrazličitije svoje teškoće: od bolesti do zlog oka, od traženja zaposlenja do traženja muža. To su "svete" osobe koje "uvijek idu u crkvu"; i danas postoje majke koje, u dobroj vjeri, uče svoje kćerke pokretima i obredima kako skinuti zlo oko, u božićnoj noći; ili stavljaju oko vrata djece lančice s blagoslovljenim križićima ili medaljicama, i zajedno s njima stavljaju "dlake od jazavca", ili "vučje zube", ili "crvene rošćice": sve predmete koji, makar i nisu "napunjeni" negativnostima po magijskim obredima, povezuju s đavlom po grijehu praznovjerja.

---

drugih naroda Zapadne Indije i dijelova Južne Amerike. Ime dolazi od zapadnoafričke riječi za BOGA" (*Religije svijeta*, Kršćanska sadašnjost i Grafički zavod Hrvatske, II. izd., Zagreb 1991, str. 434). (op. prev.)

Magiju uvijek prati gatanje: htjeti spoznati svoju budućnost ali krivim putovima. Dosta je promisliti na veoma proširen običaj traženja da nam čitaju karte, ili da nam proriču budućnost po taroku (igri karata), što je sredstvo gatanja koje najredovitije upotrebljavaju vračevi i gataoci. Čini se da postanak igre taroka potječe od XIII. stoljeća, preko cigana, koji su u ovu "igru" kondenzirali svoju moć proricanja budućnosti. U temelju stoji ezoterijska nauka koja utvrđuje shemu podudaranja između čovjeka i božanskog svijeta. Ne zaustavljam se na tom; kažem samo da naivac, zadivljen kako mu je posve točno otkrita prošlost, izlazi s tjeskobom i nepovjerenjem ili ispraznim nadama, često sa sumnjama obzirom na rođake ili prijatelje, i nadasve s nekim određenim oblikom ovisnosti o onome koji mu je čitao karte, što će ga pratiti i kasnije. Sve ovo mu može uzrokovati stanja straha, ljutnje, nesigurnosti; imat će želju da se uteče magijskim praksama ili da nabavi talismane koji će ga zaštititi od onog nutarnjeg neprijatelja kojega je sam sebi stekao i koji mu uzrokuje bolesti, nesreću...

Najgora magija afričkog porijekla se temelji na *čarolijama* (*witchcraft*), na praksi kojom se želi škoditi drugima po magijskim putovima; kao i na *spiritizmu*, kojim se namjerava stupiti u vezu s duhovima pokojnih ili s višim duhovima. Spiritizam je poznat u svim kulturama i narodima. Osoba zvana medij posreduje između duhova i ljudi, pružajući svoju energiju (glas, pokrete, pisanje...) duhu koji se želi očitovati. Može se dogoditi da ti dozvani duhovi, koji su uvijek jedino đavli, zaposjednu nekoga od prisutnih. Crkva je uvijek osuđivala spiritističke seanse i sudjelovanje u njima. Ne nauči se ništa dobro pitajući savjet u Sotone.

Zar je doista nemoguće dozvati mrtve? Zar se uvijek na sensama s medijumima pokazuju jedino đavli? Znamo dobro da je ova sumnja kod vjernika povezana s jednom biblijskom iznimkom. Biblija nam naime donosi jedan jedini slučaj, kada se je Saul obratio jednoj ženi-mediju i naredio joj: "Daj mi vračaj pomoću duha i dozovi mi onog koga ti rekнем" (1 Sam 28,8). I doista se pokaže Samuel, koji je umro ne mnogo ranije. Bog je dopustio ovu iznimku, ali uočimo krik čuđenja medija i još više oštar prijekor Samuela: "Zašto si pomutio moj mir doživajući me gore?" (1 Sam 28,15). Mrtve treba poštivati a ne smetati im. Budući da je to jedan jedini slučaj u čitavoj Bibliji, spominjemo njegovu izuzetnost. S tim u vezi se slažem s onim što piše jedan protestantski psihijatar i egzorcist: "Čisti je egoizam i okrutnost tražiti da se ostane zakvačenima sa svojim pokojnima ili htjeti ih dozvati među nas. Ono što oni trebaju je vječno oslobođenje a ne da budu ponovno zapletene među stvari i osobe ovoga svijeta" (Keneth McAll, *Fino alle radici (Sve do korijena)*, Ed. Ancora, str. 141).

Mnogi bivaju prevareni zbog svoje male vjere i svojeg neznanja. Upotreba određenih plesova, pjesama, običaja, svijeća, životinja, što je sve potrebno u raznim obredima magije Voodoo ili macumba, pod vidom etničkim ili folklorističkim može izgledati zanimljivim. Četiri svijeće na četiri ugla jedne ulice, ili trokut svijeća od kojih je jedna s vrhom okrenutim prema dolje, mogu izgledati igra ili bezazleno praznovjerje. Vrijeme je da otvorimo oči. Obraćam se nadasve svećenicima. To su zazivanja zlokobnih duhova koji će moći smetati ovoga ili onoga, ali uvijek imaju kao konačni cilj da žrtvu odijele od Boga, da je navedu na grijeh, da je uvedu u tjeskobu, u otuđenje, u očaj.

Bilo mi je postavljeno pitanje, da li se po magiji mogu udariti i zajednice osoba. Moj je odgovor pozitivan, ali ovaj bi argumenat sam po sebi zaslužio poseban studij. I ovdje, kao u čitavoj mojoj knjizi, zadovoljavam se da spomenem stvari. Moguće je da se đavao služi nekom određenom osobom da udari i zavede veoma brojne grupe, koje naprosto mogu uzeti u ruke vlast jednog naroda ili utjecati na više naroda. Vjerujem da su u naše vrijeme takvi slučajevi ljudi kao Karlo Marx, Hitler, Staljin. Okrutnosti počinjene od nacista, grozote komunizma, krvoprolića Staljina, na primjer, dostižu pravu đavolsku pokvarenost. Izvan političkog područja ne ustručavam se vidjeti sotoniska kola u određenim glazbama i u određenim pjevačima, koji prekrcaje trgove stavljaju u bjesnilo koje može dostići oblike najvećeg nasilja ili želje za uništavanjem.

Ali postoje također i drugi slučajevi koji se mogu lakše kontrolirati i lakše ozdraviti (makar su kolektivne opsesije uvijek teške za liječenje), u kojima su bili udareni učenici, grupe različitog tipa, raznolične zajednice, na primjer, vjerske zajednice. Nevjerojatna je sposobnost đavla kako uspijeva prevariti, unijeti najteže zablude u čitave grupe. Ima ih koji drže da je lakše zvesti mnoštvo nego li pojedinu osobu. Svakako da đavao može udariti i veoma mnogobrojne grupe; ali gotovo uvijek u ovim događajima zapažamo ljudski pristanak, jedan ljudski grijeh slobodnog pristajanja na sotonisko djelo: iz interesa, iz mane, iz ambicije, iz brojnih mogućih razloga.

Vid đavolskog utjecaja na zajednicu je jedan od najpogubnijih, i najjačih. Stoga to posebno ističu posljednji pape. Upućujem na govor Pavla VI. od 15. studenog 1972. i onaj Ivana Pavla II. od 20. kolovoza 1986.

Sotona je naš najgori neprijatelj i takav će ostati sve do kraja vremena, koji upotrebljava svoju inteligenciju i svoje moći da bi spriječio Božje planove, koji idu za spasenjem svih nas. Naša snaga je križ Kristov, njegova krv, njegove rane, poslušnost njegovoj riječi i njegovoj ustanovi, Crkvi.

POGLAVLJE XIV.

TKO MOŽE IZGONITI ĐAVLE?

Čini nam se da smo rekli dosta jasno da je Isus dao vlast izgonjenja đavola svima onima koji vjeruju u njega i djeluju snagom njegova imena. U ovim slučajevima se radi o privatnim molitvama, koje sve možemo nazvati "molitve za oslobođenje".

Nadalje, posebna moć je dana egzorcistima, to jest onim svećenicima koji izričito dobivaju takvo zaduženje od svoga biskupa: oni, upotrebljavajući odgovarajuće formule predložene od Obrednika, dijele jedan sakramental koji, za razliku od privatne molitve, uključuje posredovanje Crkve.

Uvijek je pak potrebna velika vjera, velika molitva i post: bilo sa strane onoga koji moli, bilo sa strane osobe nad kojom se moli. Bilo bi izvrsno kada bi uvijek, istovremeno dok se vrši egzorcizam koji zahtijeva skrovitost, bila i grupa osoba sabranih na molitvu. Nadodajem da posve osobitu moć imaju svi svećenici, pa i ne egzorcisti, koja im dolazi baš po njihovom ministerijalnom svećeništvu, koje nije čast dana osobi, nego je služenje za duhovne potrebe vjernika. I među ovim zahtjevima zacijelo je također i zahtjev oslobađanja od đavolskih utjecaja. Svi pak, bilo po molitvama za oslobođenje bilo po egzorcizmima, mogu se pomagati svetim sredstvima: na primjer, stavljajući na glavu zainteresiranog križ, ili

kronicu, ili neku relikviju: veoma je moćna relikvija sv. Križa jer je Križem Isus pobijedio sotonsko kraljevstvo; ali su također djelotvorne relikvije svetaca, prema kojima se gaji posebna pobožnost. Često su korisne i obične blagoslovljene sličice, kao ona sv. Mihovila Arkandela, kojega se đavli posebno boje.

Smatram pak da bih iznevjerio iščekivanja čitatelja ako ne bih spomenuo i sve brojniju vojsku *karizmatika, vidjelaca, senzitivaca, pranoterapeuta, ozdravljača* pa i *cigana*: to je tim brojnija ta četa, koliko više biskupi i kler, s lakoćom koja ide od neznanja do prave nevjere, napuštaju ovaj pastoralni teren koji im je vlastit. I ovome ćemo posvetiti jedno poglavlje. Međutim kažimo nešto o spomenutim osobama.

Najprije jedna napomena. Riječ je o kategorijama osoba koje mogu (ili smatraju da mogu) utjecati na oslobađanje, ali češće pomažu pri ozdravljenju. Teško je u tome jasno razlikovati. Đavao je u korijenu svakog problema zla, boli, smrti, što su posljedice grijeha. Zatim postoje zla izravno prouzročena od Zloga. Samo Evanđelje donosi neke primjere: zgrbljena žena kroz 18 godina (paraliza?) i gluhoonijemi. U obadva slučaja je bila sotonska prisutnost koja je uzrokovala ta zla, zbog čega je Gospodin izveo ozdravljenje istjerujući đavla. Vrijedi, redovito, pravilo koje smo dali: ako je neko zlo đavolskog podrijetla lijekovi ne postizavaju učinak, ali pomažu molitve za ozdravljenje i egzorcizmi. Također je istinito da često protegnuta đavolska prisutnost stvara u osobi bolesti, posebno psihičke, zbog čega i poslije ozdravljenja ozdravljeni može trebati odgovarajuće medicinsko liječenje.

Napominjem također da dodirujem područje za koje su potrebne specifične kompetencije koje egzorcist ne

može imati. Egzorcist treba poznavati duševne bolesti koliko je potrebno da uoči treba li zahvat psihijatra; ali se ne može zahtijevati od egzorciste da na ovom području bude poučen kao psihijatar. Egzorcist treba isto tako imati odgovarajuće znanje iz parapsihologije i paranormalnih sila; ali nije moguće da zna toliko koliko specijalist na tom području. Njegovo specifično područje ostaje ono nadnaravno, s točnim poznavanjem fenomena koji su s njim povezani i o liječenjima nadnaravnog značaja. To je nužna prethodna napomena jer dodirujemo područje koje ujedno dodiruje nadnaravno, paranormalno, mimonaravno ili đavolsko.

Karizmatičari. Duh Sveti, s božanskom slobodom, dijeli svoje karizme onima kojima hoće, ali ne na slavu ili korist dotične osobe, nego na služenje braći. Među tim karizmama postoji također dar oslobađanja od zlih duhova i dar ozdravljanja. Radi se o darovima koji mogu biti dani pojedincima, ali također zajednici. Po sebi ne zavise o osobnoj svetosti, nego o slobodnom Božjem izboru. Iskustvo pak nam kaže da Bog, redovito, daje ove darove osobama koje su pravedne, ustrajne u molitvi, uzornog kršćanskog života (što ne znači da nemaju pogrešaka!), sigurne poniznosti. Danas postoji preobilje karizmatika kojima se hrpimice obraćaju oni koji trpe. Kako razlikovati prave karizmatike od krivih? Po sebi to razlikovanje spada na crkveni autoritet, koji se može služiti svim onim sredstvima koje smatra potrebnima za to razlikovanje.

U stvari poznamo neke slučajeve kada je crkveni autoritet posredovao da upozori na varalice i krive karizmatičare. Ne poznamo pak slučajeve da je neke karizmatičare službeno priznao. To je složen problem i nimalo lagan. I zato jer karizme mogu prestati. A

moguće je da odabrana osoba postane nedostojna: nije-dno živo biće nije utvrđeno u milosti. Možemo utvrditi četiri orijentacione norme: 1) da pojedinac (ili zajednica) duboko živi u skladu s Evandeljem; 2) da je posve nezainteresirana (ne smiju se primati pokloni; sa slobodnim darovima može se postati milijarder); 3) da se služi sredstvima koja redovito Crkva dopušta, bez nastranosti ili praznovjerja (da upotrebljava molitve a ne magijske formule; znak križa, polaganje ruku, bez ičega što može povrijediti stidljivost; da upotrebljava blagoslovljenu vodu, tamjan, relikvije, bez ičega što je izvan redovite crkvene upotrebe); da moli u ime Isusovo; 4) da su plodovi dobri. To evanđeosko pravilo, "po plodu se stablo poznaje" (Mt 12,33), ostaje uvijek kriterij koji je kruna svim ostalima.

Nadodajmo i druge oznake koje su tipične za ozdravljenja postignuta karizmatskim putem: djelotvorne su prema svim bolestima, pa i onim uzrokovanim od đavla; ne temelje se na ljudskoj sposobnosti ili snazi, nego na molitvi učinjenoj s vjerom, na snazi u Isusovo ime, na posredovanju Djevice Marije i svetaca; karizmatičar ne gubi energiju tako da se mora osvježiti s periodom odmora (kako se događa ozdravljačima, rabdomanima i sličnima), nema fizičkih reakcija nego je jednostavno aktivni prenosnik milosti. Karizmatička ozdravljenja ne idu za tim da ističu karizmatičara, nego da dadu slavu Bogu, da povećaju vjeru i molitvu.

Dužnost nam je nadodati još jednu riječ jer je i o ovom području govorio Drugi vatikanski, ali nije provedeno u život ono što je on ustvrdio. Racionalizam i naturalizam su zaposjeli zemljište; izvanredna očitovanja, čudesa, prisutnost svetaca, ukazanja... sve su stvari koje se ne prihvaćaju sa zahvalnošću, nego s nepovjerenjem, s

osudama bez prethodnih ispitivanja, ili barem kao strašna gnjavljena. Ni u jednoj crkvi se više ne moli molitva prvih kršćana: "I evo sada, Gospodine, promotri prijete njihove i daj slugama svojim sa svom smjelošću navješćivati riječ tvoju! Pruži ruku svoju da bude ozdravljenja, znamenja i čudesa po imenu svetoga Sluge tvoga Isusa" (Dj 4,29-30). Čini se da danas ovi darovi samo smetaju.

Drugi vatikanski tvrdi da Duh Sveti "dijeli među vjernike svakoga staleža također posebne milosti... Te karizme, bilo najsjajnije, bilo jednostavnije, i više raširene, treba primiti sa zahvalom i utjehom": Dokument nastavlja podsjećajući da izvanredne darove ne treba lakoumno tražiti. Sud o njihovoj ispravnosti i urednoj upotrebi "spada na one koji upravljaju Crkvom, i na koje osobito spada ne ugasiti Duha, nego sve ispitati i zadržati ono što je dobro" (LG 12). Pomanjkanja u primjeni ovih uputa su očita i gotovo općenita. Stoga je uzaludno kada Sabor tvrdi za onoga koji primi darove Duha Svetoga, pa radilo se i o laicima, da ima *pravo i dužnost* da ih vrši (AA 3), pod vodstvom i rasuđivanju biskupa. Sa zadovoljstvom gledam kako nastaju djela koja nude pomoć biskupima u ovom poslu razlikovanja; na primjer, Karizmatički pokret Asiza. To je otvoreno polje koje se ostvaruje.

Vidioci i senzitivci. O njima govorim zajedno jer u stvari imaju ista obilježja: prvi *vide*, drugi *osjećaju*; obadva govore o onom što su iskusili u dodiru sa predmetima ili osobama. Da ne bih mnogo proširio područje koje je povezano s ovom temom, ograničujem se na njegovo promatranje u odnosu na moje specifično područje, to jest na područje đavolskih utjecaja na osobe, stvari, kuće. Više puta sam bio u dodiru s ovim osobama, kat-

kada sam izravno od njih tražio savjet ili sam ih zvao da prisustvuju molitvi mojih egzorcizama, da čujem poslije toga što su vidjeli ili osjetili. I zapazio sam da odgovori zavise o duhu mudrosti.

Neki, netom vide ili se nađu pokraj opsjednute ili đavolski uznemirivane osobe, odmah zapaze tu nevolju; katkada se osjećaju slabo kada stoje blizu tih osoba; drugom zgodom vide negativnosti koje pogađaju te osobe i opisuju ih. Dostatno je dati im u ruke jednu fotografiju, ili jedno pismo, ili neki predmet koji pripada osobi na koju padaju takve sumnje, da bi se dobilo odgovor: da li nema ništa, da li je žrtva nekog čaranja (uroka), da li je neka osoba opasna jer vrši čaranja protiv drugih. Može im biti dostatno čuti samo glas te osobe. Na primjer, osobe koje sumnjaju da li su primile ili ne neki đavolski utjecaj, telefoniraju nekoj od ovih osoba i dobiju odgovor. Pozvani u kuće u kojima se sumnja na đavolski utjecaj (uroci), zbog neobičnih događaja koji se tamo javljaju, osjećaju da li je po srijedi đavolski utjecaj ili nije; pokazuju predmete koji su začarani i koje treba spaliti; zapažaju, na primjer, treba li otvoriti neki jastuk ili madrac, i tada se tamo nađu one neobične stvari koje smo ranije nabrojili. Ali i oni mogu pogriješiti; njihova osjećanja treba poslije kontrolirati. Katkada imaju uvid u život neke osobe, precizirajući sa začuđujućom jasnoćom u kojoj dobi su pali pod đavolski utjecaj (urok), na koji način i radi čega je to čaranje učinjeno, koje je smetnje proizvelo. Katkada označe čak i uzročnika.

Jednog dana tek sam uveo u govornicu nekog čovjeka koji je tražio da bude blagoslovljen, kada sam se sjetio da tog sata trebam telefonirati jednom senzitivcu. Trčim na telefon i čujem kako mi govori: "Vi sada blagos-

livljate čovjeka pedesetih godina. U 16. godini su mu nabačeni čini iz mržnje prema njegovu ocu; pružili su mu da pije začarano vino i sakrili su jednu začaranu stvar u dnu jednog zdenca. Od tada se taj dečko počeo osjećati slabo sve više i više i sva liječenja su bila beskorisna. Poslije nekoliko godina njegov je otac umro, a on je osjetio naglo poboljšanje. Ali je ostao udaren na mozgu toliko da se ne može posvetiti nikakvom radu. Pokušajte ga blagosloviti, ali je zlo ukorijenjeno odviše dugo i smatram da neće postići ništa". Stvari su stajale baš onako kako mi je bilo rečeno. U drugim zgodama, dok sam egzorcizirao osobe u prisutnosti nekog senzitivca, on bi mi naznačio koje dijelove tijela treba da blagoslovim štolom ili da pomažem uljem, jer su posebno napadnute; i na kraju je zainteresirani potvrdio ispravnost tih točaka na kojima je osjećao veću bol.

Mogao bih navesti mnogo primjera s ovog područja. Mogu reći za osobe koje sam izabrao (među veoma brojnim koje su mi se predstavile kao senzitivci), da su bile osobe velike molitve, nezainteresirane (za novac), bogate dobrotom i ljubavlju, nadasve ponizne: da nisam otkrio ovaj njihov talenat slučajno ili preko informacije koju su mi drugi dali, one mi ga nikada ne bi otkrile. O čemu se radi: o karizmi? o nekoj paranormalnoj sposobnosti? Sklon sam smatrati da se radi o paranormalnom daru, koji osoba upotrebljava da čini dobro. Ali ne isključujem da ta sposobnost može biti povezana sa karizmom. Kod ovih osoba nisam vidio znakove umornosti, kao da bi izgubile nešto snage. Zapazio sam pak postepeno jačanje ovih njihovih sposobnosti po njihovoj upotrebi; i ovo upućuje na to da bi, u biti, to mogla biti paranormalna sposobnost. Nadodajem također da su mi ove osobe bile katkada od pomoći za

dijagnozu, ali malo za liječenje, osim po doprinosu svojom molitvom i mudrim savjetima koje su davale pogodnim osobama.

Ozdravljači. Namjeravam govoriti o onim ozdravljenjima koja se događaju komunicirajući posebnu energiju, općenito polaganjem ruku. Ovdje smo na posvemašnjem tlu paranormalnoga, koje u Italiji ima vrijednog znanstvenika u prof. Emiliju Servadio. Ograničavam se reći, ne produbljujući temu koja ne spada u moj djelokrug, da ozdravljači nemaju nikakva utjecaja na bolesti đavolskog porijekla, kao što nad tim zlima nemaju nikakva utjecaja ni medicina ni ljudsko znanje.

Pranoterapeuti. I ovi su se, poput ozdravljača, posljednjih godina u nesrazmjeru umnožili. Ne spada na mene da tumačim teoriju o *prani* ili o *bio-plazmi*. To je čitavo jedno područje koje službena znanost proučava, makar ga za sada ne prihvaća. Ograničavam se donošajući zaključke do kojih dolazi P. La Grua u svojoj knjizi *Molitva ozdravljanja (La preghiera di guarigione)*. "Ako se ozdravljenja događaju po energiji koju ozdravljač upravlja prema bolesniku, ili po nekom psihičkom naboju, ili poticanjem rezervnih energija, onda ta ozdravljenja nemaju ništa s karizmatiskim ozdravljenjima. Nadalje, postoji opasnost da se u to upletu duhovi. Eto zbog čega se traži najveća razboritost".

Poznao sam neke pranoterapeute doista nezainteresirane, ljude vjere, koji stavljaju svoje sposobnosti na služenje drugima u duhu prave ljubavi. Ali se radi o bijelim muhama ("dva na tisuću", govorio mi je poznati venecijanski egzorcist don Pellegrino Ernetti). To ne diže oprez s kojim mi vjernici gledamo na pranoterapiju. Moguće je naime imati "darove" koji dolaze od đavla, pa i nesvjesno.

Vračevi (i maghi). O njima smo već dostatno govorili. Dovoljno je spomenuti da se mogu dogoditi ozdravljenja pomoću đavla, makar pod imenom nadzemaljskih bića ili duša-vodilja. Sam Isus nas upozorava: "Ustat će, doista, lažni kristi i lažni proroci i iznijeti znamenja velika i čudesa da, bude li moguće, zavedu i izabrane" (Mt 24,24). Posve drugo od đavolskog utjecaja je obilje krivih vračeva (i maghi), jednostavnih brbljavaca i varalica, koji zavaravaju ljude dajući im talismane, vrpce, vrećice. Spalio sam list papira bilježnice, s napisanim nerazumljivim riječima, kojim je bio omotan smotan konopac: ovaj talisman je koštao dvanaest milijuna lira! Ali mi je došao također čovjek koji je za malu vrećicu svakakvih stvari, koje bi ga navodno trebale osloboditi od mnoštva teškoća, platio dvadeset milijuna lira.

Cigani. Smatram korisnim reći nešto i o njima jer ih susrećemo uvijek po našim ulicama. I za njih vrijedi što sam rekao o gataocima pomoću karata i o varalicama. Postoji i drugi vid koji me zanima i radije započinem razgovor s činjenicama. Egzorcizirao sam jednu gospođu opsjednutu od đavla; trpjela je već dugo vremena od raznih nevolja, ali nije smatrala da bi to mogao biti uzrok njezinih jada. Jednom, kada je podarila jednu cigansku djevojku, ova joj reče: "Gospođo, vi stojite slabo jer su vam nešto nabacili. Donesite mi svježije jaje". Gospođa joj je donijela jaje, a ona ga je postavila gospođi na prsa, izmolila je kratku molitvu u nepoznatom jeziku (u jeziku *roma*?) i zatim je otvorila jaje. Iz njega je izišla mala zmijica. Poslije nekoliko mjeseci ista je gospođa imala prigodu da podari jednu drugu cigančicu, drugog porijekla obzirom na onu prvu. I ova je opetovala gotovo iste riječi: "Vi, gospođo, mnogo trpite i mnogo godina jer su vam učinili jedan nabačaj. Treba da

dadete da vam bude skinut. Donesite mi svježe jaje". Ovog puta gospođa se vratila praćena s mužem. Cigančica je stavila jaje na prsa gospođe, izrecitala je kratku formulu koja je izgledala kao molitva i zatim je otvorila jaje. Iz njega je izišao pramen kose.

Jednom mojem prijatelju, liječniku u Rimu, kada je izlazio iz bazilike sv. Ivana, pristupila je ciganka koja je molila milostinju. Na tom mjestu uvijek ima ciganki. Stavio je ruku u novčanik, namjeravajući joj dati tisuću lira; nije imao tisuću lira nego samo novčanice od deset tisuća. Strpljenje; dao joj je jednu. Ta ga je ciganka pogledala i rekla mu: "Vi ste bili veoma velikodušni prema meni, i ja vama želim učiniti dobro". Odmah mu je nabrojila zdravstvene smetnje od kojih je trpio i koje je trebao liječiti (liječnik je dobro znao za te smetnje, ali... kao liječnik, ih je zanemarivao). Osim toga mu je rekla o jednoj prijevari koju su mu pripremali njemu na štetu, ako tome ne doskoči. Sve je bilo istinito.

Kako protumačiti te činjenice? Nije lako. Neki cigani izgleda da imaju paranormalne sposobnosti koje prenose iz pokoljenja u pokoljenje, od drevnih dana. Ali to su iznimni slučajevi; kod cigana se redovito mnogo prakticira magija i svaki oblik praznovjerja. To vjekovima u krvi prenose od majke na kćerku (uvijek je prakticiraju žene).

Nadodajem, uz ove letimične napomene, da uvijek stoji u zasjedi jedna napast: za karizmatičare, senzitivce, pa i za same egzorciste (još više za ostale): napast da se traži najbrže putove ozdravljenja, izvan običajnih svetih sredstava, i da padnu više manje nehotice u magiju. Počinje se uočavati, navedimo kao primjer, da se s tanjurićem punim vode, ulijevajući u njega kaplje ulja i izgovarajući neka imena, dobivaju određeni odgovori, i

tako se započinje nizom magijskih praksi. Vidio sam karizmatičare da prelaze na magijske prakse i kako se zatim od njih povlače; ali nisu svi sposobni vratiti se natrag. A vidio sam i svećenike ne egzorciste kako upotrebljavaju neke metode uspjeha, a da nisu ni zapazili da vrše pravu pravcatu magiju. Đavao je lukav: uvijek je spreman obećati kraljevstva zemlje, ako padnemo na tlo i poklonimo mu se!

POGLAVLJE XV.

NEDOVRŠENI "RADOVI" NA OBREDNIKU

Od završetka Drugog vatikanskog sabora do danas prošlo je dosta godina. Razni dijelovi Obrednika su obnovljeni prema saborskim smjernicama, Jedini dio koji je još ograđen natpisom "Radovi u tijeku", to je dio koji se odnosi na egzorcizme. Istina je da postoji o tome nauk Svetoga pisma, teologije, Crkvenog učiteljstva; naveli smo na drugom mjestu nekoje tekstove Drugog vatikanskog; ovdje ne želim navodati tri govora Pavla VI. i četrnaest Ivana Pavla II. Navodim barem jednu rečenicu Pavla VI, izvađenu iz govora od 15. studenog 1972: "Izlazi iz okvira biblijskog i crkvenog naučavanja tko odbija priznati da ona (đavolska prisutnost) postoji; ili tko od nje čini princip koji o sebi postoji, koja ne bi imala, kao i svako stvorenje, izvor u Bogu; ili tko je tumači kao pseudo-stvarnost, pojmovnu i fantastičnu personifikaciju nepoznatih uzroka naših nevolja". I malo kasnije nadodaje: "Ovo o đavlu i o utjecaju što ga on može vršiti na pojedine osobe, na zajednice, na čitave narode ili događaje, bilo bi veoma važno poglavlje katoličke nauke koje bi trebalo ponovno proučavati, što se danas malo čini".

Praktično, za mnoge današnje crkvene ljude, sve su to riječi bačene u vjetar: i one iz Biblije, i od Tradicije, i od Učiteljstva. S pravom piše mons. Balducci: "Dobro je

da javnost zna kroz kakvu krizu, barem doktrinalnu, Crkva danas prolazi!" (*Il diavolo*, Ed. Piemme, str. 163). Rečeno mi je da sam se u mnogim člancima pokazao polemičnim u odnosu prema nekim teolozima, nekim biskupima, nekim egzorcistima. Ne radi se o polemici, nego se radi o tome da se istakne istina. Jer kriza nije samo doktrinalna, nego nadasve pastoralna, to jest zahvaća biskupe, koji ne imenuju egzorciste, i svećenike koji u to više ne vjeruju. Ne mislim generalizirati, ali je danas davao veoma aktivan u mučenju osoba, i kada one traže egzorcistu, nađu se pred već ustaljenim natpisom: "Radovi u tijeku".

Započinjem s teolozima. Navodim Luigija Sartorija, jednog od najpoznatijih i najvažnijih. On piše: "Vjerojatno je da se neka ozdravljenja koja je Isus učinio odnose na bolesnike od živčanih oboljenja više nego li na opsjednute". Ova insinuacija je veoma teška i pogrešna. Evandjelja uvijek jasno razlikuju između ozdravljenja od bolesti i oslobođenja od đavla, između Isusove ovlasti, dane apostolima, izgonjenja đavola i ovlasti ozdravljanja bolesnika. Evandelisti možda neće nazvati bolesti modernim tehničkim izrazima, ali vrlo dobro razlikuju kada se radi o bolesti ili kada se radi o đavolskom opsjednuću. Tko to ne zna razlikovati je Luigi Sartori, a ne evandelisti. I vidjeli smo kakvu temeljnu važnost u djelu Kristovu ima izgonjenje đavola. Kada su sedamdesetdvojica učenika htjela iznijeti rezultate svoje službe, na koju ih je Isus bio poslao da propovijedaju dva po dva, rekoše samo jedno, puni radosti: "Gospodine, i zlodusi nam se pokoravaju na tvoje ime". A Isus odgovori: "Promatrah Sotonu kako poput munje s neba pade" (Lk 10,17-18). Nije čudno ako Sartori zaključuje svoj članak tvrdeći: "Isus čudotvorac nadasve je

iskazivao snagu ljubavi, izgrađivao je odnose međusobne simpatije; zbog toga je izvodio čudesa, a *ne jer bi posjedovao svete i skrivene sile*, kao vrač" (*Famiglia Cristiana*, br. 19, 10, svibanj 1989). Ne, dragi teolože, Isus nije tražio simpatiju i nije posjedovao skrivene sile jednog vrača. On je posjedovao božansku svemoć i svojim je djelima dokazivao da je Bog. Ali ovo su sitničavosti na koje se određeni moderni teolozi ne osvrću.

Uzmimo i jednog drugog teologa, Luigija Lorenzettija. On dopušta, po svojoj dobroti, da "vjernik ne može posve isključiti đavolsko tumačenje određenih činjenica", ali se poslije toga žuri nadodati da "je teško, dapače *nemoguće* posve sigurno ustvrditi takvu prisutnost u konkretnom slučaju". Ako je *nemoguće*, oslobođenja koja je Isus učinio ne treba vjerovati, kao ni ona koja su ostvarili apostoli. Beskorisna je također moć izgonjenja đavla koju je Isus dao svojoj Crkvi, beskorisne su crkvene odredbe o egzorcizmima i beskorisni su egzorcisti. Ne, dragi teolože, *nemoguće* je tebi, i teolozima kao što si ti, razlikovati u konkretnim slučajevima postoji li ili ne đavolska prisutnost, jer na tom području nemate nikakvog iskustva. Stoga je veoma lako zaključiti: "U većini slučajeva ne griješimo ako magijsko-đavolsko tumačenje činjenica zamijenimo znanstveno-naravnim" (*Famiglia Cristiana*, br. 39, 5. listopada 1988). To je isto kao reći: vjerujem u đavla u teoriji, da ne budem smatran heretikom, ali u praksi u to ne vjerujem, jer se u praksi pouzdajem jedino u naravnu znanost.

Ako tako misle istaknuti teolozi, što mogu misliti obični svećenici? Svaki dan opipavam rukom da ne vjeruju u đavolska zlodjela. Katkada od toga čine jedan veliki kotao sa spletkama i prijevarama onih koji se oslanjaju na pučku lakovjernost da bi stekli novac na

laki način. Kao uzor može poslužiti župnik Palerma, don Salvatore Caione, reklamiran od časopisa *Famiglia Cristiana*, br. 6, od 8. veljače 1989. Pod naslovom: "Nabacivanja ne postoje", sve smatra prijevarom; i naravno sve trpa zajedno - čarobnjake, gataoce iz karata i egzorciste (ne vodeći računa da li su imenovani od biskupa prema crkvenim propisima), sve stavlja na istu razinu. Da se mnogo ljudi daje prevariti, jest izvan sumnje. Ali se zacijelo po zabludi ne naučava istina. To su sitnice koje ne zapaža don Salvatore i oni koji šire njegove ideje, a da ne zapažaju temeljnih pogrešaka koje sadrže.

Miješajući zabludu s istinom lako je uočljivo zašto ima veoma malo egzorcista i ljudi se obraćaju vračevima, čarobnjacima i gataocima iz karata, koji se u nesrazmjeru šire. A vjernik nije ni od koga poučen. Egzorcizirao sam jednu redovnicu, svedenu u veoma teško stanje od đavolskog opsjednuća, koje već deset godina čini te ona postepeno ide na gore. Pozvao sam njezinu generalnu poglavaricu i rekao sam joj da se ne čeka da netko dođe na rub smrti pa da se zove liječnika, nego ga se poziva kod prvih simptoma bolesti. Ta poglavarica mi je rekla: "Imate pravo, ali u tim stvarima nije nas poučio nijedan svećenik". Također mi je rekla koliki su crkveni ljudi (a da ne govorimo koliki liječnici) razgovarali s dotičnom redovnicom, a da nikome nije ni došlo na pamet kakva bi moć mogla biti pravi uzrok njezinih nevolja, koje su se opirale bilo kakvom liječenju.

Istina je da sam se u svojim člancima sukobio i s nekim egzorcistima. Rekao sam da "je nestalo škole", to jest da nema više u biskupijama one povezanosti po kojoj bi iskusan egzorcist poučavao egzorcistu početnika. I tada se događa da ima egzorcistâ koji ne znaju ni

najelementarnijih stvari. Sukobio sam se s mons. Giuseppeom Ruata, katedralnim kanonikom i koordinatorom turinskih egzorcista. Njega je za časopis *Famiglia Cristiana* (30. ožujka 1988) intervjuirala Franca Zambonini, a na njega ju je uputio kard. Ballestrero. Kada netko tvrdi da je "đavolsko opsjednuće ograničeno u vremenu i traje nekoliko sati ili nekoliko dana", znači da nema ni najelementarnijeg iskustva. I doista, malo kasnije tvrdi, da kod svih osoba koje su se njemu obratile "nije nikada našao takve znakove da bi se morao uteći egzorcizmu". Ja sam kroz četiri godine ubitačnog rada (tako da sam sada prisiljen ublažiti ritam), egzorcizirao preko osam tisuća osoba; posjedujem imena opsjednutih: do sada šezdeset i jedan, i svi u takvom stanju već desecima godina. Ima osoba nad kojima se mole blagoslovi deset, petnaest pa i više godina, i još nisu oslobođene.

Također sam oštro kritizirao mons. Giuseppea Vigninija, pokorničara i egzorcistu katedrale u Firenzi, zbog četiri članka objavljena u časopisu "*Toscana oggi*" ("*Toscana danas*"; listopad i studeni 1988; siječanj 1989). Kada jedan egzorcist piše da su magija, crne mise, nabacivanja itd. "bezazlene spletke i plod mašte, pod utjecajem sugestije"; kada tvrdi da egzorcizam nije sakrament nego jednostavno zazivanje, ne znajući da je sakramental; kada donosi svoja neispravna zaključivanja tvrdeći da, u praksi, *ne treba nikada vršiti egzorcizme*; treba mu doista reći, sa svim mogućim poštovanjem: "Dragi sine, ili nauči posao ili ga mijenjaj".

Poznam neke egzorciste koji niti ne posjeduju Obrednik; ne poznaju niti propise koje treba slijediti niti odgovarajuće molitve koje treba moliti; imaju samo egzorcizam Lava XIII, u jednom talijanskom prijevodu ni dobrom ni cjelovitom, i ograničavaju se na njega. U

svjetskoj štampi je odjeknuo slučaj Anneliese Michel, iz Klingenberg (Njemačka), djevojke od 24 godine, koja je umrla ljeti 1976. nakon dugog niza egzorcizama. Vijest je izazvala uzbuđenje i zbog toga što su dva svećenika, koji su obavljali egzorcizme, bili prijavljeni i podvrgnuti sudskom kaznenom postupku. Podaci koji su se tada pojavili u novinama i u drugim tiskanim spisima (kao knjiga Kasper i Lehman, *Diavoli demoni possessione (Đavli, demoni, opsjednuće)*, Ed. Queriniana 1983), upućivali su na sumnju da su dvojica svećenika s prevelikom lakoćom mislili da se nalaze pred slučajem đavolskog opsjednuća. Izgledalo je da su se egzorcisti, makar su uvijek radili u prisustvu i po pristanku roditelja djevojke, dali voditi onime što je sama djevojka označavala kao korisno za njezino oslobođenje.

Kasnije je izašla knjiga u kojoj su te činjenice proučene temeljito: *Anneliese Michel*, od Kaspara Bullinger (Ed. Ruhland, Altötting 1983). To proučavanje u biti posve opravdava dvojicu egzorcista, dokazuje kako je bilo ozbiljno zalaganje bilo biskupa, koji je ovlastio egzorcizme, bilo dvojice svećenika; i navode se uzroci smrti djevojke, neovisno o sakramentalu egzorcizma. U svakom slučaju događaj je doprinio da se obeshrabre svećenici u prihvaćanju službe egzorcista."

Dolazimo konačno na biskupe. Istina je da sam se sukobio i s njima, jer ih ljubim i želim njihovo spasenje. Kanonsko pravo nema u vidu zločin propusta obzirom na dužnosti službe; ali stranica općeg suda, kako je done-

---

¹¹ Slučaj Anneliese Michel je detaljno obrađen na hrvatskom u već spomenutoj knjizi: J. MARČEVIĆ, *Anneliese Michel - i zli duhovi?* (povijesne činjenice i njihovo teološko vrednovanje). (op. prev.)

sena u poglavlju 25 Matejeva evanđelja, nam predstavlja neizlječivu težinu grijeha propusta.

Još se živo sjećam veoma nesretnog interventa jednog poznatog nadbiskupa, 25. studenog 1988, u veoma gledanom programu TV, što ga je vodio Zavoli. Činilo se da se ponosi što nikada nije obavio egzorcizam i što nikada nije imenovao egzorciste. Na sreću je bio prisutan gosp. Formigoni, iz pokreta Comunione e Liberazione (Zajedništvo i Oslobođenje), koji je pitanje osvijetlio s kršćanskog gledišta. Zatim sam zabilježio čitav niz odgovora biskupa koji, ne želim to generalizirati, nisu na čast talijanskom episkopatu. Prenijele su mi ih osobe koje su k meni došle iz svih dijelova Italije, kojima sam bio rekao da se obrate svojem biskupu, prije nego li sam s njima dogovorio susret. Evo najredovitijih odgovora:

"Ja načelno ne imenujem egzorciste"; "Ja vjerujem samo u parapsihologiju"; "Zar vi još vjerujete u te stvari?"; "Nisam našao ni jednog svećenika pripravnog da prihvati tu službu. Tražite drugdje"; "Ne imenujem egzorciste i ne obavljam egzorcizme jer se bojim. Ako se davao digne na mene, što ću učiniti?"; "Želio bih znati tko vam je stavio u glavu te ludosti"... Mogao bih nastaviti. Iza svakog odgovora stoji jedna velika patnja onoga koji je taj odgovor primio; ne znam da li se ista patnja nalazi sa strane onoga koji daje takve odgovore. U većini slučajeva se je radilo o osobama koje su upozoravale biskupa da su primile blagoslove od oca Kandida i da ih je on opomenuo da imaju potrebu i daljnjih blagoslova. Dakle, praktično, već je bila dana dijagnoza zla od jednog egzorciste veoma kompetentnog i veoma poznatog.

Doista ne želim poopćivati. Ako sam egzorcist, to dugujem osjetljivosti i inicijativi kard. Polettija. Smatram

da svaki egzorcist treba svjedočiti jednako priznanje obzirom na svoga biskupa. Ali pomanjkanje egzorcista jasno pokazuje pomanjkanje zanimanja za ovo područje.

Ako li prijedem na govor o drugim evropskim narodima, situacija je još gora nego li u Italiji. Egzorcizirao sam osobe koje su došle iz Njemačke, Austrije, Francuske, Švicarske, Engleske, Španjolske. Sve te osobe došle su namjerno, privučene glasom oca Kandida i pomirile se s tim da se povjere njegovom učeniku. Ali sve te osobe su tvrdile da nisu našle egzorcistu u svojem narodu. Švicarski športas tvrdi da je telefonirao svim katoličkim biskupima tražeći egzorcistu i da je od svih dobio negativan odgovor. Ne želim reći da u tim narodima nema egzorcista, ali ih je bez sumnje teško otkriti. Doći u Rim posebno radi egzorcizma, nije zabava.

Naglašavam: u inozemstvu je situacija gora od one u Italiji. Donosim značajan primjer. Moja subraća u Sjedinjenim Američkim Državama htjela su prevesti knjigu Balduccija, *Il diavolo (Đavao)*. Da bi dobili Imprimatur (dozvolu za tiskanje knjige sa strane biskupa), bili su primorani od biskupijskog cenzora isključiti iz knjige sve slučajeve u kojima se je govorilo o đavolskom opsjednuću. Uočimo nedosljednost takve odredbe: ne samo da su to dokumentirani povijesni događaji, nego se radi o praktičnoj primjeni u knjizi iznesenih načela. To je redovita pogreška: ne nijekati prisutnost đavla apsolutno, da se ne bude hereticima, ali nijekati je odlučno u svakom konkretnom slučaju.

Tako ne stoje stvari kod nekih protestantskih vjeroispovijesti. I u Rimu ima onih koji veoma ozbiljno pristupaju problemu, koji proučavaju slučajeve i koji, kada sa svojim razlikovanjem duhova dođu do otkrića prisutnosti

Zloga, egzorciziraju djelotvorno što sam više puta dirnuo rukom. Jasno je da svi oni koji vjeruju u Krista, a ne samo katolici, imaju vlast izgoniti đavle u njegovo ime. Ne trebamo im ništa zavidjeti, nego gledati na Evandjelje. Kada je Ivan rekao Isusu: "Učitelju, vidjesmo jednoga kako u tvoje ime izgoni zloduhe. Mi smo mu branili jer ne ide s nama". A Isus reče: "Ne branite mu! Jer nitko ne može učiniti nešto silno u moje ime pa me ubrzo zatim pogrditi. Tko nije protiv nas, za nas je." (Mk 9,30-40).

Do tog otkrića su došli članovi Obnove u Duhu i ono ih je stavilo na put *molitve za oslobođenje*. Molitve koje su upravljane određenim kriterijima, ali koje su veoma djelotvorne. Upravo za usmjerenje takvih molitava kard. Suenens je napisao knjigu: *Rinnovamento e potenza delle tenebre (Obnova u Duhu i moć tame* - Ediz. Paoline, 1982), s predgovorom kard. Ratzingera. On piše: "U početku su mnogi katolici povezani s Obnovom u Duhu otkrili praksu oslobađanja među kršćanima drugih predaja, koji većinom pripadaju ambijentima Slobodnih crkava (Free Churches) ili Pentekostalcima; i knjige koje su pročitali - ili još čitaju - velikim dijelom proizlaze iz tih ambijenata. Među njima se nalazi obilna literatura o đavlu i njegovim pomoćnicima, o njegovoj strategiji i njegovim sredstvima djelovanja, i tako dalje. U Katoličkoj Crkvi ovo je područje velikim dijelom ostalo neobrađeno i naš specifični pastoral nije se opskrbio direktivama prikladnim za naše vrijeme" 'str. 79-80).

To je prigovor na koji ćemo se osvrnuti u slijedećem poglavlju. Ali je pravo naučiti od onoga koji bolje slijedi Evandjelje. I u ovoj točki, kao i u proučavanju i širenju Biblije, mi katolici smo veoma mnogo zaostali u odnosu na neke protestantske vjeroispovijesti. Ne prestajem to

opetovati: racionalizam i materijalizam su zarazili jedan dio teologa s dubokim utjecajem na biskupe i svećenike. A tko snosi posljedice, to je narod Božji. U Italiji, od biskupa egzorcista poznajem samo afrikanca mons. Milinga, protiv kojega se dižu na sve načine. I znam barem za dva egzorcizma koje je obavio Papa. Ne poznam druge slučajeve. Bit ću radostan ako mi se dojavu.

Zaključujem tvrdeći da je jedan od ciljeva koji sam postavio s ovom svojom knjigom: doprinijeti da se u Katoličkoj Crkvi ponovno uvede pastoral egzorcizama. To je izričita naredba Gospodinova i neoprostivo je pomanjkanje zbog čega se ta naredba ne vrši. To će biti tema slijedećeg poglavlja.

DODACI

Misao svetog Ireneja

Na pouku modernim teozima donosimo misao jednog od najdrevnijih teologa, sv. Ireneja. Prenosimo ga iz mjesečnika "Il segno del soprannaturale" ("Znak nadnaravnoga"), rujan 1989, potpisano kraticom ALPE, iza koje se krije veliki znanstvenik.

Irenej, rođen oko 140. u Maloj Aziji, biskup Liona, bio je utemeljitelj Crkve u Galiji (Francuska); umro je oko 202., možda kao mučenik. Njegovo temeljno djelo je knjiga *Adversus haereses (Protiv hereza)*, u kojoj cjelovito odbacuje tezu heretika gnostika, koji su učili da je svijet

nastao od jednog zlog stvoritelja. Pravi Stvoritelj je Logos, to jest Riječ dobroga Boga. Anđeli su dio svemira stvorenog od Boga; a đavao, kao i ostali anđeli, stvoren je dobar, stvorenje u svojoj biti i trajno niži od Boga i podređen njemu; ali "se odmetnuo" i stoga je pao s neba. Zato je Sotona *odmetnik u najistaknutijem smislu*, te također *zavodnik* svemira koji "hoće prevariti naše pameti, potamniti naša srca i pokušati nas uvjeriti da se klanjamo njemu umjesto pravom Bogu".

Ali njegova moć nad nama je ograničena jer je samo *uzurpator vlasti* koja zakonski i bitno pripada Bogu, te "nas ne može prisiliti da grijeshimo".

Irenej tvrdi da je Sotona izgubio anđeosku milost jer je zavidio Bogu, želeći "da mu se klanjaju kao Njemu"; a ujedno je zavidio čovjeku, kao slici i prilici Božjoj. Njegova zavist je posebno usmjerena prema nama. Zbog toga je ušao u Eden s pokvarenim srcem i sa željom da upropasti naše praroditelje. Irenej je prvi kršćanski teolog koji dosljedno razrađuje i razvija teologiju istočnog grijeha: Bog je stvorio Adama i Evu i postavio ih u raj zemaljski da bi živjeli u sreći, u intimnom odnosu s njim. Ali Sotona, znajući za njihovu slabost, ušao je u vrt i, uzimajući oblik zmije, napastovao ih.

Sotonina zloća mogla je ostati bez učinka da Bog nije dao ljudima slobodu da biraju između dobra i zla. Sotona "nije prisilio" prvog čovjeka i prvu ženu da sagriješ; "oni su to slobodno izabrali jer ih je Bog upravo stvorio s najvećim darom slobodne volje. Sotona je jedini, ali također pravi uporni napasnik jer je zavidan na prvotnom stanju praroditelja".

Po tome sva ljudska bića sudjeluju u grijehu Adama i Eve. Od toga časa smo postali robovi đavla i, što je još gore, nemoćni da se oslobodimo od njega po našem slo-

bodnom izboru. Podvrgnuti Sotoni, iznakazili smo sliku i priliku Božju (u nama), i tako sami sebe osudili na smrt. Sreća Edena je uništena. Budući da smo svojom slobodnom voljom okrenuli leđa Bogu, predali smo se u ruke Sotone, i stoga je pravo da nas je Sotona držao u svojoj vlasti dok nismo otkupljeni. "Pod vidom pravедnosti, u užem smislu, Bog nas je mogao ostaviti u rukama Sotone zauvijek, ali u svom milosrđu on nam je poslao svoga Sina da nas spasi".

Kristovo otkupiteljsko djelo započinje s napastovanjem Sotone protiv drugog Adama sa strane đavla, kao "rekapitulacija" (obnova) napastovanja prvog Adama. Ali ovog puta đavao gubi i nenadoknadivo je pobijeden od Krista. Kršćanska tradicija ima tri glavna tumačenja o otkupiteljskom djelu Kristove muke.

a) Prvo tumačenje smatra da je ljudska narav bila posvećena, oplemenjena, preobražena i spašena po Kristu s njegovim utjelovljenjem.

b) Drugo: Krist je bio žrtva prikazana Bogu da ga pomiri s čovjekom.

c) Treće, *teorija otkupnine (cijene)*, čiji je Irenej bio prvi odlučni zastupnik. Ona počiva na slijedećim temeljima: "Budući da je Sotona zakonito držao ljudski rod u zatvoru, Bog se je ponudio da će sam sobom platiti otkupninu za našu slobodu. Samo Bog se je naime mogao slobodno potčiniti, jer slobodni izbor nije bio moguć nikome drugom, budući da nas je istočni grijeh lišio sve naše slobode. Bog Otac je predao Sina Isusa da oslobodi nas, taoce đavla. Kristove patnje su paralizirale đavla, oslobađajući nas od smrti i osude".

Teorija žrtve, bila je glavna alternativna teorija u Irenejevo vrijeme, a zastupala je da je Krist, ujedno čovjek i Bog, na sebe uzeo sve grijehе čovječanstva i, predajući

se na smrt svojim slobodnim opredjeljenjem, prikazao je Bogu odgovarajuću naknadu. *Teorija otkupnine*, makar je katkada izražena nezgodno, odražavala je naglasak koji su apostolski oci stavljali na *kozmičku borbu* između Krista i Sotone, i u cjelini dosta je dobro odgovarala umjerenim dualističkim stavovima kršćanstva u prvim počecima. Za Ireneja Krist je drugi Adam koji je raskinuo lance smrti koje nam je nametnula slabost prvog Adama. Pojam *rekapitulacije (obnove)*, (Krist, drugi Čovjek, uništava зло koje nam je nanio prvi Čovjek), bio je u središtu Irenejeve kristologije.

"Sotona, pobijeden od Krista, ipak ne prestaje smetati spasenju sa svom svojom snagom. Potiče poganstvo, idolopoklonstvo, vraćanje, bezbožnost i posebno hereze i apostaziju. Heretici i šizmatici koji ne slijede pravu Kristovu Crkvu, članovi su Sotonske vojske, njegovi pomoćnici u kozmičkom ratu protiv Krista".

Irenej drži da je Krist obrana kršćana od đavla. Đavao bježi kada se mole kršćanske molitve i kada se izgovara ime Krista. Ipak bitka nimalo nije završena, jer će đavli, dopuštenjem Stvoritelja, nastavljati kušati krštene, "bilo da budu kažnjeni zbog njihovih grijeha, bilo da budu bolje očišćeni, bilo da budu poučeni u bratskoj ljubavi", da se međusobno pomažu u duhovnim potrebama po uzajamnom bodrenju i podnošenju, a nadalje da ih uvijek drži "budnima i jakima u vjeri".

Jedan vatikanski dokument o demonologiji

Nemojte misliti da sam ja jedini zapazio gluposti nekih teologa. Izgleda da su mnogi od njih uzeli kao

novog crkvenog oca Rudolfa Bultmanna, koji je između ostaloga napisao: "Ne može se služiti električnim svjetlom i radijem, ili u slučaju bolesti utjecati se modernim medicinskim i kliničkim iznalascima, a u isto vrijeme vjerovati u svijet duhova i čudesa što nam ih predlaže Novi zavjet" (*Nuovo Testamento e Mitologia - Novi zavjet i mitologija*, Queriniana 1969, 110). Prihvatiti tehnički napredak kao neprijeporni dokaz da je Riječ Božja srušena, znači ludovati. Ali mnogi teolozi i bibličisti smatraju da nisu "ažurirani" ako ne slijede te smjernice. Zanimljiva je statistika, koju donosi Lehman u već navedenom djelu¹², o katoličkim teolozima: dvije trećine od njih prihvaćaju u teoriji tradicionalne istine o đavlu, ali ih odbacuju ako se primijene na pastoralnu praksu; to jest ne žele se formalno suprotstaviti Crkvi, ali u praksi ne prihvaćaju njezino naučavanje (str. 115). Također je zanimljiv još jedan statistički podatak: katolički teolozi pokazuju da sasvim površno poznaju đavolsko opsjednuće i egzorcizme (str. 27). To je ono što i ja tvrdim.

Svjesna ove situacije Kongregacija za nauk vjere dala je na proučavanje tu temu i izdala dokument koji je objelodanjen u *Osservatore Romano*, 26. lipnja 1975, pod naslovom "*Fede cristiana e demonologia*" ("*Kršćanska vjera i demonologija*"). Ta studija kasnije je uvrštena među službene dokumente Svete Stolice (*Enchiridion Vaticanum*, vol. V, br. 38). Iz njega donosimo neke odlomke. Glavni cilj je poučiti vjernike i još više zastranjele teologe, koji izbjegavaju opstojnost đavla u svojim proučavanjima i naučavanjima, a Krist "se je pojavio da razori djela đavolska" (1 Iv 3,8). Nijećući opstojnost đavla rušimo

otkupljenje; tko ne vjeruje u opstojnost đavla, ne vjeruje u Evanđelje.

Tijekom vjekova Crkva je uvijek osuđivala različite oblike praznovjerja, opsesivnu obuzetost Sotonom i đavlima, različite oblike kulta i bolesnu priljubljenost uz te duhove. Nepravедno bi stoga bilo tvrditi da je kršćanstvo, zaboravivši na sveopće Kristovo gospodstvo, Sotonu učinilo odabranom temom svoga propovijedanja, pretvarajući Radosnu vijest o Uskrsnom Gospodinu u navještaj straha... Ali bi bila pogubna zabluda ponašati se kao da je otkupljenje ostvarilo sve svoje učinke - budući da je presuda nad poviješću već izrečena - te da se više nije nužno zauzimati u borbi o kojoj govori Novi zavjet i učitelji duhovnog života...

Češće je ipak ova opstojnost (Sotone) otvoreno postavljena u sumnju. Određeni kritičari, smatrajući da mogu spoznati vlastiti Isusov stav, misle da nijedna njegova riječ ne garantira stvarnost sotonskog svijeta, a tvrdnja o njihovoj opstojnosti odražavala bi radije, tamo gdje se susreće, misli židovskih spisa ili bi ovisila o novozavjetnim tradicijama a ne o Kristu. Budući da ona nije dio središnje evanđeoske poruke, ne bi angažirala više danas našu vjeru i mi bismo bili slobodni napustiti je.

Drugi, objektivniji i radikalniji, prihvaćaju tvrdnje Svetoga pisma o đavlima u izravnom smislu, ali odmah nadodaju da, u današnjem svijetu, nisu prihvatljive niti za kršćane. I oni ih, dakle, isključuju. Za neke, na kraju, pojam Sotone, koji god bio njegov izvor, ne bi više imao važnosti i, ako bismo išli opravdavati ga, naše naučavanje bi gubilo na vjerodostojnosti i zasjenilo bi govor o Bogu koji jedini zaslužuje naše zanimanje.

¹² Kasper • Lehman, *Diavoli demoni possessione*. (op. prev.)

Za jedne i druge, konačno, imena Sotone i đavla nisu drugo do mitske i funkcionalne personifikacije, čija bi uloga bila samo dramatski potcrtati utjecaj zla i grijeha na čovječanstvo. Dakle, samo način izražavanja koji bi naše doba trebalo dešifrirati i naći drugačiji način kako usaditi kršćanima u srce dužnost da se bore protiv svih snaga zla u svijetu.

Ova stajališta, opetovana s raskošnom erudicijom i raširena od časopisa i nekih *teoloških rječnika*, ne mogu a da ne zbune duhove: vjernike, naviknute da ozbiljno uzmu opomene Krista i apostolskih spisa, imaju dojam da takvi govori, na ovom području, idu za tim da izmijenjene javno mnijenje, a oni, među njima, koji poznaju biblijske i religiozne znanosti, se pitaju kamo će dovesti proces demitizacije što ga je započela rečena hermeneutika...

I glavna ozdravljenja opsjednutih Krist je izveo u časovima koji su bili odlučni za njegovu službu. Njegovi egzorcizmi postavljali su i usmjerivali problem njegovog poslanja i njegove osobe, što dovoljno potvrđuju reakcije koje su budili. Ne stavljajući nikada Sotonu u središte Evandjelja, Isus je ipak o njemu govorio u zaista presudnim časovima i s važnim izjavama.

Prije svega započeo je svoju javnu službu prihvaćajući da ga đavao napastuje u pustinji: Markov izvještaj, upravo zbog svoje trijeznosti, odlučan je kao i Matejev i Lukin. Na tog je protivnika upozorio u Govoru na gori i u molitvi koju je naučio svoje, *Oče naš*, kako danas prihvaćaju mnogi egzegete, oslonjeni na svjedočanstva raznih liturgija. Otkrivenje je nadasve veličanstvena freska na kojoj sja moć Krista uskrsloga po svjedocima njegova Evandjelja: Otkrivenje naviješta pobjedu žrtvovanog Janjeta, ali bi se potpuno prevario o naravi ove pobjede tko

u njoj ne bi vidio konac duge borbe u kojoj sudjeluju, preko ljudskih sila koje se suprotstavljaju Gospodinu Isusu, Sotona i njegovi anđeli, koji se međusobno razlikuju, kao i njihovi povijesni suradnici. Otkrivenje nam upravo, ističući zagonetku različitih imena i simbola Sotone u Svetom pismu, konačno otkriva njihov identitet. Njegovo djelovanje se odvija kroz sve vjekove ljudske povijesti, pod očima Božjim.

Očito je da većina crkvenih otaca, napuštajući s Origenom ideju tjelesnog grijeha palih anđela, vidi u njihovoj oholosti - to jest u želji da se izdignu iznad svoga stanja, da potvrde svoju neovisnost, da učine da bi u njih vjerovali kao u Boga - temelje njihova pada; ali, uz ovu oholost, mnogi ističu i njihovu zloću prema ljudima. Za sv. Ireneja, odmetništvo đavla je započelo kada je postao zavidan zbog stvaranja čovjeka i kada je pokušao odvojiti ga od njegova Stvoritelja. Prema Tertulijanu, da bi se Sotona suprotstavio planu Gospodnjem, on je imitirao u poganskim misterijima sakramente koje je Isus ustanovio. Nauk crkvenih otaca prenosio je dakle u biti na vjerni način nauk i usmjerenja Novog zavjeta.

POGLAVLJE XVI.

PASTORAL KOJI TREBA OBNOVITI

"Oni koji uzvjeruju u moje će ime zloduhe izganjati": ova jednostavna Kristova tvrdnja, koju čitamo na kraju Markova evanđelja, bila je dovoljna za cjeloviti pastoral oslobađanja u prvim kršćanskim vremenima. Svaki kršćanin je bio egzorcist, to jest imao je ovu moć, utemeljenu na vjeri i na snazi Isusova imena. O tome nam svjedoče Justin, Tertulijan, Origen. Poslije su se počeli umnažati obrasci egzorcizama i zbirke tih obrazaca. U međuvremenu su crkvene vlasti počele izdavati propise o službi istjerivanja duhova (egzorcistat), rezervirajući teže slučajeve ovlaštenim osobama, i umnažajući sakramentale koji su svima na raspolaganju, za lakše slučajeve.

Ali sve do naših posljednjih vremena, pa i onda kada su egzorcizmi za teže slučajeve bili pridržani biskupima i svećenicima od njih delegiranima (kao što je sadašnja disciplina), svaka biskupija je raspolagala odgovarajućim brojem egzorcista. Nije postojala sadašnja kriza nevjere, barem praktična, o postojanju đavla, zbog čega se danas ni biskupi ne suočavaju s ovim pastoralnim problemom (koji bi morao biti uključen u redoviti pastoral svake biskupije), a i svećenici nisu raspoloženi ni pripremljeni na prihvaćanje ove službe. Kanonsko pravo zahtijeva posebno od župnika da budu na pomoć obiteljima i pojedincima, posebno u njihovim patnjama; da pomažu si-

romasima, bolesnicima, žalosnima, svima koji se nalaze u posebnim teškoćama (kan. 529). Nema nikakve sumnje da među ove bolne slučajeve i posebne potrebe treba ubrojiti udarene od Zloga. Ali tko im vjeruje?

I tada se množi utjecanje vračarima, gataocima iz karata, vračarama. Malo je osoba koje se obraćaju jednom egzorcisti prije nego li su se utekle razornim liječenjima gore nabrojениh osoba. Doslovce se ispunja što Pismo kaže o kralju Ahazji. Kada je bio teško bolestan, poslao je glasnike da pitaju savjet u Baal Zebuba (poglavice đavolskog!), boga ekronskog, da bi saznao svoju budućnost. Prorok Ilija otišao je u susret tim glasnicima i rekao: "Zar nema Boga u Izraelu te se idete savjetovati s Baal Zebubom, bogom ekronskim?" (2 Kr 1,1-4). Danas se je katolička Crkva odrekla ove svoje specifične misije i puk se više ne obraća Bogu, nego Sotoni.

"Kakve su danas najveće potrebe Crkve? Neka vas ne začudi kako je jednostavan ili nestvaran naš odgovor: jedna od najvećih potreba je obrana od onog zla koje nazivamo đavao" (Pavao VI, 15. XI. 1972). Doista, riječi Papine imaju domet mnogo širi nego li je usko područje egzorcizama; ali je isto tako sigurno da je u njima uključeno i ovo područje.

Komisija koja priprema reviziju Obrednika, nalazi se pred čitavim kompleksom zadataka. Ne radi se samo o tome da se revidira početne norme i molitve egzorcizma. Treba razjasniti čitav pastoral o ovom predmetu.

Sadašnji Obrednik promatra izravno samo slučaj đavolskog opsjednuća, to jest najteži i najrjeđi slučaj. Mi se egzorcisti bavimo, praktično, svim slučajevima u kojima zapazimo sotonski utjecaj: slučajevima đavolskog zlostavljanja (koji su mnogo brojniji od đavolskog

opsjednuća), slučajevima opsesije, slučajevima uznemirivanja u kućama, i ostalim slučajevima u kojima smo zapazili da su naše molitve djelotvorne. Rekao bih da i na ovom području vrijedi načelo "natura non facit saltus" ("narav ne pravi skokove", nego napreduje sporim razvojem). Na primjer, nije jasna granica između opsjednutih i mučenih od Sotone. Isto tako nije jasna granica između mučenih od Sotone i drugih zala: fizičkih zala koja može prouzročiti đavao, moralnih zala (habitualna stanja grijeha, posebno u najtežim oblicima) u kojima je sasvim sigurno đavao imao svoj udio. Na primjer, katkada sam vidio da je korisnije izmoliti kratak egzorcizam, nego li molitvu za bolesnike, nad osobama za koje sam imao razloga sumnjati o porijeklu njihova zla. Kao što mi je koristilo upotrebljavati kratke egzorcizme kao nadopunu sakramentu ispovijedi, nad osobama koje su otvrdnule u određenim grijesima, kao što su homoseksualci. Sveti Alfons, naučitelj Crkve za moralnu teologiju, govoreći o ispovjednicima, kaže da *prije svega* svećenik mora privatno egzorcizirati kada se nađe pred nečim za što smatra da bi moglo biti đavolsko uznemirivanje.

Istaknimo pak, da prema važećim propisima, po slovu zakona, na egzorcistu spadaju samo slučajevi đavolskog opsjednuća. Svi ostali slučajevi mogu se riješiti drugačije: molitvom, sakramentima, upotrebom sakramentala, molitvama za oslobođenje koje obavljaju molitvene zajednice itd. Ali je odviše široko područje da bi se moglo ostaviti slobodnoj inicijativi, bez ikakve određene odluke. U dodatku donosimo pismo što ga je Kongregacija za Nauk vjere uputila biskupima 29. rujna 1985. U biti se doživaju u pamet postojeće odredbe, a da se ne riješava kompleksni problem koji spada na određenu komisiju. Ne znam da li su se ovih godina biskupi pobrinuli da toj

komisiji upute potrebne prijedloge. Veoma u to sumnjam, budući da je tolika nebriga na ovom području. Ograničavam se na neke napomene.

Jedan od crkvenih dostojanstvenika osjetljivijih na ovu temu bez sumnje je kard. Suenens, koji to doživljava preko molitava za oslobođenje koje se obavljaju u zajednicama Obnove u Duhu. U kratkom poglavlju svoje već navedene knjige tvrdi: "Praksa oslobađanja od đavola, koja se vrši bez ovlasti, preko izravnih egzorcizama, postavlja granične probleme koje treba uočiti i razjasniti. Na prvi pogled crta razgraničenja izgleda jasna: egzorcizmi su zadržani isključivo biskupu ili njegovom delegatu, u slučaju predmnijevanog đavolskog opsjednuća; slučajevi koji su izvan pravog ospjednuća su slobodno područje, za koje nisu donesene zakonske odredbe te je stoga dostupno svima".

Ali kardinal zna dobro da su slučajevi pravog opsjednuća rijetki, i uz to zahtijevaju posebno i stručno proučavanje da bi bili utvrđeni. Stoga nadodaje: "Sve što se nalazi izvan pravog opsjednuća je kao polje slabo označenih granica, na kojem vlada nejasnoća i dvoznačnost. I sama kompleksnost naziva ne pomaže da se pojednostave stvari; ne postoji zajednička terminologija i pod istim nazivom se nalaze različiti sadržaji" (nav. dj. str. 95).

Nešto kasnije, dajući praktične upute, kardinal piše: "Da bi se stvari razjasnile, potrebno je, uz ostalo, utvrditi terminologiju i jasno razlikovati između *molitve oslobađanja* i *egzorcizma oslobađanja*, u kojemu se izravno obraća i zapovijeda đavlu. *Egzorcizam oslobađanja* je pridržan isključivo biskupu u slučajevima opsjednuća; ali nedostaje crta razgraničenja između oblika egzorcizama koji se nalaze izvan opsjednuća" (nav. dj. 119-120). Meni

je, govoreći pravo, jasna ova crta razgraničenja, barem u izrazima, vodeći računa da je pravi egzorcizam, koji je pridržan biskupu ili njegovom delegatu, *sakramental*, te uključuje posredovanje Crkve; svi ostali oblici su *privatne molitve*, pa i onda kada ih obavljaju grupe. Ne znam zašto kard. Suenens nikada ne govori o egzorcizmu kao sakramentalu i kao jedinom kome treba pripasti naziv egzorcizam. Makar posvećuje malo poglavlje sakramentalima, od njih navodi neke, ali ne spominje kao takvoga egzorcizam. Po mojem mišljenju to bi već bila jedna jasna točka. Kardinal će mi oprostiti ovu primjedu.

Prelazeći na praktične ponude kard. Suenens predlaže: "Predlažem da se rezervira biskupu ne samo slučajeve đavolskog opsjednuća, prema starom Zakoniku, nego čitavo područje na kojemu se sumnja specifičan đavolski utjecaj. Pripominjem, makar je nestao egzorcizat kao mali red, ne postoji nikakva zapreka da neka biskupska konferencija zamoli Rim da ga može uspostaviti" (nav. dj. 121-122). I kardinal predlaže da bi se, za manje teške slučajeve, egzorcizat mogao dati i ovlaštenim laicima.

Nalazim druge prijedloge u odličnoj knjizi, više puta navedenoj, od patra La Grua. Pošto je spomenuo prijedloge kard. Suenensa, iznosi prijedloge koji bi se odmah mogli provesti u djelo, u iščekivanju novih odredbi odozgo. Ti su prijedlozi praktični, mogući i čije bi prakticiranje moglo pružiti elemente razmišljanja i odlučivanja komisiji koja obnavlja ovaj dio Obrednika. "U svakoj biskupiji biskup bi trebao staviti uz egzorcistu *grupu za razlikovanje duhova*, sastavljenu od tri ili četiri osobe, među kojima se nalaze liječnik i psiholog. Sve *sumnjive* slučajeve trebalo bi iznijeti pred ovu grupu koja bi, poslije odgovarajućeg ispitivanja, uputila pacijenta ili

liječniku ili egzorcisti ili grupi koja moli. *Molitvenu grupu* ili *molitvene grupe*, ako bi bilo mnogo slučajeva, trebale bi sačinjavatiiskusne i pripremljene osobe, i trebale bi intervenirati u *manjim slučajevima*, ostavljajući egzorcisti rješavanje težih i važnijih slučajeva. U molitvenoj grupi ne bi nikada smio nedostajati svećenik.

"Oslobađanje bi tako ponovno ušlo u redoviti plan *pastorala bolesnika*. *Terapija* dobro usmjerena trebala bi obuhvaćati slijedeće točke: evangelizacija, praktično vođenje sakramenata pokore i Euharistije, asketske vježbe, pohađanje molitvenih grupa. Suvišno je reći da se, u manjim slučajevima, ne smiju obavljati *zaklinjanja* nad osobama, nego samo *molitve*, izuzev da se tu nalazi ovlašteni svećenik" (nav. dj. 113-114).

Kako se vidi nije problem samo u tome da se poveća broj egzorcista i da im se omogući da se pripreme za ispravno vršenje ove službe. Postoje također i druge otvorene teme koje treba riješiti, tako da ovo područje ne bude više zatvoreno polje s natpisom "Radovi u tijeku". Đavao nikada ne odustaje od svoje djelatnosti, dok sluge Gospodnje *spavaju*, kako nam govori prisposoba o dobrom sjemenu i kukolju. Ali prvi korak, *temeljni korak*, jest da se probudi u biskupima i svećenicima osjetljivost za ovaj problem, na temelju zdrave nauke koju su nam uvijek prenosili Sveto pismo, Predaja i Crkveno učiteljstvo, pa i preko Drugog vatikanskog i posljednjih papa.

Upravo da bih doprinio ostvarenju ovoga cilja, kao glavnoga, odlučio sam se napisati ove stranice. Jedino ako se ostvari taj cilj smatrat ću da sam postigao svoj cilj, ne dopuštajući da me zasljepe pohvalne kritike i brzo širenje moje knjige.

DODACI

Jedan dokument Kongregacije za Nauk vjere

Radi se o pismu upućenom svim ordinarijima da ih se prisjeti na postojeće propise o egzorcizmima. Ne znam zbog čega su neki listovi govorili o "novim ograničenjima", kada novina u njima nema. Važan je završni poticaj. Mogla bi biti jedna novina ono što je ustvrđeno u br. 2, u koliko se opetuje da vjernici ne smiju upotrebljavati egzorcizam Lava XIII, ali se ne kaže da bi svećenici za to trebali dozvolu biskupa. Nije jasno da li je ova varijanta namjeravano tako izražena od Svete kongregacije. Smatram sumnjivim tumačenje br. 3. Pismo je datirano 29 rujna 1985. Donosimo svoj prijevod.

Preuzvišeni gospodine, već nekoliko godina se, u nekim crkvenim grupama, umnažaju molitveni sastanci s ciljem da se postigne oslobođenje od đavolskih utjecaja, makar se ne radi o pravim egzorcizmima. Ovi sastanci se obavljaju pod vodstvom laika, makar je prisutan svećenik. Budući da je postavljeno pitanje Kongregaciji za Nauk vjere što treba misliti o takvim činjenicama, ovaj ured (dikasterij) smatra potrebnim obavijestiti sve Ordinarije o slijedećim odgovorima:

1. Kanon 1172 Kodeksa kanonskog prava određuje da nitko ne može zakonito moliti egzorcizme nad opsjednutima, ako nije dobio posebnu i izričitu dozvolu ordinarija mjesta (par. 1), i precizira da ordinarij mjesta treba

dati dozvolu jedino svećeniku koji se odlikuje pobožnošću, znanjem, razboritošću i cjelovitošću života (par. 2). Biskupi su žarko pozvani da se strogo pridržavaju ovih propisa.

2. Iz tih propisa proizlazi da vjernicima nije dozvoljeno služiti se formulom egzorcizma protiv Sotone i anđela odmetnika, izdvojenu iz one koja je postala javnog značaja po odredbi pape Lava XIII; i još manje smiju se služiti čitavim tekstom tog egzorcizma. Neka biskupi nastoje obavijestiti vjernike o toj odredbi, ako je potrebno.

3. Napokon, iz istih razloga, biskupi su zamoljeni da bdiju kako ne bi - i u slučajevima, u kojima se ne radi o pravom đavolskom opsjednuću, a ipak izgleda da se očituje neki đavolski utjecaj - oni koji nemaju potrebne dozvole vodili sastanke u kojima se upotrebljavaju molitve za postizanje oslobođenja, u tijeku kojih se obraća izravno đavlina i nastoji se doznati njihova imena.

To što smo dozvali u pamet ove propise ni najmanje ne treba odvratiti vjernike od molitve da bi oni, kako nas je Isus naučio, bili oslobođeni od zla (usp. Mt 6,13). Nadalje, pastiri se mogu poslužiti ovom zgodom koja im se pruža da dozovu u pamet (vjernicima) što predaja Crkve uči o vlastitoj ulozi sakramenata, o posredovanju Bl. Djevice Marije, anđela i svetaca, također u borbi kršćana protiv zlih duhova.

(Pismo je potpisano od prefekta kard. Ratzingera i tajnika mons. Bovonea).

Opasno je neiskusnima napadati đavle

Gore doneseno pismo upozorava one koji nemaju potrebnih ovlasti i odvraća ih od izravnog obraćanja đavlu i ispitivanja o njegovu imenu. To pravilo doneseno je ujedno kao zaštita osoba koje bi željele vršiti ono što na njih ne spada. U tom smislu Djela apostolska (19,11-20) nam donose zabavan primjer:

"Bog je pak činio čudesa nesvakidašnja po rukama Pavlovim tako da bi na bolesnike stavljali rupce ili rublje s Pavlova tijela pa bi s njih nestajalo bolesti i zli bi duhovi iz njih izlazili.

"Zato i neki Židovi zaklinjaoci-potukači pokušale zavati ime Gospodina Isusa nad one koji imahu zle duhove. Govorili su: 'Zaklinjem vas Isusom koga Pavao propovijeda.' To činjaše sedam sinova nekog Skeve, židovskog velikog svećenika. Zli im duh odvrati: 'Isusa poznajem i Pavla znam, ali tko ste vi?' I čovjek u kome bijaše zli duh, nasrnu na njih i nadjača ih te oni goli i izranjeni pobješe iz one kuće.

Doznaše to svi žitelji efeški, Židovi i Grci, pa ih sve obuze strah te se stade veličati ime Gospodina Isusa. Mnogi pak od onih koji su povjerovali dolazili su ispovijedati i očitovati svoja djela.

I podosta onih koji su se bavili praznovjerjem donosili su knjige i spaljivali ih pred svima. Procjeniše ih te nadoše da vrijede pedeset tisuća srebrnjaka. Tako se snagom Gospodnjom Riječ širila i jačala".

Zapazimo također, kako se, uz zlu sudbinu onih sedmero braće, narod obraćao odbacujući magiju (kult Sotone) da bi prigrlilo Riječ Gospodnju (kult Božji).

Dosta različito od onoga što se dogodilo ocu Kandidu, ovlaštenom od Crkve za ovu službu. Jednog dana je

egzorcizirao neku snažnu ženu, koja je običavala pobijesnuti. Bio je prisutan i psihijatar. U neko vrijeme žena ustane sa stolice i okrene se oko sebe, kao što to čine bacači diska da bi uhvatili zamah za bacanje diska, i svim snagama ga udari po desnoj sljepočici. Zvuk udarca je odjeknuo prostranom sakristijom i liječnik je sav zabrinut dotrčao. Ali o. Kandid je nastavio neustrašivo svoj egzorcizam, nasmijana lica, kako je on to običavao. Na kraju je rekao da je osjetio kao da mu je baršunasta rukavica dodirnula sljepočice. Očito je bio zaštićen od neba i to, usudujem se reći, na izvanredan način.

POGLAVLJE XVII

ZAKLJUČAK

Došavši na kraj, čini mi se da sam rekao odviše malo u odnosu na ono što sam mogao reći, ali sam nakanio napisati za praktične svrhe plodove izravnog iskustva, što nisam našao ni u jednoj drugoj knjizi. Nadam se da sam učinio uslugu onima koji se zanimaju za ovu temu. Posebno sam imao pred sobom svećenike koji bi trebali, svi, posjedovati barem minimum znanja da bi shvatili, u konkretnim slučajevima, kada neku osobu treba uputiti egzorcisti, jer postoje razlozi koji čine da se sumnja na đavolsku prisutnost, a kada je naprotiv beskorisno takvo traženje pomoći. Već sam rekao, ali želim opetovati: to je veoma važno.

Svoje vlastito iskustvo trebam zahvaliti kard. Polettiju što mi je povjerio ovu službu iznenađujući me, službu koju sam prihvatio zatvorenih očiju. Sada vidim u ovom ovlaštenju koje mi je dodijeljeno, bez ikakve moje zasluge, nadopunu svoga svećeništva: kao što slavim misu, propovijedam, ispovijedam, tako, kada je potrebno, vršim egzorcizam. Imam mogućnost pomoći mnogim osobama koje trpe, kojima je često dostatna riječ razumijevanja. Osjećao bih se napola svećenikom kada ne bih imao ovu mogućnost koja, makar izvanredna u odnosu na ostale oblike svećeničkog služenja, čini dio redovitog crkvenog pastoralala. Tako bi barem trebalo biti.

Rekao bih također da sam imao velikih koristi pod vidom duhovnog života. Koristi za vjeru, jer se rukom dotiče nevidljivi svijet; koristi za molitveni život i za poniznost, jer se trajno zapaža naša apsolutna nemoć pred ovim zlima: ma koliko nastojali moliti s vjerom i svakim zalaganjem, mi smo "beskorisni sluge", i ako Gospodin ne zahvati i ne učini sve, plod naših nastojanja i naših sposobnosti stečenih iskustvom je ništica; kada kažem da je *ništa*, ni malo ne pretjerujem; rekao bi sv. Pavao: "A Bog daje da raste" (1 Kor 3,6).

Želio bih također raskrinkati jedno uvjerenje koje se, tko zna kako, uvuklo dobrim dijelom među kler: uvjerenje da se đavao osvećuje onima koji egzorciziraju. Moj učitelj, otac Kandid, koji je 36 godina egzorcizirao punim radnim vremenom, bolovao je od raznih bolesti, od kojih neke dolaze i od dobi, ali ne od đavla. D. Pellegrino Ernetti, benediktinac iz Venecije, egzorcizira već 33 godine i ova služba nije ni poboljšala ni pogoršala njegovo zdravstveno stanje. Ponavljam i molim vas da mi vjerujete: đavao svakome od nas zadaje sve zlo koje može. Pogrešno je misliti: ako ga ja pustim na miru, i on će mene pustiti na miru. To je pogrešno i ujedno je izdaja našeg svećeničkog poslanja, koje se sastoji u vođenju duša Bogu, oslobađajući ih, kada treba, od vlasti Sotone: po evangelizaciji, koja bez daljnjega ima prvotnu važnost, a zatim po sakramentima, i napokon po sakramentalima, među kojima je također i egzorcizam. Svećenik koji se boji osvete đavla jest kao pastir koji se boji vuka. Ali to je strah bez temelja.

Bilo bi nerazumno davati preveliku važnost nekoj osveti koju đavao čini da bi obeshrabrio egzorciste. To su rijetki slučajevi i donosim jedan. Jednog dana je jedan svećenik pomagao o. Kandidu. Egzorcizirali su nekog

mladića kojemu se, u određenom času, zapalilo odijelo. Ništa teško, samo lagana opekotina na lijevim plećima. Majka je kasnije rekla da se i majica uz kožu zapalila, ali bez štete za mladića. Za vrijeme gorenja se širio oštri miris sumpora i đavao se obratio svećeniku koji je pomagao prijeteci mu da će to skupo platiti.

Nekoliko dana poslije toga taj se svećenik, navečer, vraćao kolima iz Napulja u Rim. Zapazio je uz kola pokrajna svjetla, za koja nije znao što bi bila, te se je zaustavio na jednoj benzinskoj stanici. Dok se tamo približavao kola su se zapalila. Svećenik je uspio zaustaviti se, otvoriti vrata i pobjeći. Dotrčali su neki vozači koji su vikali: "Netko je unutra! Netko se vidi!". Taj je svećenik uzalud uvjeravao da je sâm. Najednom se u zapaljenim kolima uputio motor i kola su se polako počela kretati naprijed, kao lopta vatre, prema crpkama benzina. U isto vrijeme u zraku se osjetio jaki miris sumpora. Svećenik je u njemu prepoznao isti miris koji je osjetio za vrijeme egzorcizma i počeo je moliti. Kola su se odmah zaustavila, ali su nastavila gorjeti sve do potpunog uništenja.

Naveo sam ovaj primjer iz ljubavi prema potpunosti, ali bi bilo pogrešno poopćavati njegov domet. Radilo se o izvanrednom događaju. Da svećenička služba izlaže riziku i neugodnostima, znaju svi svećenici, makar i ne bili egzorcisti. Rekao bi sv. Petar: "Radujte se kao zajedničari Kristovih patnja da i o objavljenju njegove slave mognete radosno klicati" (1 Pt 4,13). Dobro duša zaslužuje bilo kakvu žrtvu.

Svećenik treba vjerovati u svoje svećeništvo, treba vjerovati u ovlasti koje mu je Gospodin dao. Ivan XXIII. je na početku svojega pontifikata stavio pred oči lik Arškog župnika. Istina je da je ovaj svetac otimao

duše Sotoni i da je morao mnogo trpjeti od đavla. A ipak nije bio egzorcist niti je vršio egzorcizme. Onaj koji svime zapovijeda je Gospodin, koji nam ne daje kušnje a da nam ujedno ne dade i snagu da ih nadvladamo. Ali jao nama, ako se zbog kukavičluka povučemo natrag i propustimo svoju dužnost.

Imamo dar Duha, Euharistiju, Riječ Božju, snagu Imena Isusova, zaštitu Bl. Djevice, zagovor anđela i svetica... Nije li ludost bojati se pobijedenoga?

Molim Bezgrešnu, neprijateljicu Sotone i pobjednicu nad njim već od prvog navještaja otkupljenja, da nas sve rasvijetli, da nas čuva, da nas podrži u zemaljskoj borbi sve do dostignuća vječne nagrade. Posebno je molim za čitav katolički episkopat, koji ima *dužnost* nositi teret onih koji trpe zbog đavla, da bi im izišao u susret prema zakonima i tradiciji Crkve.

Bezgrešna Djevica Marija! Divno je završiti misleći na onu koja je, po volji Božjoj, u trajnom neprijateljstvu s đavlom: "Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene" (Post 3,15). Ona je stoga *Bezgrešna*, jer nije nikada imala ni istočnoga grijeha ni aktualnih grijeha, to jest nikada nije popustila đavlu. Ona je *vazda Djevica*, jer je uvijek pripadala Bogu, i u tijelu, iz kojega je Riječ primila svoje vlastito tijelo. Pomislimo na vrijednost Utjelovljenja kako to uočava đavao: đavao, koji nema tijela jer je čisti duh, i koji je želio ostati u središtu svega stvorenoga, vidi da je u središtu stvorenoga Krist, pravi Bog i pravi čovjek; i vidi kako po Utjelovljenju započinje njegov poraz. Eto zbog čega nastoji na sve načine da učini te ljudsko tijelo postane prigodom grijeha; traži da ponizi tijelo, da ga onečisti, u bijesnoj reakciji na Utjelovljenje Riječi koja nas je, svojim tijelom žrtvovanim za nas, otkupila. Tu vidimo također važnost ove Marijanske

dogme, Marije vazda Djevice, u suprotnosti prema Sotoni i kao sredstva Božjih planova.

Marija je izjavila da je službenica Gospodnja i postala je *Majkom Božjom*, postižući posve jedinstvenu intimnost s Presv. Trojstvom. Promislimo kakva je u tom suprotnost u odnosu na Sotonu koji se je odijelio od Boga i postao najudaljenije stvorenje. Marija *Uznesena na nebo* nam očituje slavni završetak Božjeg plana. Bog nas je stvorio da navijeke s njim uživamo. Uznesena nam ujedno otkriva posvemašnji neuspjeh Sotone koji je bačen iz nebeskih radosti u vječne muke.

Marija *Majka naša, Majka Crkve, Posrednica svih milosti*, očituje nam u svojem trajnom dinamizmu kako je nju, Djevicu i Majku, Krist želio sjediniti sa sobom u posvećenju duša. I otkriva nam njezino posvemašnje protivljenje čitavom djelu Sotone, koji ide za tim da se suprotstavi ostvarenju Božjih planova za ljude, zbog čega nas progoni, napastuje na sve načine i, nije zadovoljan s tim da je u korijenu zla, grijeha, boli, smrti, čini sve da nas povuče u vječnu propast.

S ovim mislima, tek natuknutim, završavam. Pošto sam napisao četiri knjige o Mariji, ne želim napisati petu sada, kada je vrijeme da završim. Manzoni nas opominje, svojim osjećajem za mjeru, da je dovoljna jedna knjiga najjednom, ako i to nije previše.

POGLAVLJE XVIII.

MOLITVE

Molitva protiv čaranja i uroka (Iz grčkog obrednika)

Kirie eleison. Gospodine, Bože naš, Gospodaru vjekovâ, svemogući i svemoćni, ti koji si sve sazdao i sve preobražavaš jedino sa svojom voljom; ti koji si u Babilonu pretvorio u rosu sedam puta jače užarenu peć, te zaštitio i spasio sveta tri svoja mladića;

ti koji si učitelj i liječnik naših dušâ;

ti koji si spasenje onima koji se tebi obraćaju, molimo te i zazivamo, uništi, istjeraj, natjeraj u bijeg svaku đavolsku silu, svaku sotonsku prisutnost i zavodenje, svaki zao utjecaj i čaranje ili zlo oko zlih i opakih ljudi koji su učinjeni nad tvojim slugom...

Daj da umjesto zavisti i čaranja dođe obilje dobra, snaga, uspjeh i ljubav. Ti, Gospodine, koji ljubiš ljude, pruži svoje moćne ruke i svoje uzdignute i moćne mišice, te dođi u pomoć i pohodi tu svoju sliku, i pošalji joj Anđela mira, snažnoga, da zaštititi dušu i tijelo i da udalji i potjera svaku zlu silu, svaki otrov i urok pokvarenih i zavidnih ljudi;

tako da ti, pod tvojim okriljem, tvoj proseći štíćenik sa zahvalnošću može pjevati:

"Gospodin je moj pomoćnik i neću se bojati onoga što bi mi mogao učiniti čovjek".

"Neću se bojati zla jer si ti sa mnom, ti si moj Bog, moja snaga, moj moćni Gospodar, Gospodar mira, otac budućih vjekova".

Da, Gospodine Bože naš, smiluj se svojoj slici i spasi slugu svoga... od svake štete ili prijetnje od uroka, zaštiti ga i postavi iznad svakoga zla;

po zagovoru više nego blagoslovljene, slavne Gospe Majke Božje i vazda Djevice Marije, sjajnih Arkandelâ i svih svetih tvojih. Amen!

Dušo Kristova

Dušo Kristova, posveti me.
Tijelo Kristovo, spasi me.
Krvi Kristova, napoji me.
Vodo iz prsiju Kristovih, operi me.
Muko Kristova, okrijepi me.
O dobri Isuse, usliši me.
Među rane svoje sakrij me.
Ne dopusti da se odijelim od tebe.
Od neprijatelja zlobnoga brani me.
Na času smrti moje, zovni me.
I zapovijedi mi da dođem k Tebi,
da Te sa svetima tvojim hvalim
u vijeke vjekova. Amen.

Molitva protiv svakoga zla

Gospodnji Duše, Božji Duše, Oče Sine i Duše Sveti, Presveta Trojice, Bezgrešna Djevice, Anđeli, Arkandeli i svi sveti u raju, sidite na mene.

Mekšaj me, Gospodine, mijesi me, puni me, uzmi me.

Otjeraj od mene sve zle sile, uništi ih, razori ih, da se mogu osjećati dobro i činiti dobro.

Otjeraj od mene čarolije, vračanja, crnu magiju, crne mise, praznovjerja, navezanosti, prokletstva, zlo oko, đavolsko uznemirivanje, đavolsko posjednuće, opsjednuće; sve ono što je zlo, grijeh, zavist, ljubomora, nevjernost; fizičku, duševnu, moralnu, duhovnu, đavolsku bolest.

Izgori sva ta zla u paklu, da nikada više ne snađu ni mene nit ijedno drugo stvorenje na svijetu.

Naređujem i zapovijedam snagom Boga Svemogućega, u Ime Isusa Krista Spasitelja, po zagovoru Bezgrešne Djevice, svim nečistim dusima, svim bićima koja me uznemiruju, da me odmah sada napuste, da me zauvijek ostave, i da idu u vječni pakao, vezani od sv. Mihovila Arkandela, od sv. Gabriela, od sv. Rafaela, od naših Anđela Čuvara, zgaženi nogama Presvete Djevice Bezgrešne.

Molitva za nutarnje ozdravljenje

Gospodine Isuse, Ti si došao da ozdraviš ranjena i tjeskobna srca,
molim te da ozdraviš traume koje izazivaju nemire u mom srcu;

molim te, na poseban način, da ozdraviš
ono što je uzrok grijehu.

Molim te da uđeš u moj život
i ozdraviš me od duševnih trauma
koje su me snašle u djetinjoj dobi,
i od onih rana što su mi izazvale te traume
tijekom cijeloga života.

Gospodine Isuse, Tebi su poznati moji problemi,
sve ih stavljam u tvoje srce Dobroga Pastira.
Molim te, u snazi one velike rane otvorene na tvom
srcu,

da ozdraviš male rane na mom srcu.
Ozdravi rane u mom sjećanju,
da ništa od onoga što mi se dogodilo
ne bude izvorom boli, tjeskobe, zabrinutosti.

Ozdravi, Gospodine,
sve one rane koje su u mom životu
prouzročile korijene grijeha.
Hoću oprostiti
svima onima koji su me uvrijedili,
pogledaj na one nutarnje rane zbog kojih nisam
sposoban oprostiti.
Ti, koji si došao izliječiti srca slomljena,
ozdravi moje srce.

Ozdravi, Gospodine, one moje nutarnje rane
koje su uzrok tjelesnim bolestima.
Darujem ti svoje srce,
primi ga, Gospodine, očisti ga i daj mi
osjećaje tvoga Božanskog Srca.
Pomozi mi da budem ponizan i blag.

Udijeli mi, Gospodine,
ozdravljenje od boli koja me pritišće
zbog smrti dragih osoba.
Daj da mogu ponovno zadobiti mir i radost
zbog sigurnosti da si Ti Uskrsnuće i Život.
Učini me vjerodostojnim svjedokom tvoga Uskrsnuća,
tvoje pobjede nad grijehom i smrću,
tvoje prisutnosti kao Živoga među nama.
Amen.

Molitva za oslobođenje

O Gospodine, Ti si velik, Ti si Bog, Ti si Otac,
molimo te, po zagovoru i uz pomoć
arkandela Mihaela, Rafaela i Gabriela,
da naša braća i sestre budu oslobođeni od Zloga
koji ih je zarobio.
O svi sveti, pohitite nam u pomoć.

Od tjeskobe, žalosti i napasti,
molimo te: *Oslobodi nas, Gospodine.*

Od mržnje, bluda i zavisti,
molimo te: *Oslobodi nas, Gospodine.*

Od ljubomornih misli, misli punih srdžbe i misli na smrt,
molimo te: *Oslobodi nas, Gospodine.*

Od svake pomisli na samoubojstvo i pobačaj,
molimo te: *Oslobodi nas, Gospodine.*

Od svakog oblika robovanja seksualnosti,
molimo te: *Oslobodi nas, Gospodine.*

Od podjele u obitelji, od svakog krivog prijateljstva,
molimo te: *Oslobodi nas, Gospodine.*

Od svake vrsti čarolija, praznovjerja, vraćanja i od bilo
kakvog okultnog zla,
molimo te: *Oslobodi nas, Gospodine.*

Gospodine, koji si rekao "mir vam svoj ostavljam, mir
vam svoj dajem", udijeli nam po zagovoru Djevice Marije
da se oslobodimo svakog prokletstva i uživamo uvijek
tvoj Mir. Po Kristu našem Gospodinu. Amen.

SADRŽAJ

<i>Riječ Izdavača</i>	5
<i>Predstavljanje</i>	11
<i>Uvod</i>	15
<i>Poglavlje I.: Kristova središnja uloga</i>	21
<i>Poglavlje II.: Moć Sotone</i>	27
<i>Dodaci:</i>	
<i>Videnje đavla koje je imao papa Lav XIII.</i>	39
<i>Darovi Sotone</i>	42
<i>Poglavlje III.: Egzorcizmi</i>	45
<i>Poglavlje IV.: Udareni od Zloga</i>	55
<i>Dodatak: Da li da se plašimo đavla? Odgovara sv.</i> <i>Terezija od Isusa</i>	65
<i>Poglavlje V.: Polazna točka</i>	69
<i>Poglavlje VI.: Prvi "blagoslovi"</i>	79
<i>Poglavlje VII.: Kako se ponaša đavao</i>	93
<i>Poglavlje VIII.: Svjedočanstvo jednog pogođenog</i> ----	103
<i>Poglavlje IX.: Učinci egzorcizma</i>	113

<i>Poglavlje X.: Voda, ulje, sol</i>	119
<i>Poglavlje XI.: Egzorcizmi kuća</i>	125
<i>Poglavlje XII.: Čaranje</i>	131
<i>Poglavlje XIII.: Još nešto više o magiji</i>	147
<i>Poglavlje XIV.: Tko može izgoniti đavle?</i>	157
<i>Poglavlje XV.: Nedovršeni "radovi" na Obredniku</i> --	169
<i>Dodaci:</i>	
<i>Misao svetog Ireneja</i>	178
<i>Jedan vatikanski dokument o demonologiji</i>	181
<i>Poglavlje XVI.: Pastoral koji treba obnoviti</i>	187
<i>Dodaci:</i>	
<i>Jedan dokument Kongregacije za Nauk vjere</i>	193
<i>Opasno je neiskusnima napadati đavle</i>	195
<i>Poglavlje XVII.: Zaključak</i>	197
<i>Poglavlje XVIII.: Molitve</i>	203
<i>Sadržaj</i>	209

KNJIGE IZ NIZA "DUH I VODA"

1. F. A. Sullivan: *KARIZME I KARIZMATSKA OBNOVA*
Biblijsko teološka studija, Jelsa 1984.
2. T. Beck - G. della Croce: *ISUS JE BOŽANSKI GOSPODAR*
Biblijska razmatranja, Jelsa 1984.
3. M. Scanlan - A. T. Shields: *OČI IM SE OTVORIŠE*
Susret s Isusom u sakramentima, Jelsa 1985.
4. H. Mühlen: *ISKUSTVA S DUHOM SVETIM*
Svjedočanstva i izvještaji, Jelsa 1985.
5. B. L. Shelmon: *MOLITE DA OZDRAVITE*, Jelsa 1986.
6. *SVI SLAVIMO GOSPODINA*
Pjesmarica duhovnih popjevki (s notama), Jelsa 1986.
7. H. Mühlen: *TEMELJNO OPREDJELJENJE*
Izlaz iz krize I, Jelsa 1986.
8. C. M. Martini: *NAROD U HODU*
Cilj, uvjeti i etape misionarske Crkve, Jelsa 1987.
9. J. Marčelić: *ANNELIESE MICHEL - I ZLI DUHOVI?*
Jelsa 1988.
10. R. Cantalamessa: *EUHARISTIJA NAŠE POSVEĆENJE*
Misterij večere, Jelsa 1988.
11. E. Tardif - J. H. Prado: *ISUS ME JE UČINIO SVJEDOKOM*
Jelsa 1988.
12. R. Faricy: *MOLITVA I NUTARNJE OZDRAVLJENJE*, Jelsa 1988.
13. *SVI SLAVIMO GOSPODINA*
Pjesmarica duhovnih popjevki (tekstovi), Jelsa 1989.
14. R. Cantalamessa: *OTAJSTVO BOŽICA*, Jelsa 1991.
15. E. Tardif - J. H. Prado: *ISUS JE MESIJA*, Jelsa 1991.
16. R. Cantalamessa: *KLIČI KĆERI SIONSKA*, Jelsa 1991.
17. J. Marčelić: *PLODOVI DUHA*, Jelsa 1991.
18. B. McKenna: *ČUDESA SE DOGAĐAJU*, Jelsa 1991.
19. K. Gartner: *DRAGI OČE BISKUPE*
Pisma jednog župnika o reformi pastorala župe, Jelsa 1992.
20. E. Tardif: *ISUS JE PRISUTAN*, Jelsa 1993.
21. R. Cantalamessa: *OTAJSTVO ISUSOVA PROPOVIJEDANJA*
Jelsa 1994.
22. R. Cantalamessa: *VAZMENO OTAJSTVO*, Jelsa 1994.

23. *J. Marčelić: TURINSKO PLATNO
Znak i poziv XX. stoljeću, , Jelsa 1994.*
24. *R. Cantalamessa: OTAJSTVO DUHOVA, Jelsa 1994.*
25. *H. Muhlen: NOVI SUSRET S BOGOM
Vježbanje u kršćanskom životu i svjedočenje, Jelsa 1994.*
26. *M. Simma: MOJI DOŽIVLJAJI S DUŠAMA U ČISTILIŠTU
Jelsa 1994.*
27. *G. Amorth. EGZORCIST GOVORI, Jelsa 1995.*
28. *SLAVIM TE GOSPODE (pjesmarica - tekstovi)*
29. *E. Tardif: U VATRI LJUBAVI - OKO SVIJETA BEZ KOVČEGA*
30. *L. Schubert: ČUDESA U 5 MINUTA*
31. *D. Betancourt: HRANIŠ NAS KRUHOM SUZA*
32. *G. Amorth: NOVI IZVJEŠTAJI JEDNOG EGZORCISTE*
33. *D. Betancourt: IZVORI OZDRAVLJENJA - Sv. Sakramenti*
34. *D. Betancourt: ŠTO VJERUJEM*
35. *H. Nouwen: ČUDESNI ISCJELITELJ
s dodatkom OD SRCA SRCU*
36. *R. Cantalamessa: HVALOSPJEV DUHA*
37. *Larrañega: PSALMI ZA ŽIVOT*
38. *Muhlen: OBNOVA KRŠĆANSKE VJERE*
39. *R. Cantalamessa: DUH SVETI U ISUSOVU ŽIVOTU*
40. *R. Faricy: KAKO CVJETA REDOVNIČKI ŽIVOT*
41. *EVANGELIZACIJA NA PRINCIPU ŽUPSKIH ĆELIJA*
42. *D. Betancourt: USTANI I HODI*
43. *J. Müller: OPASNO JE GOVORITI O MARIJI*

Narudžbe slati na adresu: Župni ured - 21465 Jelsa

